פרשת **שמות** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתתכ"ט שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

והנה הנער בוכה... מילדי העברים זה

חדורי אמונה ומלאי בטחון, פסעו קבוצת הרבנים הגדולים נבחרי העדה ואנשי שם, בתוככי טרקלינו המפואר של הקיסר פראנץ יאזעף בעיר המלוכה וויען הבירה, וכי לא דבר ריק הוא שרבני וגדולי אונגארין יעזבו את קהילתם, ויפסיקו את הרבצת התורה לתלמידיהם, אך מחמת הגזירה הנוראה של לימודי חול לתשב"ר שריחפה בחלל לא נתנו מרגוע לנפשם, והחליטו שהוא עת לעשות לה'.

והנה עתה הם צועדים מפרוזדור א' למשנהו, ככל שהתקרבו אל מול פני המלך ככה גדלה יקר תפארת כלי הבית וקירותיו, וכך גם פעימות לבם הנרגשות הלכו והעצימו עת יעמדו לפני המלך להביע משאלותיהם, והנה הרגע המיוחל הגיע, ויושט המלך את שרביט הזהב ושאל מה בפיהם.

אחד הרבנים שהיה בעל לשון ומכיר את שפת המלך, אך דא עקא קולו היה עבה במקצת וניחר גרונו, פתח פיו ובשאגה אדירה אמר: אדוני המלך! אל יחר אפל בעבדך על גסות קולי, ושאגת גרוני, כי לא אני לבד מדבר לפניך, אלא אלפי אלפים תשב"ר שזוחלים ורועדים מהגזירה הנוראה זועקים מתוך גרוני ומבקשים שתקרע רוע הגזירה, וככה הרבה בתחנונים עד שהקיסר נטה חסד עליהם והגזירה נתבטלה.

ובזה ביארו דברי בתיה בת פרעה בראותה שהנה הנער בוכה דהיינו שקולו עב וגם כנער, ותאמר מילדי העברים זה, דהיינו כל קהל ישראל הנתונים בצרה זועקים מתוך גרונו.

ובזה ביארו בספה"ק שזה הענין של תפילה בקול ובצעקה, להורות שהאדם הנעמד להתפלל, אינו מתפלל על עצמו גרידא, אלא על כל קהל בני ישראל, ואז התפילה מקובלת לפני המקום, כד' התפארת שלמה השמיעיני את קולך כי קולך ערב, דהיינו אם האדם הוא בבחינת ערב לחבירו ומתפלל עליו, אז הקב"ה אומר השמיעיני את קולך.

עלינו להתאחד בתפילה ותחנונים מעומק הלב לה' המאזין לשוועת עמו ישראל, והוא יחיש את גאולתינו ויפדה אותנו מהגלות המר, וזכות תפילת רבים גדולה היא מאוד ובכוחה לקרב את פדות נפשינו, בביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ג
קדו"ש יאמר לו ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פינת יקרת ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שיחת ..... י
לפתן עין לא תחשה ..... יא
פשוטלחן פלכים ..... יב
דברי תורה קודש ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

כח עצום יש במחשבה טובה אמיתית לנצח היצה"ר

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, פירש"י **'בכל מה שהם נותנין לב לענות כן לב הקב"ה להרבות ולהפריץ',** ונראה ע"פ מה דאיתא בספרים דהא דפרו ורבו כ"כ היה מפאת ריבוי חלקי הטוב שהיה מתברר מהמצרים ונתוסף על חלקי קדושת ישראל, והנה בגוי מחשבה רעה ה"ה כמעשה, וכאשר חשבו לענות את ישראל חשוב כאילו כבר עינו אותם, **וא"כ חלקי הקדושה שהיה צריך להתברר ע"י העינוי כו' זה נגמר תיכף בשעה שהיה נותנין לב לענות, ועל כן נגמר תיכף אצלם חכה להרבות ולהפריץ.**

ובזה לימוד לאדם לבל יתבהל לאמור איך נוכל את יצה"ר שהוא הר גבוה וקשה ולהבקיע בין חומות ברזל המונעים את האדם להשיג שלימותו, ולזאת ישיב אל לבו כי מחשבה טובה מצרפה הקב"ה למעשה, **וא"כ תיכף כשנדבה לבו אותו להתקדש הרי תיכף באה בו כל הקדושה מכל המעשים שהוא עתיד לעשות ונחפך לו לב אחר, ושוב אין להעריך עצמו קודם הקבלה לאחר הקבלה,** וק"ו **הדברים אם במה שהיו נותנין המצרים לבם לענות אותם נתוסף בישראל כח לפרות ולרבות עד שלבשו צורה אחרת שלא נשמע כמוהו שכולם יחד ילדו ששה בכרם אחד, ואכו"כ איש שנותן דעתו להתקדש ומקבל עליו באמת עול תורה ועול מצות שנשתנה תיכף מהותו וצורתו לאיש אחר כו',** אך כ"ז באם הקבלה היא מעומק הלב באמת, כי לא לפניו חנף יבוא, וכי מה יועיל החיצונית להשיג כח פנימי, אם לא ברגש הנפש רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

שם משמואל

אם אינו מחובר לצדיק, נכח היצה"ר להתגבר עליו

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, התורה מלמדת דעת את העם שיהיו מתחברים ומתקרבים אל צדיק הדור, כמאמר הכתוב (משלי יג כ): "הולך את חכמים יחכם", [כי] על ידי זה שאינו מקורב אל הצדיק, יצר הרע אשר נקרא מלך זקן (תנדא"ר פל"א), והוא בכל יום מתגבר על מצרי"ם, היינו מצ"ר י"ם (שמיצר בכל יום. עי' סוכה נב.). וזהו מחמת **'אשר לא ידע'** היינו שלא חיבר את עצמו (מלשה"ב בראשית ד, כה) **'את יוסף',** הוא צדיק הדור, צדיק יסוד עולם הוא בחינת יוסף. **"חש"י ירחם עלינו שנוכל לקרב את עצמנו לצדיקי הדור באמת".**

רביד הזהב

היראה הוא גדר להחכמה, שלא יהיה ח"ו חכם להרע

ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים. "ענין היראה הוא שמגביל לחכמה, על דרך משל, **בחכמה לבד בלי יראה יכול לעשות כל הרשעות ולהיות ח"ו חכמים להרע** (ע"פ ירמי' ד, כב), **אך ע"י היראה נעשה גבול לחכמה, שלא יכנס חכמתו בדבר זר רק בתורה ועבודה.** נמצא היראה עושה גבול וכלי להחכמה שלא יתפשט יותר מדאי בו'. "וזה י"ל הפירוש: כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים (ברכות ו:) על דרך 'וישמע שאול את העם' (ש"א טו, ד), שפירושו לשון אסיפה (עיי"ש ברד"ק), והיינו, ע"י היראה שבו, דבריו נשמעים נאספים ונקבצים הכל במדה ובמשקל וגבול, שנעשה כלי וגבול אל החכמה. ולכך י"ל שיראה נקרא **'בית',** ע"י שהוא צמצום וגבול לכלי. וזה י"ל פירוש הפסוק: **'ויעש להם בתים',** היינו **'כי יראו המילדות את האלקים'** וזכו ליראה 'ויעש להם בתים' היינו שזכו ליראה הנקרא 'בית', ונעשה כלי וגבול וצמצום.

דגל מחנה אפרים

בזמנינו צריך זהירות לקנת דיקא 'ממדריגה למדריגה'

לא תאספון לתת תבן לעם ללבון הלבנים כתמול שלשום הם ילכו וקוששו להם תבן. נ"ל כי האדם הרוצה לילך בדרכי אמת בדרכי השי"ת, אסור לו לחפוש ולחקור אחר חכמות גדולות ומועצות, ואין מהצורך לעשות פעולה יותר מכחו, כי אם אשר חננהו ה', וזה פירוש הפסוק: 'לא תאספון לתת תבן לעם', פירוש, שלא לחפוש אחר תבונה יתירה יותר ממדריגתו, 'ללבון לבנים', פירוש, הגם שכוונתו הוא לשמים ללבן ולזכך עצמו, אף על פי כן אסור לו לעשות יותר מכחו, 'כתמול שלשום' רומז על דורות הראשונים, רק 'הם ילכו', ועיקר הדרך הנכון הוא לילך בהדרגה ממדריגה כפי כחו.

אור לשמים

הקב"ה שומע תפלות ישראל אף כשאינו כראוי

ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה. נראה לפרש, דמלך מצרים נקרא היצר הרע (זוה"ק ח"א קי:) ואמר הכתוב, שמדרך בני אדם ברוב הימים אשר יגיעו ויתעורר לבם בקרבם ויהרהרו בתשובה ויתחרטו על מעשיהם, ורוצים להמית היצה"ר. ויש שאינו משכיל לעשות תשובה כהוגן ולתקן העיקר הם המדות רעות ולטהר מחשבותיו שיתפלל בלי מחשבות זרות, רק אחר שיהרהר בתשובה אמר יאמר בלבו שבזה הוא מתוקן כראוי, ומרפה עצמו מן התורה ומן התפילה, שהיא עיקר עבודה שהיא בלב, זו תפילה (תענית ב.). וזה שכתוב: **'ויאנחו בני ישראל מן העבודה',** כאדם המתייגע ועומד לפוש אזי הוא מאנח מיגיעתו ואינו עושה כלום, **'ויזעקו',** רצ"ל רק ביום כנופיא ותענית שאומרים סליחות אז זועקים ובוכים, **אבל בשאר הימים אין מתאמצים כלל בתפילה, ואין זו תשובה נכונה.** אעפ"כ השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו מקבל צעקתם כאילו הם מתפללים בכוונה שלימה, וזהו: **'ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה',** פירוש כאילו היה עבודה בלב זו תפילה שלימה.

נועם אלימלך

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמתן ידים בכוחות אלהיים,
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

נצחון היצה"ר רק ע"י לימוד התורה

ויד את המצרי ויטמנהו בחול, "**ויך את המצרי**" היינו היצר הרע שהוא מיצר לישראל (עיי תיקו"ז הקדמה ט.), ועל ידי מה אפשר להכותו ולהכניעו, לזה אמר: "**ויטמנהו בחול**" חו"ל ר"ת: ח'וקיו ו'משפטיו לישראל (תהלים קמו, יט), **דהיינו על ידי לימוד התורה,** וכמו שאמרו רז"ל (סכה נב:): "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש" ויעסוק בתורה, ואם אבן הוא היצה"ר הוא נימוח וכו' (עי"ש).

ברית אברם

גדול פועל הנעשה מעסק התורה בשבת אלף פעמים מהנעשה בימי החול

למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו, כונתו בזה על ביטול העבודה ביום שבת, שהיתה מתחלתה על פי עצתו של משה רבינו עליו השלום, שיעין את פרעה בכך, ועתה השר שלו חזר בו והפך לבב פרעה בזה, באומרו מאחר כי אין להם עדיין תורה לעסוק בה בבנין רוחני, למה יבטלו מן עבודה הגשמית ביום שבת:

ובזה מובן הטעם שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, **לא נתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהם בתורה,** והיינו כי ישראל יש בהם כח לבנות בנין רוחני ועליוני על ידי עסק התורה, ולכך נקראו בנאים, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, על פסוק **וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך,** וזה הבנין שבונים אותו על ידי עסק התורה, הוא נעשה בחלק עולם הבא, ולכן בשבת שהוא מעין עולם הבא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, צריך להרבות בו בעסק התורה, כי אז יצליחו בו יותר בבנין הרוחני, **ולכן כתבו המקובלים ז"ל: "דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול",** ולכן מאחר שנעשה בנין רוחני ועליוני בשבת מן עסק התורה, נאסר בשבת בנין הגשמי החמרי לגמרי, ולכן שנו במשנה הבונה מכלל ט"ל מלאכות האסורים בשבת, כי הבנין הוא אב מלאכה.

בן איש חי

תפילה

הקב"ה שומע תפלות ישראל אף כשאינו כראוי

ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה. נראה לפרש, דמלך מצרים נקרא היצר הרע (זוה"ק ח"א קי:), ואמר הכתוב, שמדרך בני אדם ברוב הימים אשר יגיעו ויתעורר לבם בקרבם ויהרהרו בתשובה ויתחרטו על מעשיהם, ורוצים להמית היצה"ר. ויש שאינו משכיל לעשות תשובה כהוגן ולתקן העיקר הם המדות רעות ולטהר מחשבותיו שיתפלל בלי מחשבות זרות, רק אחר שיהרהר בתשובה אמר יאמר בלבו שבזה הוא מתוקן כראוי, ומרפה עצמו מן התורה ומן התפילה, שהיא עיקר עבודה שהיא בלב, זו תפילה (תענית ב.). וזה שכתוב: '**ויאנחו בני ישראל מן העבודה**', כאדם המתייגע ועומד לפוש אזי הוא מאנה מיגיעתו ואינו עושה כלום, '**ויזעקו**', רצ"ל רק ביום כנופיא ותענית שאומרים סליחות אז זועקים ובוכים, **אבל בשאר הימים אין מתאמצים כלל בתפילה, ואין זו תשובה נכונה.** אעפ"כ השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו מקבל צעקתם כאילו הם מתפללים בכוונה שלימה, וזהו: '**ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה**', פירוש כאילו היה עבודה בלב זו תפילה שלימה.

נועם אלימלך

גם אם יש ח"ו חומת ברזל נגד התפילות, מועיל הצעקה ע"ד 'צעק לבם אל ה', ועי"ז יצאנו ממצרים

ויהי בימים הרבים ההם וגו', ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה וישמע אלהים וגו', ויראֵ אלהים וגו'. יש לדקדק למה בחר בלשון זעקה וכו' למה לא נאמר ויתפללו וכתב לשון זעקה ושועה. ונראה לבאר כי ידוע מהגמרא גדולה תפלה יותר ממעשים טובים. גם איתא במדרשים ובזוהר מעלת התפלה שהיא במקום עבודה. אמנם יש עתים שאין התפלה יכולה לעלות למעלה מפני הקטרוגים שמפסיקים כחומת ברזל כמו שכתוב כי עוונותיכם מבדילים. **והתקנה לזה איתא בזוהר הקדוש לזעוק מעומקא דליבא בכל כונתו שהוא רק קול לבד בלא דיבור, והוא נקרא זעקה ושועה ומזה אין המקטרגים יודעים רק הקב"ה בעצמו פונה לזעקה זו כשהיא באמת מעומקא דלבא ועונה לקוראיו,** [וזה לשון הזה"ק בזה: אמר רבי יהודה, הלכך גדולה צעקה מכולן, שצעקה היא בלב, הדא הוא דכתיב (איכה ב יח) צעק לבם אל ה', וזו קרובה להקדוש ברוך הוא יותר מתפלה ואנחה, דכתיב 'כי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו'] **וזה חשוב יותר מהתפלה שהיא בדיבור בחיתוך אותיות ותיבות שמבינים המלאכים ויכול לחיות קטרוג עליה, לא כן בזעקה הנזכרת לעיל בלא דיבור, חשי"ת לבד יודע מחשבותיו ומבוקשו וממלא משאלות לבו לטובה.**

מאור ושמש

[**וידוע לשון הרמב"ן בפרשתן:** כי אע"פ שנשלם הזמן שנגזר עליהם לא היו ראויים להגאל, כמו שמפורש על ידי יחזקאל (יחזקאל כ ח) **אלא מפני הצעקה קבל תפלתם ברחמיו**].

מזלא טבא וגדיא יאה

בשם כל הקהל הקודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזל טוב, מריחוק מקום וקירוב לב, קדם מע"כ ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת קהילתינו ומוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו,

הרבני הנגיד הנכבד המפואר

מוה"ר רפאל פערלמוטטער הי"ו

מראשי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

לרגל השמחה שבביתו, רון שיר ושבח על שפתו

באירוסי בתו החשובה שתחי' למזל טוב

עב"ג החתן החשוב המצויין כמר **מנחם יהושע שאלאמאן** הי"ו

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לראות ולדוות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסידי התודה והברכה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת המוסדות והקהילה

פה בני ברק יצ"ו

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. י"ל דדעת האומות דישראל בטלין ברוב לגבייהו, אך ידוע דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואינו בטל ברוב משא"כ אחר דניידי, ולפי"ז אם ישראל יושבין במקומן אין חשש ביטול ברוב, אבל לאחר שגלו הוי ניידי, אבל אינו חשש דמצינו אחד שקול כנגד כו"כ, כמו משה שקול כנגד כל ישראל ואם כן יתכן דהפחות שבישראל שקול כנגד כל האומות ולאו רובא הם, וראיה לזה מהמבואר במדרש כי השי"ת נכנס עמהם במנין להשלים מספר שבעים, ומזה יובן כמה ספון אחד מישראל אם כביכול מחשיב עצמו לאחד מהם, וזשי"ה ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, דפירשו מקביעתן ובאו למקום הטומאה ואיך לא חשו דישתקעו בטומאה ח"ו ויבוטלו ברוב, לזה אמר ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש, והלא בפרטן אי אתה מוצא רק ששים ותשע אלא שכביכול השלים המנין, ומזה יובן כמה חשוב אחד מישראל ואם כן אין כאן רוב נגדם.

(ישמח משה)

☆

הבה נתחכמה לו פן ירבה ונוסף גם הוא על שונאינו. אפי"ל לפימ"ש בבכור שור לבאר דברי חז"ל כינום לצדיקים הנאה להם והנאה לעולם. כי העולם נידון אחר רובו ועל פי רוב הרשעים בעולם רובא נינהו, ולכן כינום לצדיקים שהם קבועים ויושבים במקומם וקיי"ל כל קבוע כמחצה על מחצה הנאה להם והנאה לעולם, שמכריעים את כל העולם לזכות דוודאי הקב"ה מטה כלפי חסד, אבל פיזור לצדיקים ואינם קבועים הרי כל העולם מוכרע לכף חובה ח"ו מחמת רוב רשעים, ולכן הושיב יוסף אביו ואחיו בארץ גושן ואת העם העביר אותם לערים, כי אז היו במתי מעט ומצרים עם רב, וחשש שלא ידונו אחר רוב, ע"כ הושיבם במקום מיוחד קבוע בבחינת כינום לצדיקים, ואת העם העביר לערים למען יהיה פיזור לרשעים, ואז יש

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

טבע הרשע הוא לשנוא הצדיק ולהכותו, וע"ז תמה משה 'למה תכה רעך' הלא אינו צדיק אלא רשע כמוך

ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך. ופירש"י 'רעך'. רשע כמותך. (ובשפתי חכמים שם, מביא בשם המהרש"ל לדייק, דאיך קראו 'ריעו' אם זה הי' רשע וזה לא הי' רשע, לכן פי' שגם כן חברו הי' רשע, עי"ש) **מדברי תורה אשר זכיתי לשמוע מפ"ק אדמו"ר הגה"ק מרן יואל טייטלבוים זי"ע אבדק"ק סאטמאר. שפי' ע"ד הצחות** בכוונת רש"י ז"ל בכתבו רשע כמותך, דהנה דרכי הרשעים ותהלוכתם לרדוף אחרי הצדיק, וצופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, אמנם הפעם הזה הי' שונה דרכי הרשע לגמרי, שכאן רשע הי' מכה את רשע כמותו, ועל כן שאל משה רבינו ע"ה, רשע למה תכה רעך, הלא הוא רשע כמותך, ואין זה מדרכך להכות את הרשע הדומה לך, כן פי' מרן ע"ד צחות ומליצה

אמרי דבש (פרק י"ז, דף קל"א)

הלהרגני אתה אומ"ר, באמירת שם הקדוש, כאשר הרגת את המצרי

ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו, הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי, ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר. איתא בגמרא, בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה, זמן ק"ש היה, והיו סורקין את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, א"ל תלמידיו 'עד כאן', אמר להם, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך', אפילו נוטל את נשמתך' אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנה, ועכשיו שבא לידי ולא אקיימנה, היה מאריך ב'אחד', עד שיצאה נשמתו באחד, (ברכות דף ס"א). **שמעתי ממו"ח זקיני הגה"ק מהר"מ ט"ב זלה"ה** (מרן הגה"ק בעל 'ישמח משה') ע"פ מה דאיתא בכתבי האר"י ז"ל דבשם "תכה", הרג משה את המצרי, שנאמר למה 'תכה' רעיך, ודתן ואבירם אמרו לו 'הלהרגני אתה אומר' כאשר הרגת את המצרי' באמירה בלבד. והנה סופי תיבות של את' ה' אלקיך' הוא גם כן שם "תכה". לכן כשראו תלמידיו של רע"ק שהוא מאריך בתיבת 'אחד', אמרו לו, רבינו עד כאן, למה אתה מאריך בתיבת אח"ד, ולא תרצה לומר להלן הפסוק שלאחריו "ואהבת את ה' אלקיך", שמרומז שם השם תכ"ה בסופי תיבות, שתוכל להנצל בכח שם קדוש זה משונאיך, השיב להם ר' עקיבא, ידעתי מזאת, אבל בכיוון איני אומר הפסוק הזה של ואהבת, מפני שאמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, שרצוני להדבק בו ית' באהבה ומסי"פ.

דברי יחזקאל (אגדות עמו' קג"ו)

לישראל דין רוב כי קבוע כמחצה על מחצה ומטה כלפי חסד, ולזה אמר הכתוב ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, ובתרגום דלא מקיים גזירת יוסף שיהיו ישראל קבועים במקומם, כי אם לשית עצה לנוד אותן ולפזרן, ולזה ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, בהיותם במקומם קבוע כמחצה על מחצה ומטה כלפי חסד, הבה נתחכמה לו פן ירבה וגו' ויעבידו מצרים וגו', כל אחד ואחד לקח לו איש ישראל לעבד לו בבית ובשדה, וסוף דבר גם תבן לא ניתן להם ויפץ העם וגו', אין לך פיזור יותר מזה.

(ייטב לֵב)

☆

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. ויבואר ע"פ הידוע שדבר חשוב דרכו למנות ודבר שבמנין יש לו מספר בפני עצמו, משא"כ דבר שאינו חשוב כל כך למנותו כי אם דרכו במדה ובמשקל אין לו מספר כי אם על ידי הצטרפות וריבוי, וכן איש הישראלי העושה רצונו של מקום אז יש לו חשיבות גדול ויש לו מספר בפני עצמו, משא"כ זה שאינו עושה רצונו של מקום שאין לו חשיבות אין לו מספר בפני עצמו, כי אם ברוב עם שיש לכל אחד ואחד מדה טובה ואז יש לכולם ביחד מספר ע"כ, וז"ש ואלה שמות בני ישרא"ל, היינו בעת שיהיו בבחיי ישראל שהוא מדריגה גבוה, ואז קאמר ואלה שמות של כל חד וחד כי יהיי להם שם ומספר בפ"ע, אבן הבאים מצרימה, ירצה שבעת שהיי במצרים שנפלו קצת ממדרגתם כידוע אז את יעקב יכונה למדריגה קטנה, ואז רק איש וביתו באו שלא הגיעו לרבת המעלה שיהיי לכי"א שם ומספר בפ"ע.

(קדושת יו"ט)

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה. ובמדרש וכי היום באים והלא ימים רבים היו להם שבאו למצרים וכו' מת יוסף נתנו עליהם משוי לפיכך כתיב הבים כאילו אותו היום נכנסו למצרים, והביאור הוא לפימש"כ בש"ך עה"תעה"פ ואת יהודה שלח לפניו שנשתלחה אותה רצועה מא"י לגושן, ואותה רצועה היתה נעלמת ולא היתה נודעת אלא ליעקבובניו, לזה אמרו יבו נא עבדיך בארץ גושן וכו' ולפי"ז יע"א לא נכנס לאויר חו"ל כלל שלא להיטמא מאויר ארץ העמים, אלא היתה רציעה של

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבות יה"ק עצי התמרים

אף אם מתאספים למען שמו ית', אבל אם ח"ו אינם פרושים מע"ז ומינות, אזי הוא בהכרח שלא באמת, ואינו מרוצה

ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך נהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה. פעם אחת כשבא אדמו"ר אחד מארץ ישראל, והאדמו"ר הזה היה אחד מהחותמים שמצוה וחוב קדוש להשתתף בבחירות הטמאים בארץ ישראל, וכמה מבחורי הישיבה הלכו אל שלחנו בליל שבת קודש. **וכשנודע לרבינו דבר זה, רמז להם אז** [פרשת שמות שנת תשי"ח לפ"ק] **בתורתו בשלש סעודות,** וכך דרש ואמר לפרש הפסוק '**בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה**', ואחר שדיבר באריכות בענין ביטול עבודה זרה, הוסיף ואמר (נעתק מן הטעי"פ) : דער בורא כל עולמים איז א מגיד מראשית אחרית, אבער משה רבינו האט דא נאך גארנישט געהערט, ווייל ווילאנג ער האט נישט געזען קיין ביטול עבודה זרה, האט ער (השי"ת) אים נאך גארנישט געווזען דערווייל, **און אזוי ברויך טאקע צו זיין, אז מען זעהט נישט קיין ביטול עבודה זרה, אפילו מען זאגט תורה, איז דאס אלעס גארנישט, עס איז ליגנט און שקר.** אזוי ווי דער פסוק זאגט טאקע דארט (ישעי' א טו- טז) אין זעלבן קאפיטל (וואו ס'שטייט) ידכם דמים מלאו רחצו הזכו (וגו') פארענט (כמה פסוקים לפניו בפסוק י"ג) זאגט דער פסוק 'חודש ושבת קרא מקרא לא אוכל און ועצרה', זאגט רש"י פשט וואס האב איך פון אייערע אסיפות, איר קומט זיך צוזאמען אויף א שבת א חודש, איר קומט פאר מיר "לפני", איך זע אבער אין הארץ האט עטץ אלץ אינזין עבודה זרה, **און ביידע זאכן אינאיינעם קען נישט זיין, אז מ'איז נאך נוטה אין הארץ צו דער עבודה זרה, דאס איז נישט סובל מ'זאל זיך קענען צוזאמען קומען פארן בורא כל העולמים, מ'זאל זיך צוזאמען קומען פאר מיינעט וועגן און אינזין האבן עבודה זרה דאס קען נישט אויסהאלטן,** אזוי טייטשט רש"י דעם פסוק, און אלע מפרשים טייטשן אזוי אויס דעם פשט אויף דעם דרך, זיי טייטשן אזוי דעם פסוק, אז די ביידע אינאיינעם, דאס קאן נישט זיין'.

ואחר אריכות דבריו הקדושים, סיים בדברות קדשו בזה"ל: "דארף מען וויסן אז נאר דער כח התורה דאס קאן מציל זיין אידען און מ'זאל זיך חלילה נישט טועה זיין חס ושלום ולא יעלה על לב לעולם. (שאפשר גאולה בלא זה) **שטייט ארויס אז שבת, חודש, אז מ'קומט זיך צוזאם און מ'האט א מחשבה פון עבודה זרה, שטייט, אז השי"ת זאגט, איך בין ענק מוחל דעם חודש מיטן שבת, אזוי שרייט געוואלד דער פסוק, וואס ברויך מען מער,** מחשבות עבודה זרה בעוה"ר חס ושלום וויסט דאך יעדער ווי **רוצה זיין אין א מלכות המינות וואס ס'איז דא דערינען בעוה"ר עבודה זרה ממש, ס'איז נאך ערגער, ס'איז עבודה זרה מיט מינות, מיט אלעס, אז מ'איז חלילה נוטה צו זיי, ברויך מען נישט זייער דאוועגען, מיט זייערע שבתים, מיט זייערע אסיפות.** זאגט דער פסוק בפירוש "**און ועצרה**", אפילו זיי זענען זיך מאסף "**לפני**" אפילו גאר פארן בורא כל עולמים'ס וועגן אז מ'איז זיך מאסף, ווייל די מחשבה איז אבער נוטה לעבודה זרה (אינו מרוצה לפניו ית'). **"השי"ת זאל העלפן מ'זאל האבן די זכי' מ'זאל זיך פורש זיין פון אלע דרכי עבודה זרה פון דרכי המינות, מ'זאל האבן די זכי' מ'זאל זיך מדבק זיין אין דרך האמת".**

זכר צדיק לברכה (אות תתתקי"ט)

א"י מתקפלת והולכת לפניו והוא בתוכה, וכן כשהוליכהו לאחר מיתתהיתה מתקפלת והולכת עמו, וזהו שרמז לו אנכי ארד עמך מצרים ואנכי אעלך גם עלה ע"כ, וזש"ה הבאים מצרימה וכו' מת יוסף כאילו אותו היום נכנסו למצרים, וכי תימא הלא באו ולא כעת כאשר מת יוסף, לזה אמר את יעקב איש וביתו באו, שמתחלה כאשר באו עם יע"א גם ביתו הלך עמו מא"י והיי שם קדושת א"י, ורק עכשיו נכנסו למצרים.

(דברי יואל)

☆

ויהי כל יוצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים. ופירש"י להודיעך דקתו של יוסף הוא יוסף הרועה את צאן אביו הוא יוסף שהיה במצרים ונעמה מל ועומד בצדקו, יתבאר עפימ"ש בתפארת שלמה דהצדיק נושא ומעלה תורתם ותפילתם ותשובתם של ישראל לשמים, וכ"ז יעקב היה קיים היה הוא מעלה אותם בכל ענינים, ואחר מיתת יעקב ידעו כי יוסף הוא הצדיק הדורורצו שהוא יעלה תורתם ותשובתם ע"ש, והנה בדברי יחזקאל כתב לפרש החרוז הוא אשר דיבר לעם סגולתו שמור לקדשו מבואו ועד צאתו, כי דיבור הוא לשון מנהיג כמו דבר אחד לדור, כלומר הוא אשר ראוי מנהיג לבני ישראל, שמור לקדשו מבואו ועד צאתו, מי שהוא זהיר לקדש את עצמו מעת בואו לעולם הזה ועד צאתו ע"כ, וזש"ה ויהי כל יוצאי ירך יעקב שבעים נפש, שכולם היו תחת השפעת יעקב אביהם כי הוא העלה את תורתם ועבודתם לשמים, ולאחר מיתתו בחרו ביוסף להיות מנהיגם ולהעלות עבודתם לשמים, מאחר ויוסף היה במצרים וכפירש"י שהיה צדיק מעיקרא ונשאר גם אח"כ בקדושתו, בבחי שמור לקדשו מבואו ועד צאתו, ולזה בחרו דוקא בו להיות מנהיגם.

(ברך משה)

☆

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה. וברש"י כתב אע"פ שמנאן בחייהן בשמותם חזר ומנאן במיתתן להודיע חיבתן, נראה בהקדם מה שפי' השל"ה עה"פ וזכרתי את בריתי יעקב, וקשה הא פסוק זה של נחמה ואיך בא בתוך הקללות, וי"ל כי אף זה הוא מתוכחת מוסר כי אינו דומה רשע בו רשע החוטא, לרשע בן צדיק שראה אביו מתנהג בחסידות, וכן אינו דומה מי שהוא דר במקום מכוער למי שהוא דר במקום תורה, וע"ז אמר ה' אזכור לך אלו הדברים שאתה מזרע אבות הקדושים, וגם הארץ אזכור כי נתתי לך ארץ ישראל שאוירה מחכים ע"כ, ובזה פי' בעצ"ח מה שהתפלל יעקב בסודם אל תבא נפשי ובקהלם אל תחד כבודי, שהתפלל שלא יזכר להם בחטאתם חי"ו שהם מבניו ועי"כ יונדל אשמתם, וז"ש ואלה שמות בנ"י הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו, דהיינו שכ"ז שהיו במצרים היו עם יעקב אבינו משום דבנ"י במצרים היו מצוינים וכשרים וחיו ראוי להם שיזכר עליהם שמו של יעקב אביהם ושמות השבטים כאשר מונה והולך, ולזה נתכוון רש"י שמנאן במיתתן להודיע חיבתן, היינו להודיע חיבת האנשים החיים דאל"ה מוטב שלא יזכר שמותם שלא להוסיף על עונש עליהם כאשר בקש ובסודם אל תבא נפשי, משא"כ כאשר הולכים בדרך הישרה אז אע"פ שמנאן בחייהם ראוי להזכירם גם במיתתן להודיעי שבח בניהם ההולכים בדרכיהם.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי חת תמרים

בעת שנתמנה אבי הגה"צ רבי אלעזר ניסן זללה"ה לאב"ד סיגוט ונסע עמו ק"ז הישמה משה זללה"ה ללוותו ונתקבצו אז אלפים רבים מישראל ויצאו לקבל פניו בבגדי שבת ויו"ט והאי סבא קדישא בכה מאוד ע"ז הכבוד ואמר או לו למי שהעולם מטעין בו, אז פתח אבי ז"ל את פיו בחכמה ואמר לו שהכבוד הזה נותנים לו עבור תורתו בשביל שהוא ת"ח ומייגע א"ע בתורת ד' ונחה דעתו של זקיני היש"מ ונענה נחמתני בני נחמתני.

ואמר לפרש את הפסוק (תהלים סז, ח) שויתי ד' לנגדי תמיד וגו' לכן שמח לבי ויגל כבודי עפי"מ שפי' הרמב"ם הכתוב למען יזמרך כבוד ר"ל שאם נותנים כבוד להקב"ה, אזי הכבוד מזמר ומשבח על שהגיע להקב"ה לא כן כשנותנין כבוד לבנ"א עכ"ד לכן כשחולקין כבוד לאדם צריך להבין שלא בשביל עצמו הוא זה אלא בשביל שיש בו תורה ויראת שמים וצדקות וכל זה מתת אלוקים הוא ולכן צריך שיעלה הכבוד ההוא להשי"ת ויאמר שהכבוד אינו שלו אלא של הקב"ה ואז יגל הכבוד ויזמר. וז"ש דוד מלך ישראל כשחלקו לו כבוד שויתי ה' לנגדי תמיד לדעת שהכל מידו והכל שלו כדכתיב לך ד' הגדולה והגבורה וגו' לכן שמח לבי ויגל כבודי שאינו לעצמי אלא של הקב"ה זה תוכן דבריו ז"ל שאמרם ברשפי אש.

וז"ש **שלח נא ביד תשלח** ופרש"י ביד מי שאתה רגיל לשלוח והוא אהרן ויחר אף ד' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו וגו' ואתה תהי' לו לאלהים, ולכאורה צ"ב מה התשובה שהשיב לו הקב"ה אך לדרכינו יובן דמשה היה סבור שיהא אהרן מיצר על גדולתו וע"ז אמר לו השי"ת הלא אהרן אחיך הלוי וגו' הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו, ולא יהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה והטעם כי ואתה תהיה לו לאלהי"ם לרב ולשר כפרש"י וגם לאלהים קודש והכונה שאהרן יודע שאין גדולתך לעצמך כי אם לאלוקים וע"כ לא יקנא בך ואדרבה ישמח בלבו.

(ייטב לב)

פנינים מתורתן של מרן רבי"ק נעל"ד רבי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' (ו ו). במדרש רבה (פ"ו ס"ג) אמר רבי אבהו כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף אבל על הראשונים, ואלה שמות הוסיף אבל על שבעים נפש שנאמרו למעלה שכולם היו צדיקים. ונריך ביאור דהלא אלו המנויים כאן הם עצמם המנויים למעלה, ומיזה אבל יותר ניתוסף עליהם כאן.

ויש לומר בפשטות על פי המבואר בזוה"ק בפרשתן (דף טז.) כי בעת שישראל הם נמוכים בגלות, אז מעורר הש"ת את הצדיקים והחבות הקדושים שיבואו לראות בצרתן של ישראל, ולזה נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאי"ם מצריימה, כי לאחר פטירתם כשהתחיל השעבוד חזרו ובאו למצריים, והכתוב מונה והולך רבותינו שמעון לוי ויהודה וגו', לומר שכל אלו באו למצריים לאחר פטירתם ביחד עם יעקב אבינו לראות בצרות ישראל, עכ"ד. והנה כבר אמרו ז"ל (סוטה ז:) דגדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, ונמצא כי בעת שבאו אחר הסתלקותם, היו בחינת גדולים במעלה ממה שהיו בעת שבאו בחייהם מיותם למצריים. לזה אמרו שפיר במדרש ואלה מוסיף אבל על שבעים נפש שנאמרו למעלה וכו', כי עכשיו שבאו למצריים אחר הסתלקותם, כבר ניתוסף בהם אבל ונתעלו במדריגה יותר ממה שהיו למעלה במקום שנפרטו בחייהם מיותם.

ס"ג שמות תשכ"א

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' (ו ו). במדרש רבה (פ"ו ס"ג) אמר רבי אבהו כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף אבל על הראשונים, ואלה שמות הוסיף אבל על שבעים נפש שנאמרו למעלה שכולם היו צדיקים. ונריך ביאור דהלא אלו המנויים כאן הם עצמם המנויים למעלה, ומיזה אבל יותר ניתוסף עליהם כאן.

ואפשר לומר בפשטות דהנה כאן מיירי לאחר שמת יעקב אבינו, ואז היו לישראל במצרים נסיונות גדולות יותר מאשר היו להם כל זמן שהיה יעקב אבינו בחייו, ועל ידי שעמדו בנסיונות כה גדולות, על ידי זה נתעלו במדריגה גבוה ויתירה (עי' ספר הגלגולים לר"ח ויטאל ז"ל פל"ח). ולזה אמרו ואלה שמות, הוסיף אבל על שבעים נפש שנאמרו למעלה, כי לפי שכל אלו שנאמרה שמה היו צדיקים, מכל מקום מחמיה שנתנסו בנסיונות כה גדולות, זכו להתעלות במדריגות גדולות וגבוהות יותר מהם, והוסיפו אבל יותר ממה שהיו מקודם.

ליל שב"ק שמות תשי"ט

ויומת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא (ו ו). במדרש רבה (פ"ו ס"ח) לפ על פי אמת יוסף ואחיו, אלהיהם לפ מת, אלפ ובני ישראל פרו וישרצו (ו ז). ונריך ביאור דמאי קמ"ל הפ פסיטע שהקב"ה מי וקיים לעד.

ואפשר לומר על פי מה דאיתא בגמרא (יבמות סג:) תנו רבנן ובנותה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל (במדבר י לו), מלמד שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישראל, הרי שהיו ישראל שני אלפים ושני רבבות אסר אחד, וזה לפ עסק בפריה ורביה, לפ נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל. אולם יתכן דזה לפ נאמרה אלא בפשוטו עם, שבהם אין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות, אבל בצדיקים לאמיתיים מסתברא שזוכים להשראת השכינה אף כשהם יחידי.

ולכן כל זמן שהשבטים הקדושים היו בחיים מיותם, זכו להשראת השכינה אף מבלעדי לירופם של שאר בני ישראל, אמנם כשמת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא, ונסתלקו כל הצדיקים שבאותו הדור, אז היה מקום לומר שאוב לפ יזכו להשראת השכינה, לזה השמיענו המדרש דאף על פי שמת יוסף ואחיו, מכל מקום אלהיהם לפ מת, היינו שלפ סילק שכינתו יתברך מתוך בני ישראל, והטעם כי ובני ישראל פרו וישרצו וגו', ועל ידי שהעמידו דורות לאלפים ולרבבות זכו גם כן להשראת השכינה.

דרשה פ' תולדות תרפ"ו בהספד על הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א ח). פירש"י שנתעלם גזירותיו. למנס משמעות הפשוטה היא שנאמת לא ידע מומו, ולכן יש לומר דשניהם למיתיים הם, כי בתחלה עשה את עצמו כאילו לא ידע את יוסף, וככה מזר על השקר פעמים רבים כל כך, עד שלבסוף נאמת לא ידע מומו עוד כי אכא מומו לגמרי.

משחת שמן פ' שמות עמוד לו

ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך (ב יג). פירש"י רשע כמותך. ויש לפרש כוונת רש"י, דהנה דרכי הרשעים ותחלוכותם הוא לרדוף אחרי הצדיק, ולופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו (תהלים לו לב), למנס בפעם הזאת היה שונה דרכי הרשע, כי היה רשע מכה את רשע שכמותו. ולכן שאל משה רבינו ממנו, רש"ע למה תכה רע"ך, הלא הוא רשע כמותך, ומין זה מדרך הרשעים להכות את הרשע הדומה לו.

אמרי דבש פרק יז דף קלא

וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (ב כה). במדרש רבה (פ"ח פל"ו) וירא אלהים, שעשו תשובה וכו', וידע אלהים, שאפילו אחד מהזירו לא היה יודע אלא הקב"ה לבדו, וזה מכוין לבו וזה מכוין את לבו ועושין תשובה. ויש לעיין להא מניע במדרגוס יוסנן בן עוזיאל שפירש הכתוב (שמות מז כב) ויאב ישראל בארץ מצרים וגו' ויאחזו בה וגו', דבנו להון בתי מדרשין ופלטין בארעא בגשן וכו', אם כן הרי היו יכולים לרמות באבריהם שיאמרו אחם בניח המדרש אין שעשו תשובה. אבל האמת הוא כי עיקר התשובה הוא הנקודה הפנימיות שבלב, ואין האדם יודע מה שבלב חבירו (פסחים נד:), כי האדם יראה לעיניס והאלהים יראה ללבב (שמואל-א טז, ז), ולכן לא היה יודע אחד מהזירו חולמו יתברך.

ומכלל לאו אחה שומע הן, כי רק אחד לא היה יודע מהזירו שעשה תשובה, אבל האיש בעצמו ידע שהוא עשה תשובה. אם כן כמה גרוע דור הלזה מדור ההוא שהיו משועבדים לפרעה במצרים, דהלא אם ידעו על כל פנים בעצמן שעשון תשובה מתוך נקודות פנימיות הלב, אבל אנחנו אין אמנו יודע עד מה, ואין אנו יודעים מאומה מה שנעשה עמנו.

אמרי דבש פרק יז דף קלב

וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (ב כה). ויש לעיין על חומרו וירא אלהים, הלא בני ישראל בהיותם במצרים היו משוקעים בט"ט שערי טומאה (פירוש המיוז"ל סדר הגש"פ פיסקא מלה זו), אם כן אין הדיבר הקב"ה אמם, והא אמרו (מגילה מא.) אסור להסתכל בפני אדם רשע.

ויתכן לומר דהלכה זו שאסור להסתכל בפני אדם רשע נאמרה רק לבני אדם, אבל כלפי השי"ת לא שייך הך הלכתא, לפי שאלו יתבונן האבר ההוה והעתיד הכל אחד, והרי גלוי וידוע לפניו שעתידין הכל לשוב לפניו, וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל (הל' תשובה פ"ו ה"ה) אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שעתידין ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן, ומיד הן נגאלין. ועל כן מאבד כאילו כבר זכה לתשובה, ובשביל כך רשאי להביט בפניו כבר מעכשיו. וזה שאמר הכתוב וירא אלהים את בני ישראל, ולכאורה אין הדיבר אמם הרי היו משוקעים בט"ט שערי טומאה, לזה נא כתרגם יל"ע אלהים, כלומר שהקב"ה יודע מה שעתיד להיות, והאבר והווה והעתיד הכל אחד אצלו, והרי היה גלוי לפניו לכשיצאו ישראל ממצרים עתידין לעשות תשובה (שמו"ר פכ"ג ס"ה), לכן נאמר להם כאילו כבר שבו בתשובה עת, ובכן וירא אלהים את בני ישראל גם בעת ההוא.

הושענא רבה שנת תשב"י

ועתה הנה שמעתי צעקת בני ישראל באה אלי (ג ט). יש לפרש הכוונה, כי בעת נרה שומע הקב"ה ומאזין לקול תרועת עמו ישראל, אף כשאין אצלו כל מיקוני התשובה. ולזה דקדק הכתוב ואמר ועת"ה, היינו שעכשיו אמם בתוך נרה, שמעתי לעקתם הגם אלא זכו עדיין להשלים את עצמן בכל מיקוני התשובה.

שו"ת תשובות והנהגות ח"ג אה"ע סי' ת"י

ושמעו לקולך ובאת אתה וזקני ישראל אל מלך מצרים (ג יח), פירש"י מכיון שאתמר להם לשון זה

ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגלים, יעקב אמר (בראשית נ כד) ופלהים פקוד יפקוד אתכם, יוסף אמר להם (שם כה) פקוד יפקוד אלהים אתכם. והקשה הרמב"ן ז"ל לאכתי תקשה מנין להם שימשיכו, הא שמע משה רבינו במסורת הזאת כמותם ומשקר בפניהם.

אך יש לומר כי אף דבעלמא אמרינן דהבאירה מפשיט בידי האדם לצאת בטוב וברע, מכל מקום אין זה רק בדבר העניים אבל יש כמה פעמים שהקב"ה נוטל הבאירה מן האדם שלא יוכל להרע, וכגון הרשעים לדורותיהם שרוצים לעבירו, והם מלד עצמם היו חפצים לעשות כליה חלילה לעם ישראל, ולאבד את העולם ברגע אחד, אלא שמן השמים מעכבים בעדם שלא יוכלו לצאת זממם הרע, לפי שכבר נשבע הקב"ה שלא יעשה כליה לעם ישראל מ"ו (שמו"ר פמ"ד ס"י).

וכמו שרואים גם בפשטות אצל מלכים ושרים ובעלי מלאכה אין שהם מתפשטים במלאכתם בדברים קטנים, וזה הוא בשביל שמן השמים חפצים שזה יגמר את זה, על כן נוטלים הדעת והבאירה מהם כדי שילכו המומה שבנגדם.

ובענין הזה הוא נאות זה של פקד יפקד, כי אף שהקב"ה ברא את העולם בתופן שיוכל כל אחד לעשות כרצונו, מכל מקום אות זה שנמסר להם בקבלה לסימן לגאולתם, הוא שמור משמים שלא יוכלו לכזב בו אום מדם, ואף שהבאירה חפצית לשקר בו.

ס"ג לך תשי"ד, ס"ג במדבר תשי"ד, ס"ג שמות תשכ"ו

ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות וגו' ונצלתם את מצרים (ג כב). ולכאורה יש לעיין למה סיבב הקב"ה שיטרכו ישראל לשאול מאת המצרים את רכושם, הא כמו כן היה יכול לסבב שהמצרים יתנו את כליהם במורת מתנה לבני ישראל.

ונראה כי הקב"ה גזר ואמר בברית בין הבתרים (בראשית טו יג) כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אתם ארבע מאות שנה, ויש לפרש מומרו ועבדום וענ"ו אותם, שהוא מלשון עניות ודלות, כי מוך ממה שהיתה הגזירה שיהיו בארץ לא להם, היתה גם כן גזירה אחרת שיהיו בחיי צער מתוך עניות ודלות. על כן כל זמן שהיו במצרים לא רצה הקב"ה שיגיע להם רכושם במורת מתנה, לאם כן שוב לא יהיו עניים כתחילת הגזירה. ואם תאמר היו יכולים לקבל כליהם בעת היציאה ממצרים, אך גם זה לא יתכן, כי בעת ההיא גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה (שמות יב לט), על כן לא היה הזמן מוכשר לזה. ועל כן בא הציווי להם שישאלו וייקח את כליהם ובגדיהם, וכל זה שהיו במצרים לא זכו בהם עדיין, ובשביל כן נשארו עדיין לעניים ותביעים כתחילת הגזירה.

שבעיי של פסח תרצ"ב, בעיר קראלי יצ"ו

והיה אם לא יאמינו לשני האותות ולא ישמעון לקולך ולקחת ממימי היאור ושפכת היבשה והיו המים אשר תקח מן היאור והיו לדם ביבשת (ד ט). ויש לעיין כי אם רצה הקב"ה שעל ידי אותות יאמינו ישראל במשה, אם כן למה לא נתן להם עוד שאר אותות מחרות, עד שילא הספק מלבם וידעו בבירור שמשה הוא שלוחו של מקום. עוד יש להבין כי נראה מדברי הקב"ה שאות המים הוא מופת חותך בלי לפקפק עליו שמשה רבינו הוא שלוחו של מקום, ויש לעיין במה יודע מיפה בחות זה יותר מבשאר אותות הקודמים שהוא שלוחו של מקום. גם יש לדייק על תחילת הכתוב באומרו והיה אם לא יאמינו וגו', הא אין והיה אלא לשון שמחה (ב"ר פמ"ב ס"ג), ולשמחה מה זו עושה שלא יאמינו לנאותת משה רבינו ע"ה.

ויש לפרש על פי מה שכתב הרמב"ם ז"ל (הל' יסוה"ת פ"ח ה"ח) שאי אפשר להאמין לנביאי הנביא מפני האותות אשר הוא עושה, שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי, שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף, ע"כ. ומעתה אלא נתן הקב"ה למשה אותות להראות לישראל, אבל אליבא דאמת אין באותות הללו לא שום סימן וכדברי הרמב"ם, ואותות הללו לא נתן להם הקב"ה רק לנסות אותם, ולזה אמר הכתוב והי"ה אם לא יאמינו לשני האותות גו', אזי יהיה שמשה לפניו כביכול שבניו אינם מתפתים מפני האותות, כי המאמין על פי האותות יש בלבו דופי.

אך האות השלישי הוא האות האמיתי, כי יש בזה ביטול עבודה זרה, וכמו שפירש"י שהמצרים עבדו ליאור, והיה היאור העבודה זרה שלהם. ובכן בזה שנתהפך המים שביאור לדם היה בזה ביטול להעבודה

זרה, ורק מותו כזה הוא סימן לגליותו של מקום. ולכן כשנתן להם משה רבינו התורה על מיס, היה זה מופת מותך שהוא מופת מלך הקדושה, ומשה רבינו הוא שלימו של מקום. ומטעם זה לא הותרך ליתן להם גם כן עוד מופתים לחריס, כי בתורה זה התבאר הכל למשורו בלי שום פקפוק כלל.

מרשימות הגה"צ ר' יחזקאל שרגא ווינבערגער ז"ל
אב"ד ור"מ פאיע יצ"ו,
ומרשימות בנו הגה"צ ר' משה דוב ז"ל אב"ד פאיע

שובבי"ם. ילוע מה לליתת בזוהר הקדוש (ויחי ריט ע"ב) כי על תטת הילוע אין התשובה מועלת, וכבר הקשו על זה, הת תמרו ז"ל (ילוהלמי פתה פ"ת ה"ת) אין לך דבר העומד בפני התשובה, ובפירוש תמרו בזוהר הקדוש (ויקהל ריל ע"ב) דתשובה מועלת תף על תטת זה. ובבני יששכר (מאמרי שטו-טבת מאמר יד תות ג) הביא מה שתירץ בספר הקדוש רתשית תכמה (שער הקדושה פי"ז) דהת לתמרו לתין התשובה מועלת, זהו רק כשעושים תשובה תתהה, אבל כשעושים תשובה עילאה מועיל תשובה על כל תטא ועון, עכ"ד.

אמנם בעוה"ר תין תי נעשה, הלא תין אנו יודעים מה זה נקרא תשובה תתהה, וכל שכן שתין אנו מציגים כלל מה היא תשובה עילאה, ואיך אנו יכולים לשוב בתשובה על התטאים הללו. אבל יש לומר דלעורך זה ריחם הקב"ה עלינו, והשליכנו אל תרץ תחרת בתקומות שתם יש כח הטומאה גדול ביותר, ועל ידי שיעתדו בלדקתם ולא ישתכו תחר גודל הטומאה התרחפת בתקומות הללו, יחשב לפניו יתברך כאילו עשינו תשובה עילאה, ואף כי בחמת תין אנו תציגים כלל תהות בחינת תשובה הלזו.

(ס"ג בימי השובבי"ם תשי"ד)

שובבי"ם. לימת בגמרא (יומא פו ע"ב) היכי דמי בעל תשובה, בתותו תקום בתותה תשה. ויש לומר דהקב"ה רצה לזכות את בתמות ישרתל שיוכלו לעשות תשובה הרתויה, על כן הציתם אל תדמת תתעריקא, תקום שהוא תלא בסיונות, כדי שבכל תקום שיעמוד שם התדש יהיה בבחינת תותו תקום וכו', ועל ידי זה יזכו לתשובה הרתויה.

(ס"ג בימי השובבי"ם באחד תהשנים הראשונים על אדמת אמעריקא יצ"ו)

שובבי"ם. יש לומר בתה שתנו רותין שים בדור הזה בסיונות גדולים בעניני קדושה ושמירת עיניים, עוד יותר קשים תהדורות שלפנינו, תשר קשה תלך לעבור בשוק ממחת הפרילות. תפשר שזה בא לנו, כיון דבדורינו זה תין לנו לדיקים עובדי ה' שעושין תענוג ונחת רוח להש"ת בעבודתם כתו שהיו בדורות הקודמים, נתנה דבדורינו נחשר למעלה תענוג ונחת רוח הלזה תהש"ת. על כן כדי להשליט תת תסרון הלזה, תנשה הקב"ה בנסיונות קשים תנשים פשוטים, כי על ידי שיעתדו הם בהסיונות בשמירה תעולה, ישלימו בזה תת התענוג ונחת רוח שהיה להקב"ה תעבודת הלדיקים בדורות הקודמים.[1]

(טיב לבב ליקוטים עמוד שיא)

---

1. וכדאי להביא מה שסיפר הגה"צ ר' משה דוב ווינבערגער ז"ל אב"ד פאיע, כי בעת שהתכונן רבינו לנסוע לארץ ישראל בשנת תשב"י לפ"ק, אזי בשבת קודש פרשת נשא קודם נסיעתו נשא רבינו את דרשתו, ועורר בתוך הדברים בענין שמירת עינים ברחובות המדינה. ואמר בשם הרה"ק מליסקא זצ"ל, כי באמת לא היה יהודי רשאי לילך ברחוב כלל בשביל הפריצות השורר שמה, אלא שאם האדם הולך רק למקומות ההכרחיים לו, כגון שהולך לבית המדרש לתורה ולתפלה, או שהולך למקוה, או לעסוק במשא ומתן לצורך פרנסה, אזי יש לו סייעתא דשמיא ושמירה מן השמים שלא יבוא לידי מכשול, כי בעת שהולכים אל המקומות ההכרחיים, יש לאדם טענה חזקה שהש"ת ישמרהו שלא יכשל בראיות אסורות, כיון שאי אפשר בלעדו, אבל אם הולך למקומות שאינם הכרחיים, כגון שהולכים אל הטיאטער, אז בודאי שאין לו סייעתא דשמיא שלא להכשל בראיות אסורות רח"ל.

וסיים רבינו על זה: 'די היינטיגע גאסן דא אין אמעריקא, זענען נאך פיל ארגער ווי די טיאטערס אין ליסקער רב'ס צייטן', ואם סובבים במקומות שאינם הכרחיים, אין יכולים לטעון שיהיה לאדם סייעתא דשמיא שלא יפלו בעבירות רח"ל.

ואלה שמות בני ישראל

פע"א בא חסיד אחד להרה"ק בעל "תפארת שלמה" ומסר לו פתקא כנהוג, אח"כ אמר להרה"ק: בהיותי בדרך פגשתי באיש אחד וביקש ממנו שאזכיר לפני הרה"ק חולה אחד הזקוק לרחמים, ואמר לי את שם החולה ושם אמו, אבל מחמת טרדותי שכחתי את השמות, שתק הרב כמה רגעים, ואחרי כן אמר להאיש: אולי כך הוא שם החולה, נענה החסיד בהתפעלות ואמר: כן רבינו, כן, חזר הרב ושאל: ואולי שם אמו של החולה כך הוא, כן - נזכר החסיד, והשיב מתוך התפעלות עצומה - וודאי כן, וכל העם העומדים בשעת מעשה, השתוממו מאוד לראות את רוח הקודש של בעל "תפארת שלמה", כשראה הרה"ק את תמהונם, נענה ואמר להם: היודעים אתם מנין אני יודע את שם החולה ושם אמו, יש לנו חומש המתחיל ב"ואלה שמות בני ישראל" ושם נמצאים כל השמות של בני ישראל, ומצאתי שם גם את השמות של החולה ואמו. (שיחות קודש)

של נעליך מעל רגליך

פעם נתוועדו הרה"ק מראפשיץ זי"ע עם הרה"ק הבני יששכר זי"ע בעת שהי' סכסוך גדול ביניהם בעניין מסויים, והרה"ק מראפשיטץ הקפיד מאוד על הרה"ק הנ"ל והזכיר מאמר הגמ' נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות וכו', ותוך כדי דיבור הסתכל על פירות שהיו מונחים על השולחן לפניהם, והפירות נעשו לאבק, ובכך רצה לרמוז להרה"ק הנ"ל שבכוחו להופכו לגל של עצמות ח"ו. והבני יששכר אחזו חיל ורעדה וענה להרה"ק מראפשיטץ הנה איתא באבות (פ"ב מט"ו) הוי זהיר בגחלתן שלא תכווה שנשיכתן נשיכת נחש ועקיצתן עקיצת עקרב ולחישתן לחישת שרף וכו', נמצא שצדיקים בכוחם להעניש בג' אופנים הנ"ל שראשי תיבות שלהם הוא: נעל דהיינו נ'שיכה ע'קיצה ל'חישה. ובזה יובן שע"כ כשמשרע"ה נשלח להנהיג את ישראל במצרים אמר לו הקב"ה: של נעלי"ך מעל רגליך, דהיינו כשרוצים להנהיג את ישראל צריכים להסיר ההקפדות וכדו' המרומזין בתיבת נע"ל, ובזה נחה דעתו של הרה"ק מראפשיטץ זי"ע ונתפייס עמו, ודפח"ח. (עשר צחצחות)

וירא כי אין איש

שמעתי בשם הרב הקדוש מו"ה ברוך [ממעזבוז] זצ"ל, שפעם אחת באו אצלו אנשי עיר אחת על שבת קודש משבתות השנה, שיעשה להם טובה על דבר הנגישות ועול הנוגשים שיש להם ממושל העיר, שהוא רשע גמור ועשה להם רשעות גדולות עד אשר לא יוכלו שאת, ויבוא לשבות אצלם על שב"ק ועי"ז יוכל להכניעו. והשיב להם זה הפסוק. וירא כי אין איש וגו' רמז לשר העיר שאינו איש כלל, ולא תואר אדם לו, ויך את המצרי כלומר להכות את המצרי הרשע אין ההכרח דווקא לעשות בו פעולה בשבת קודש, אך ויטמנהו בחול שהטמין אותו להניחו לימות החול, שגם בימות החול יוכל להורידו ולהשפילו עד שאול תחתית, עכ"ד. (באר משה)

אכן נודע הדבר

מספרים על הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע שהיה בא לפניו משפט שני אנשים, אדון עם עבדו, אשר באו ממדינה רחוקה, אחד אמר אני האדון והאחר עבדו, והאחר אמר בהיפוך, והרה"ק עשה בחכמה וציווים לצאת החוצה, וכאשר יצאו ועדיין לא הרחיקו קרא ויאמר העבד יבא נא הנה, ופנה העבד אחרי קול הרב לשמוע אל דבריו, מיד הבין הרב כי הוא העבד. כעין זה היה כאן, כי משה רבינו ראה שני אנשים נצים ולא ידע מי הצדיק ומי הרשע, אך כאשר אמר להם רשע למה תכה רעך, הרים אחד קולו להשיב בעזות, הבין מזה כי הוא באמת הרשע, ויאמר אכן נודע הדבר. (קרן לדוד)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, ברוך צחות ומליצה נאמרים

הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. י"ל בדרך צחות, שפרעה הרגיש שיש לישראל רבי ומנהיג, ועל ידי זה הם עצומים באמונה שרבם נותן להם התאמצות וכח באמונת השי"ת, ע"כ אמר 'הנה עם בני ישראל רב', יש להם רב, וע"י כך 'ועצום הם ממנו', לכן אמר הבה נתחכמה לו, ודרשו חז"ל בואו ונתחכם למושיעם של ישראל, ר"ל להפריד אותם מרבם, ואמנם העיד הכתוב 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ', בהתחזקות באמונה ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

שארית מנחם

ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. יש לומר בזה על דרך הלצה: שירא מהם מחמת שנטבעו במצרים בעמקי הקליפות ובמידת גדלות והתפארות, והוא שאמר 'ואמרו לי' דייקא 'מה שמו', היינו שהם יאמרו לי שמו של הקב"ה, שיודעים אותו יותר ממני, 'מה אומר אליהם' איך אוכל שוב לפתוח פי לדבר אליהם בשמך הגדול לגאול אותם ממעמקים.

דגל מחנה אפרים

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

וייטב אלהים למילדות וירב העם ויעצמו מאוד. י"ד שלא הזכיר במאי הטיב למילדות, כ"א בפסוק השני, ויעש להם בתים וכדפי' רש"י בתי כהונה ומלכות, וגם זה דרש רחוק והוא רק רמז על העתיד, ועכ"פ צריך להיות מפורש מהו ההטבה, ותו קשה הלא לעיל כבר כתיב ששה לשונות "פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד" וזה מרמז על ששה בכרס אחד וא"כ מה צריך לכפול כאן וירב העם ויעצמו מאוד, ועוד האי מוסיף גורע הוא שלא הזכיר אלא ג' לשונות "וירב ויעצמו מאוד", וי"ל דהנה אחז"ל במס' סוטה ותחין את הילדים שהי' מספקות להם מים ומזון, פירש"י שהי' טומנות הילדים בבתיהן ושם הי' מספקות להם מים ומזון, וצ"ע מה צורך להטמנה הלא עדיין לא נגזר כל הבן הילוד, ועוד הרי קמן שפרעה הרגיש ותחין את הילדים, על כן נראה כיון שהי' מפורסם שבנ"י יולדות ששה בכרס אחד, ע"כ כשהתנצלו המילדות שבטרם תבא אליהם המילדת וילדו, התינח ב' וג' ילדים שפיר, אבל להוליד כל ששה הילדים בטרם תבא המילדת זהו תירוץ דחוק, ע"כ הטמינו ג' בבתיהם וג' הניחו אצל האם, ואמרו טרם באנו אליהם כבר ילדו ג' והנשארים ילדו אח"כ והמיתו אותם, והנה המלך חשש שמא שקר ענו והטמינו הילדים בבתיהם במטמוניות במחילות במרתפות ומי יכול לידע מטמוניות של חבירו, ע"כ ויהי כאשר יראו המילדות את האלהים ויעש להם המלך בתים שם ישכנו המילדות, ואל בתיהם לא יבואו כ"א אשר עשה להן המלך ושם לא ידעו להטמין, והנה אז אחד ששכנו בבתי המלך אילו היו הנשים יולדות ששה בכרס אחד והי' המצריים מוצאים ששה ילדים, והי' איגלאי למפרע שגם הראשונים לא המיתו ג' מהם אלא הטמינם, ע"כ וייטב אלהים למילדות שכל אותו הזמן לא ילדו כ"א ג' בכרס אחד והיינו וירב העם ויעצמו מאוד, רק ג' לשונות, וכשמצאו המצרים רק ג' ידע שהמילדות המיתו ג' שהרי לא הי' להם מקום להטמין בבתי המלך, ולפי"ז כך שיעור הכתוב וייטב אלהים למילדות שלא הי' אז לישראל רק ג' בכרס אחד, וטעם הטובה הזאת הוא, כי ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם המלך בתים שלא יכלו להטמין ע"כ הי' צריכין להטבה כנ"ל.

(חתם סופר)

☆

שלח נא ביד תשלח. במדרש פליאה איתא שלח נא ביד תשלח ביד ר' עקיבא, והיא פלאי, והנל"פ עפי"מ דאיתא (קדושין נ"ז.) ר' שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש עד שבא ר' עקיבא ודרש לרבות תלמידי חכמים, ולכאורה קשה למה דווקא ר' עקיבא דרש, ועוד למה כתיב עד שבא, היה לו לומר עד שדרשה, כמו עד שדרשה בן זומא, אכן י"ל ע"פ מה שאי' במדרש שעשרה הרוגי מלכות היו נגד עשרה שבטים שמכרו את יוסף, אך באמת היו רק תשע אלא שצירפו להקב"ה ולכן היו עשרה ור' עקיבא שהיה מן הגרים היה כנגד הקב"ה, ולפי זה ראיתי לפרש מאמה"כ (ויקרא כ"ז ל"ב) וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קודש לה', היינו נוטריקון ו'כי ל'מה מ'ת ע'קיבא ש'היה ר'ועה ב'קר ו'צאן, דהיינו שר"ע לא היה צריך למות כיון לא היה רק תשע שבטים, והתירוץ הוא "כל אשר יעבור" מן העולם "תחת השבט" במקום השבטים שמכרו את יוסף, "העשירי" היינו ר' עקיבא, "יהיה קודש לה'" במקום הקב"ה, ולפי"ז יתבאר ר' שמעון העמסוני היה ירא להשוות ת"ח להקב"ה לכן פירש "עד שבא ר' עקיבא" אחר שראה שר' עקיבא היה נגד הקב"ה ויכולים להשוות ת"ח להקב"ה "ודרש" גם ר' שמעון היה כבר יכול לדרוש, וזה שאמר משה שלח נא ביד תשלח דהיינו שתשלח ביד מי שיהיה נחשב כמוך דהיינו ר"ע שהוא במקום הקב"ה.

(פרדס יוסף)

דורש טוב

למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני, וברש"י למה הרעתה **וא"ת מה אכפת לך, קובל אני על ששלחתני, התמיהה גלויה** האיך יעלה על הדעת שמשה רעיא מהימנא שמסר נפשו תמיד על בני ישראל, לא יכאב לו צערן של ישראל, **ותו קשה** אמאי אם לא אכפת לו יהיה לו טענה על ששלחהו.

ונראה דהנה באמת אמר הקב"ה, וגם את הגוי אשר יעבודו 'דן **אנכי**', משמע שבכבודו ובעצמו ידון את המצרים ויפדה את ישראל ולמעשה שלח את משה, **והטעם** הוא משום שיצאו ישראל ממצרים קודם זמנם, והבטחת השי"ת 'דן אנכי' היתה רק אם יגאלו בזמנם הנכון, **אך אם נימא** כדעת הסובר שקושי השעבוד השלים את הזמן של ארבע מאות שנה אז הדרא קושיא לדוכתא אמאי שלח שליח ולא גאלם הקב"ה בעצמו, **וזה שאמר משה למה הרעותה לעם הזה, והלא הם סובלים צער למעלה מנשוא.**

וא"ת מה איכפת לך והלא ע"ז יצאו קודם זמנם דקושי השעבוד ישלים, קובל אני 'על **ששלחתני**' ולא תפדה אותם בעצמך, **שהרי קושי השעבוד משלים הזמן ושפיר צריך אתה לקיים ההבטחה של דן אנכי. כיון שהזמן הנכון הוא.**

(חתם סופר, הובא בכתב סופר)

כי שם צִיוה ה'
את הברכה חיי"ם

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, קדם מעלת כבוד ידידינו היקר המהולל בתשבחות, כליל המעלות והמידות, האדם היקר באנשים, ראש וראשון לכל דבר שבקדשים, מוזיל זהב מכיסו למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, לתמוך בעין יפה וברוח נדיבה למען כל קדשינו

הרבני העניד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר ירוחם פישל חיים ריספלער הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לרגל שמחתן הגדולה, בעזר נורא עלילה

באירוסי בתן הכלה החשובה תחי'

עב"ג החתן החשוב המופלג בתורה, עדיע לתהילה ולתפארה

כמר שלמה קליין הי"ו

בן מחו' ידידינו החשוב והנעלה, מוה"ר הלל קליין הי"ו

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכתה אסירי התודה והברכה
ידידיו מוקיריו השמחים אתו בשמחה

הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

ואל"ה שמו"ת

וחייב אדם לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בלבוש או"ח סימן רפ"ה סעי' א' מביא הרמז על פסוק הראשון שבסדר שמות, ואל"ה שמו"ת ר"ת ו'חייב א'דם ל'קרוא ה'פרשה **ש'**נים מ'קרא ו'אחד **ת'**רגום, ויסודו הוא ב'רבינו אפרים' על התורה, וכ"כ הפרי מגדים שם סימן מ"ז סק"א, ועיי' ב'בעל הטורים' השלם ריש פרשת שמות שכתוב: ואל"ה שמו"ת בנ"י ישרא"ל ר"ת ו'אדם א'שר **ל'**ומד ה'סדר **ש'**נים מ'קרא ו'אחד **ת'**רגום **ב'**קול **נ'**עים י'שיר י'חיה **ש'**נים **ר'**בות א'רוכים **ל'**עולם עכ"ל, והוא עפ"י דברי הגמ' במס' ברכות (ח.) דכל המשלים פרשיות עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו, וב'מעדני יו"ט' שם על הרא"ש (סימן ח' סק"ה) ביאר כפילות הלשון ימיו ושנותיו, דהיינו דזקן שכבר האריך שנותיו, מאריכין לו ימיו, ועוד דאריכות ימים וקיצור ימים אין הכוונה על אריכות ימים כפי המובן הפשוט, רק על ימי טובה דהיינו ימים ארוכים, או ח"ו ימי רעה דהיינו קיצור ימים באיכות.

ובספר ה'חינוך' בההקדמה כתב הטעם בזה, וזה תו"ד: "אחת מן המצוות והיא עיקר ויסוד שכולם נשענות עליו היא מצות לימוד התורה, כי בלימוד ידע האדם המצוות ויקיים אותן, וע"כ קבעו לנו חכמינו ז"ל לקרוא חלק אחד מספר תורה במקום קיבוץ העם שהוא בית הכנסת, לעורר לב האדם על דברי תורה, בכל שבוע ושבוע עד שיגמרו הספר וכו', ועוד חייבונו חכז"ל **לקרוא כל אחד ואחד מישראל בביתו בכל שבוע ושבוע כמו שקורין אותו במקום הקבוץ, וזה אמרם ז"ל לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור, כדי שישכיל בדברים יותר בקרוא אותו בביתו**", עי"ש. הרי מבואר הטעם דכשיקרא לבדו ויעבור הפרשה יבין יותר בלימוד התורה הקדושה. וכעין זה מבואר בלבוש רפ"ה סעי' א': "כדי שיהא בקי יותר בתורה", עי"ש.

שוב מצינו ב'שו"ת בעלי תוספות' (סי' ט"ז) ביאור דאם יעביר הסדרא קודם הקריאה יתן דעתו ולבו לקריה"ת, עי"ש, והיינו כמו תלמידים דקודם השיעור של רבם לומדין בעצמן כדי דבשעת השיעור יתן דעתם מה שאומר, כמו"כ אם מכינים לפני הקריאה בהעברת הסדרא יתן דעתו לזה, וכן מבואר ב'שיירי כנה"ג' הגהות הטור אות א', דלכן קוראין תרגום כיון דתכלית של העברת התורה הוא כדי שיבין מה שקורא.

וכעין זה הוא ב'הגהות רא"מ הורוויץ' ז"ל במס' ברכות (שם) על מאי דאיתא שם: שכל המשלים פרשיותיו מאריכין לו כו', דלכאורה אינו מובן מ"ש 'שכל' דהא רוצה ליתן טעם לדין זה ואיה הטעם והשייכות להשלמת הפרשה עם אריכות ימים, ונראה דה"פ לעולם ישלים כו' **היינו קודם הציבור שיהי'**

מורגל על לשונו ויוכל לקרוא בתורה בעצמו, כדאיתא בתנחומא ומובא באו"ח ריש סימן קל"ט "במקום שנהגו לקרוא בעצמו לא יעלה אם לא העביר בינו לבין עצמו פעמים ושלש", ובסוף ברכות איתא ג' דברים מקצרין ימיו כו' **הנקרא לתורה ואינו עולה**, וא"כ כיון דלא יעביר בינו לבין עצמו לא יעלה ויגרם קיצור ימים משא"כ שעלה לתורה הי' קורא בתורה בעצמו, ולכן אם אינו מוכן לקרוא בתורה ולכן לא יעלה לתורה משום דאינו יכול לקרוא, יגרום לעצמו קיצור ימים רח"ל.

גם בספר 'חדשים גם ישנים' [להגאון רבי יונתן שטייף זצ"ל] (דף ח: הלכה קמ"ב) כתוב להסביר ההלכה דלא יקדים ולא יאחר הסדרה, דתכלית העברת הסדרה הוא כדי שיהא שגור בפיו, דכשעולה לתורה יהא מורגל בפיו, עי"ש.

וב'מדרש רבינו דוד הנגיד' נכדו של הרמב"ם כ' טעם חדש בפרשתן (דף ו:) "ואלה שמות תמצא אותן נוטריקון של **וחייב אדם להשלים התורה שנים מקרא ואחד תרגום**, כוונתי, חייב אדם לקרוא בכל שבוע את הפרשה שמו"ת וביום השבת ישמע אותה מביהכ"נ פעם אחד, נמצא איפא שיהיה בסך הכל ארבע פעמים, ובזה תהיה נקלטת בדעתו יפה, וזה כפי מה שהיה הלימוד מאדון השליח הנביא משה רבינו ע"ה שהיה חוזר על דבריו ד' פעמים וכו', עי"ש.

וחידוש נפלא מצינו בספר ה'רוקח' על התורה פ' דברים, דמדייק על מה שכתוב שם ב' פעמים 'דיבר' משה, [אלה הדברים אשר 'דבר משה' (פסוק א'), 'דבר משה' אל בני ישראל (פסוק ג'), ופעם אחד הלשון 'באר' (פסוק ה') הואיל משה 'באר' את התורה הזאת] וביאר שם וז"ל: "דהיינו משם דתיקון הא דאמרינן בפ"ק דברכות לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור ב' מקרא וא' תרגום ואפילו עטרות ודיבן, לכך ב' פעמים 'דבר' משה וא' 'באר' הוא תרגום שמבאר", עי"ש, הרי שגם לדברי הרוקח תקנה זו של קריאת שנים מקרא ואחד תרגום נתקנה ע"י משה רבינו ע"ה. וכעין זה מבואר ב'ערוך השלחן' סימן רפ"ה (סעי' ב) וז"ל: "ולא נודע לנו טעמו של דבר ובוודאי בשעה שתקן משה רבינו לקרות בתורה תיקן ג"כ תקנה זו שכל אחד יקרא שנים מקרא ואחד תרגום", עי"ש.

ובספר 'קריאת התורה כהלכתה' ציין להגהות ר"א ב"ר משה על הטור (מר"א ב"ר משה טרוטלין ז"ל), שכתוב: "שנים מקרא ואחד תרגום, ורמז לדבר מואלה שמות - שמות ראשי תיבות שמו"ת, ר"ל **כשיצאו בני ישראל ממצרים הותנה עמהם** שיקראו שנים מקרא ואחד תרגום, ורמז מואל"ה שמו"ת עי"ש, יוצא לנו מזה דבר חידוש, **דזה הי' תנאי שהותנה עם בני ישראל כשיצאו ממצרים דיקראו הסדרה בכל שבת ושבת**.

ובספר השל"ה הק' בפתיחה לתורה שבכתב, כתוב בלשו"ק: "בענין גודל המצוה שציוו רז"ל (ברכות ח, ב) להשלים פרשיותיו שנים מקרא ואחד תרגום, ובודאי הכוונה היא ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, **על כן צריך האדם לידע ולהתבונן בכל פרשה ופרשה ולהבין ענין המצות הכתובים בזאת הפרשה, הן מצות עשה, הן מצות לא תעשה, עד תשלום כל התרי"ג**. אף שהרבה פרשיות הן שלא נמצא שם איזה מצוה, ואף שאינה מצוה פרטית מתרי"ג, **מכל מקום היא מצוה רבה והיא ענף ממצוה שהיא נמנית בתרי"ג** וכו', עי"ש, וכן אמר המלאך למרן הב"י [מגיד מישרים בסוף ישעי']: "והטוב בעיניך שאתה קורא הפ' שנים מקרא ואחד תרגום בריהטא כחותה על הגחלים לפרוק עול מעליך, והלא יש לך לזכור מאמר רשב"א אל תעש תפלתך קבע וכו', אבל צריך לקרות הפרשה בנחת ולהרגיש בספקותיה, ולתרץ אותם, ומה שלא תוכל לתרץ עיין במפרשים, ופיו מלא תוכחות על הרהור ד"ת לבל אפסיק רגע כלל", עי"ש.

וכן נהג מרן החת"ס ז"ל כמו שכתב בעצמו (שו"ת חת"ס חלק ו' סימן ס"א) בלשו"ק: "מ"ש ברוב אהבתו עזה אלי להעתיק לו חידושי על הרמב"ן, האמת אגיד כי תלי"ת ימצא בכלל חי' תורה שלי שאני רגיל לעשות קונטרס מיוחד לכל שנה ושנה, ולהעלות מה שחנני ה' מידי שבת בשבתו **בעיוני בשעת העברת שמו"ת ובשעת קריאת התורה**, כמ"ש של"ה מסכת שבת פרק נר מצוה אות ט"ו וציוה על זה" וכו', עי"ש.

ובדרך אגב ראוי לציין דבר נפלא שהתוספות יו"ט מצא בעת העברת פרשת השבוע העבר פ' ויחי בשנת ת"א לפ"ק, הובא בסדר גיטין לבעל התוספות יו"ט, מידי דברו בתקנת שו"ם [ש'פיירא, ו'ורמייזא מ'גנצא] בעניני גיטין, והוא כמובא בספר מהרי"ל

(מנהגים) הלכות גיטין: "מנהג קהילות שו"ם במדינת ריינוס שהם שפייאר וורמייזא מגנצא תקנת רבותינו ז"ל הקדמונים, כשיתנו גט באחת מהן, שישלחו מקודם לכן לשתים האחרות להסכים עמהם להנתן הגט בהסכמתם בהיתר. ופעם אחת היתה וועד להקהילות במגנצא ישובו דמהר"י סג"ל, ואיקלע להנתן גט שמה ולא רצה מהר"י סג"ל להקל על הזוג שיסכימו אותם שהיו שם בשליחות אחיהם משני הקהילות על הוועד, אך הצריך את הזוג לשלוח שליח מיוחד להביא ההסכמות ממקום הקהילות. כי אמר עיקר התקנה לא נתקנה מעיקרא רק להחמיר על הזוג להרבות הוצאה אולי רע בעיניהם להוציא ויבטל הגט. ע"כ הצריכו לתת בכל קהילה ג' גדולים ישנים שקורין אלט טורנש שכל א' שוה ב' גדולים מרגיטן לג' פרנסי העיר שיחתמו ההסכמה, וכן בעיר ששם הגט. וכן ראיתי שפעם אחת נתחרט הזוג באשר הרע עינם על ההוצאה ונתפייסו לישאר יחד", וע"ז כתב התיו"ט בספרו סדר גיטין [נדפס בפסקי ושו"ת מהר"ש מלובלין]: **אמר י"ט**, בשבת פרשת ויחי א"ת לפ"ק **כשחזרתי בשבת שנים מקרא ואחד תרגום** ראיתי שבצוואת יעקב אבינו ע"ה שאמר אני נאסף אל עמי וגו' וסיים דבריו מאת בני חת התחיל בא' וסיים בת', עלה על רוחי לראות אם יש בדבריו כל הא"ב, ומצאתי כל האותיות של הא"ב **חוץ אלו שתים היינו גט**, אז אמרתי הלא דבר הוא ולא לריק רק לרמוז לתמר ולארז, דתמר נושא פירות ולא ארז, אבל הארז יגדל עד שמי מרום, והטעם הוא דארז כל גדולתו הוא לצורך עצמו ע"כ יגדל עד שמי רום, אבל תמר כל יניקתו לצורך פירות ע"כ אין ביכלתו לגדל כ"כ, וצדיק **כתמר יפרח, דהיינו הכל בשביל הפירות**, אבל הקב"ה אינו מקפח שכרו בשביל זה רק מוסיף לו אורך ימיו ושנות חיים, וזה **כארז בלבנון ישגה**, וקדמפרש ואזיל שתולים בבית ה' וכו', עוד ינובון בשיבה וגו' ואינו מקפח שכר כל בריה, והנה התרגום הוא כדי לפרש למי שאינו מבין מדעתו, אבל ת"ח אינו צריך לזה, מ"מ **כיון דהוא עם הציבור משלים עם התרגום**, ולכן אומרין לו דלא יהי' חסר לו כלום רק אדרבה יהי' לו אריכות ימים ושנים, עי"ש.

וראויים הדברים למי שאמרם אשר כמאמרו בקודש כן עשה, כמסופר ב'תולדות ערוגת הבושם': "כנודע היה מעביר הסדרה בערב שבת לפני הצהרים מתוך ספר תורה, סלסולי קולו מלאו את חלל בית המדרש, והיתה מורגשת שהשכינה שרויה בתוכו למנוע הגט בכל מה שיכולין ויפה כיוונו שו"ם דלעיל, עי"ש.

ודבר נפלא כתב ב'ערוגת הבושם' פרשת צו על הפסוק וידבר ה' וגו' המקריב את זבח שלמיו: דלמה נתנו אריכות ימים על המשלים פרשיותיו, וגם מהו הלשון **עם הציבור**, עפ"י מה שפירש הפלאה דלמה נדמה צדיק

רמזי הפסוק ואל"ה שמו"ת

מצאתי מכתיבה קדמונית כמה גימטריאות על פסוק **ואל"ה שמו"ת בנ"י ישרא"ל הבאי"ם מצרימ"ה א"ת יעק"ב אי"ש ובית"ו בא"ו**, וכו'.

....עוד לפרשו על ענין התורה. **ואל"ה**, ו'חייב א'תה **ל**'קרות ה'פרשה. **שמו"ת**, **ש**'נים מ'קרא ו'אחד **ת**'רגום. **בנ"י**, **ב**'טעמי **נ**'גונה י'קראנה. **ישרא"ל**, **י**'שמח **ש**'מחה **ר**'בה א'ם **ל**'מדה. **הבאי"ם**, **ה**'עוסק **ב**'תלמוד א'ינו י'ר'א מ'העונשין. **מצרימ"ה**, **מ**'כל **צ**'רות **ר**'בות **י**'וצלו **מ**'שיניי **ה**'תורה [א"נ **מ**'למדי **ה**'תינוקות]. **א"ת**, **א**'ל **ת**'למדו, **יעק"ב**, **י**'חידים **ע**'שו **ק**'יבוץ **ב**'לימודיכם. **אי"ש**, **א**'ז **י**'תקיים **ש**'ינונכם. **ובית"ו**, ו'הלומד **ב**'לילה י'תענג **ת**'מיד ו'יבורך. **בא"ו**, **ב**'חסד א'לקים ו'בטובותיו". עי"ש כל הרמזים הפלא ופלא.

ספר 'רבינו אפרים על התורה'
[פירוש רבינו אפרים בן רבינו שמשון ז"ל]
(סוף פ' שמות)

ונהנה מקול תורה זה, המרעיד את נימים הכי פנימיים של לב האדם", עי"ש.

ומדי דברו בו אציין עוד עובדא מה שמסופר ב'תולדות ערוגת הבושם' (עמוד קלח): "בעת ביקורו של הרה"ק רבי מרדכי'לע מנדבורנא זצ"ל, בישיבתו של הגה"ק בעל ערוגת הבושם זצ"ל, נפגש עם תלמידי הישיבה והתעניין בלימודם. לשאלת הגה"ק אם הוא שבע רצון מהישיבה, ענה לו הרה"ק מנדבורנא: הן אמת שמופלגים הם בתורה, אמנם כמדומני שיש ביניהם בחורים שאינם יראי ה', כששמע זאת הגה"ק, נתחוורו פניו מאוד ואמר: למה יאמר כן, השיב לו הרה"ק: **הנני מרגיש במקצתם שאינם עוברים על הסדרא שנים ואחד תרגום**, מיד בירר הגה"ק את הדבר, ונודע לו שאמנם כך הם פני הדברים, שמפני שהם טרודים לקראת הבחינה שנערך ביום ערש"ק, אין להם פנאי להעביר הסדרא, **מאז הקפיד הגה"ק מאוד בזה, לראות שכולם יעבירו הסדרא מדי שבוע שנים מקרא ואחד תרגום**", עיי"ש.

ובספר 'מגיד תעלומה' להגה"ק הבני יששכר ז"ל (ברכות ח:) כתב בזה"ל: "יש להתבונן דאילו היה אומר וכ"ל המשלים וכו' מאריכין וכו' הי' צודק דמשמיענו שכרו, אבל באומרו שכל המשלים וכו' משמע דמשום הכי ישלים כי מאריכין ימים להמשלים, ומשנה שלימה שנו לנו רבינו הקדוש אל תהיו כעבדים וכו'. והנראה דהנה אמרז"ל לעולם ישלם אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמיד, והנה אנחנו מחייבין אותו לקרות ג"כ הפרשה שמו"ת ואימתי ישולם נגדם משנה ותלמוד, **לזה הבטיחו שלא יחוש, שיאריכו לו ימיו ושנותיו להשלים נגד הקריאה הלזו במשנה ותלמוד**", עי"ש.

ודברים כדרבונות בחומר הענין כתוב בספר 'פלא יועץ' (ערך פרשיות) ולחיבת הקודש נעתיקו במילואו: "ידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ח, א) לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור, שנים מקרא ואחד תרגום, שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו. והנה עיקר מצות קריאת שנים מקרא ואחד תרגום הוא ביום הששי, אבל לאנשים הטרודים אחר מזונותיהם הלוא טוב שיקראוה ביום השבת שחרית. ומי שאינו יודע לקרותה ידבק עם מי שיודע לקרות ויקראוה יחד. וכתבו המקובלים שיש להקפיד הרבה בקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום לקרותה בכל טעמיה ודקדוקיה הדק היטב. **והנה על כגון זה, מצוה שמתן שכרה בצדה, אורך ימים בימינה, מי שאינו חושש לקיימה ענוש יענש ממה נפשך, אם אינו מאמין בתורה ובדברי חכמים נידון בצואה רותחת, ואם מאמין ואינו חושש ועל חייו לא חס, הרי זה מתחייב בנפשו ועתיד ליתן את הדין מעין מאבד עצמו לדעת. ומה גם בדבר שקל לקיימו מאן לא בעי חיי, הרי זה נמשל כבהמות**. זה כלל גדול בתורה ובקיום המצוות, כזאת וכזאת יתן אל לבם האיש החפץ חיים ומתוך שלא לשמה בא לשמה לעשות נחת רוח לפני אבינו שבשמים ולתקן הדברים בשרשן. כי מאחר שהפרשיות הם דברות קדשו יתברך, בודאי יש ויש בהן סודות עליונים על כל אות ואות ועל כל קוץ וקוץ תלי תלין, וכל התורה כלה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, והקורא בהן בונה בשמים עליותיו (עמוס ט, ו) ואף כי אין אתנו יודע, הקורא קורא כדרכו, ויחשב שיש רזין ורזי דרזין, ומעשה ידינו כוננה עלינו", עי"ש.

וכעין זה כתב בספרו 'חסד לאלפים' (סי' רפה ס"ג) וז"ל: "רבים מעמי הארץ לא ניסו כאלה לקרות הפרשה שמו"ת, **ולו חכמו ישכילו, כמה היו רוצים לקנות בזוזי אי היה מאן דאמר מאן בעי סם חיי, כ"ש לרדוף אחר מצוה זו אשר עלי' אמרו רז"ל הקדושים אשר מפיהם אנו חיים, שכל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו, נמצא שהמתעצל וחדל מקרא אותה, לא חפץ בחיים, והרי הוא כאילו מתחייב בנפשו**, הנה כי כן מי האיש החפץ חיים לא יעבור מלקרוא אותה שבוע בשבוע לעשות נחת רוח ליוצרינו, עי"ש שמאריך בזה.

ונעתיק לשו"ק של החיד"א ז"ל בספרו 'חומת אנך' בפרשתן: "ורבינו אפרים ז"ל בפירוש כ"י כתב ואלה שמות ר"ת וחייב אדם לקרות הפרשה שנים מקרא ואחת תרגום עכ"ד, וצריך להבין מאי שיאטיה דרמז זה כאן, ונראה דנודע דגלות מצרים

היה לברר ניצוצות הקדושה אשר שם במצרים ערות הארץ בכח שעבודם בחומר ובלבנים וכו', וסוד קריאת הפרשה שנים מקרא ואחת תרגום הוא לברר מנוגה דחציה בחול וחציה בקודש, וע"י קריאת הפרשה שנים מקרא ואחת תרגום אנו מכניסין מחציה שבחול אל הקודש, כי תרגום גימטריא תרדמה, סוד נוגה, ולחברה עם המקרא כל פסוק ופסוק שיהא נכלל בקדושה כמו שהאריך רבינו האר"י זצ"ל, וא"כ יכון מאד כאן בשעבוד מצרים שהוצרכו לכל תוקף השעבוד לברר ניצוצי הקדושה, ומעין דוגמא **חיובא רמיא על כל אדם מישראל לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחת תרגום** לברר מנוגה ולכלול בקדושה, וכתיב **את יעקב איש** ס"ת **שבת** בסוד והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, וז"ש הבאים מצרימ"ה גימטריא שכינה, דהברורים יבואו לשכינה", עי"ש.

וב'חידושי חתם סופר' (חולין כח:) כתב: "דהתרגום הוא קליפת נוגה שנאחזה בתורה ע"י שבירת הלוחות בעו"ה, ואעפ"י שחזר ונתן לוחות שניות ונסתלקה הקליפה, מ"מ לגמרי לא נסתלקה לכן צריך לתקנה לבטלה חד בתרי בשנים מקרא, כי הקליפה לא נסתלקה לגמרי", עי"ש. ויסוד הדברים הוא ב'כתבי האריז"ל', וע"ע ב'בני יששכר' מאמרי השבתות מאמר י' אות ה'.

ועי' ב'כף החיים' (רפ"ה סקל"ב) מה שכתב: "מיהו עיין 'מטה יהודה' (אות ט) מה שכתב בשם המקובלים כי על ידי קריאת שנים מקרא ואחד תרגום יזכה האדם להכנת תוספת נשמה יתירה, ונקרא אדם שהוא שם משובח ומפואר מכל הכינויים, איש, אנוש, כמבואר בזוהר כי זה כל האדם, וסימניך ויקרא ה'אדם' שנים מקרא ואחד תרגום וימשיך עליו רוח טהרה מלמעלה וכו', ועל כן יזהרו שלא להפסיק בעת קריאת הפרשה בשום שיחה ואפילו בדברי תורה. ואני שמעתי שבכח סגולת קריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום נברא מלאך אחד, והמפסיק בינתיים מערב במלאך ההוא ח"ו הקליפה, וכן מרגלא בפומייהו דתלמידי בי רב ע"כ", עי"ש.

ונסיים בדברי ספר 'חסידים' (אות ש"א): "יהודי אחד לא היה קורא שנים מקרא ואחד תרגום שמאריכין לו ימיו ושנותיו, כי אמר אני קץ בחיי למה אקרא, אמר ליה החכם לא אמר זה רק כנגד האוהבי חיים, אלא מעתה מה שכתוב אריכות ימים בכבוד אב ואם ובמשקלות, וכי בעבור זה יפטרו עמליהם ומרי נפש שקצים בחייהם, אלא לא דברה תורה על תוכחות, שמי שאינו חושש בהם שיעשה מה שלבו חפץ, ולא נאמרו הברכות על מי שאינו חושש בהן להיות פטור, שאין זה דומה לשכיר יום שאדם יכול לומר אם תעבדני בטוב אני אוסיף על שכרך, כי השכיר יכול לומר איני חפץ לעבוד לך ואיני חפץ בשכירותיך, אלא לעבד קנין כספו דומה שאין העבד עושה תנאי לרבו, ועוד דומה לשורו וחמורו שנאמר (ישעיהו א ג) ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן, כשם שעול הבעל עליהם כך עול הקב"ה על בריותיו, כמה שכתוב (ישעיהו א יט) אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו, לפי שנתן רשות לעשות טוב ורע, וחפץ שיעשו רצונו על מנת שלא לקבל פרס, אלא כנגד האוהבים הנאות העולם והיראים מפני הפורענות אמר הקב"ה עשו רצוני כדי שייטב לכם ולבניכם לעולם, ודברי תוכחות אם לא תעשו רצוני, אבל כנגד העושים מאהבה לא אמר שכרם כי אין קץ לשכרם, לכך יקרא אדם שנים מקרא ואחד תרגום לשם מי שאמר למען תהיה תורת ה' בפיך, וכתיב ודברת בם, וכתיב בפיך ובלבבך לעשותו, וכתיב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, וכתיב וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, וכתיב ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם, ומ"מ הקב"ה יאריך ימיו שנותיו", עי"ש.

לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה
לרפואה שלימה

לשכת הסת"ם

מצות כתיבת ספר תורה (ט)

שאלה

בענין המנהג לכתוב ספרי תורה 'ווי העמודים'

בדבר המנהג הנהוג בכל תפוצות ישראל, שכל ראשי העמודים של הספרי תורה מתחילים באות וא"ו. [חוץ מחמש עמודים שמתחילים באותיות אחרות שסימנו 'בי"ה שמו']. ולכאורה כפי המבואר בדברי הפוסקים נראה שאין לזה מקור בהלכה, כמו שכתב הרמ"א (יו"ד סימן רעג ס"ו) 'אין להם שורש על מה שיסמכו', ואף יש אומרים שיש לבטל המנהג. ועל זה יש לדון בטעם האיסור לכתוב ווי העמודים, ועל מה סומכים שכן כותבים ווי העמודים.

תשובה:

דעת האוסרים, וטעמם

כתב הרמ"א (שם) "יש סופרים מדקדקים לכתוב אותיות 'בי"ה שמ"ו' בראש העמודים. וכן קצת מדקדקים לכתוב בראש כל עמוד וא"ו, וקורין אותו 'ווי העמודים', ואין לדקדק בכל זה, ואפילו המדקדק יזהר שלא ימעט או ירחיב הכתב לפעמים משום זה, כי כל דברים אלו אין להם שורש על מה שיסמכו".

והנה בהגהות מיימוניות (על הרמב"ם פרק ז' מהל' ס"ת ה"ז) כותב על הסופרים שמקפידים בזה 'סופרים בורים', וכתב שיש איסור בדבר. וז"ל "מה שנהגו סופרים בורים להתחיל כל עמוד בוא"ו וקורין לו ווי העמודים, נראה שאיסור גמור יש בדבר", ומבאר טעם האיסור מכיון שהסופרים רוצים להתחיל כל עמוד באות וא"ו, ולפעמים הדבר לא מסתדר, לכן הם משנים את גודל האותיות, ומבואר בחז"ל ובפוסקים שאין למעט את הכתב והאותיות.

וכתב שם "כתבתי דברים אלו למורי רבנו [מהר"ם מרוטנבורג] והסכים על ידי וז"ל "ואילו היה לי לכתוב ספר תורה הייתי נזהר שלא היה שום עמוד מתחיל בוא"ו, חוץ מ'ואעידה בם' עכ"ל".

וכ"כ המרדכי (מנחות, הלכות קטנות אות תתקסט) בשם המהר"ם וז"ל "מה שנהגו הסופרים לכתוב ווי העמודים במגילה וס"ת, אי איישר חילי אבטלינה, ואין להתחיל שום עמוד בוי"ו רק באותיות בי"ה שמ"ו, וכן וא"ו של ואעידה בם, דמתוך כך בא לידי קלקול שמרחיבין ומקצרין אותיות שלא כדת כדי לצמצם וי"ו בראש העמוד".

והוסיף בזה בספר בני יונה (הל' סת"ם) וז"ל "יש סופרים שנוהגין לדקדק להתחיל כל דף בוי"ו, ואין לזה שום סמך, ואדרבה יש למנוע מעשותו, אפילו יוכל לכוון שלא יצטרך להרחיב ולקצר באותיות, מפני שממנו יראו לעשות כמוהו, ולא יוכלו לכוונו וירחיבו וידחקו באותיות כאות נפשם".

טעם המנהג לכתוב

כדי להבין וליישב המנהג שכותבים ספרי תורה ווי העמודים, נביא לשונו הזהב של החיד"א בכמה מספריו.

בברכי יוסף (יו"ד סימן רעג) כתב "נהוג עלמא הן עוד היום לכתוב ווי העמודים, והוה מילתא דתמיהא לן, מאחר שהגהות מיימוניות והמרדכי צווחו על זה, מדוע לא נתבטל דבר זה. ועינינו הרואות בוזו כסף על ספר תורה כזה. ורבים שתו וויהם כסף. ועתה ראיתי בספר מקום שמואל בחידושיו ליו"ד בדין זה, וכתב שמצא בציוני (סו"פ תרומה) שהוא סוד גדול לכתוב ווי העמודים, ואין לבטל המנהג, ע"ש. וזהו שאמרו הנח להם לישראל אם אנם נביאים בני נביאים הם, ונהגם של ישראל תורה היא".

ובחיבורו שיירי ברכה כתב החיד"א "כבר רמזתי בספרי הקטן ברכי יוסף דיש סוד גדול בדבר, ומקרוב נדפס חומש שמתחיל וי"ו בכל עמוד ספר תורה, ומתוקן כהוגן באופן דחשש הגהות מיימוניות דע"י ווי העמדוים יבואו לכתוב פעמים רחב ופעמים מצומצם, נטולה היא. כי עתה נעשה תיקון גדול לכתוב כתיבה תמה ומיושרת כל העמודים בחדא מחתא".

וכ"כ בספרו לדוד אמת (קריאת התורה סימן יא) .. "ועתה נדפס חומש נקרא 'עזרת הסופר' מתוקן מאוד לכתוב ספר תורה ווי העמודים עליו שיהיו העמודים שווים והאותיות שוות, ופלטי לן מחשש ההגות מיימוניות והמרדכי".

סוף דבר:

מנהג ישראל תורה היא, ויש לזה מקור ע"פ הסוד. וכן מכיון שכהיום יש תיקון סופרים לכתוב ספר תורה 'ווי העמודים' באופן שכל האותיות ישרות, ואין צריך לשנות גודל הכתב. לכן אין בזה טעם האיסור.

יברכך ה' מציון

בשיר ושבחה הלל וזמרה, נברך בשפה ברורה, את מעלת כבוד ידידינו, וידיד נפש כל ח'
נודה לשמו בתוך אמוני, כשהשמחה בטעונו נהללו בפינו, בברכות וכל טבוון וקשט
ציון דורש לנו תמיד ומסור למענינו, משליך עצמו מנגד למוסדותינו הק' פה ב"ב
אברה"ם היו יהיה לגדול בשכר עבודתו הקדושה ברוח נאמנה ומסורה ובכל לב

בשם העדה הקדושה והמפוארה, בשם הנהלת מוסדותינו הזיעניך השהורה, ובשם ילדי התשב"ר
בנ"י ציון" היקרים נרם יאירה, נעלה ונרומם בנוי ועטרה, ידידינו המשובח והמרומם להתפארה,
ותיק ועושה חסד תדירא, הוא הנכבר אשר זיכה רבים וזכה לזכות אנשי שלומינו בעוז ובגבורה,
וה' ברך את אברה"ם בהצלחה וסייעתא דשמיא להרים קרנינו למעלה מן המשוערה, יומם
ולילה לא ישבות למען מוסדותינו הנעטירה, הוא הודה ויוה והדרה, כה"ן שדעתו יפה ישרה

ה"ה ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר
איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה, כל פה אליו יודה

מו"ה בן ציון אברהם כהן הי"ו

מנהל מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל תת ה' שמחה במעונו, רוממות קל בגרונו
בהולדת נכדתו תחי' למזל טוב
אצל חתנו האברך החשוב והנעלה, תורה יד"ש וחסידות אצלו כלולה
מוה"ר **ישראל מאיר שפילמאן** הי"ו

מן דבשמיא יהא בסעדך ויגן עליך תמיד פעלך הכבירה, כל ימי חייך ירדפוך אך טוב
ויתן לך את ברכת אברה"ם תענוג ונחת הון ואושרה, בנים ובני בנים פורחת כנפ
סל מלא ברכות במידה יתירה, למלא כל משאלותיך באספקלריא המאירה, עד בלי ד
דורות ישרים ישפיע לך אדון היצירה, ותראה ברכה והצלחה בפעליך להתעטקות של בית ר
ותוכה להמשיך לעמוד לימינו רבות בשנים, ולהרים קרנה עשרת מונים, למען חינוך הטהור
תמיד נספר תהילתך, עדי נזכה כולנו שמרן רבינו שליט"א יולינו לקראת הגואל צדק

החותמים למען שמו בברכת מזל טוב, מריחוק מקום וקירוב לב

הנהלת מוסדות סאטמאר בני ברק

עבודה זרה - דף ה'

בלשונם הזהוב ז"ל מדוייק דהמצוה והשכר הם לפי טבעו ושרשו של בר ישראל, ולא החטא ועונשו ח"ו

כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב, וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו ומוליכתו ליום הדין. צ"ב שינוי הלשון דגבי מצוה אמרו 'מקדמתו והולכת לפניו', וגבי עבירה 'מלפפתו ומוליכתו'. ומתאמרא משמי' דהרה"ק מרוז'ין זללה"ה (הובא ב'עירין קדישין' ח"א קט"ו) דידוע (עי' מהרש"א), כי מעשה האדם מוליד מלאכים כפי מעשיו הן לטובה והן לרעה, **ולכן לענין המצוה אמרו שהמצוה הולכת "לפניו", כי האדם שמח משתוקק ורוצה לשוב למקור חצובתו בקדושה, ולכן המלאך הנברא מהמצוה מקדים לפניו להראות לו הדרך לשם, אבל העושה עבירה אינו הולך לשם מרצונו, כי הן בעוה"ז והן בעוה"ב הוא היפך טבע מקורו ושרשו, וע"כ המלאך צריך ללכת "מאחוריו" ללפפו ולדחפו כדי להוליכו לשם ח"ו, כי קודש ישראל לה' ורצונו לעשות רצון הש"י, רק שאור שבעיסה ושעבוד גלויות גורמין.**

ב' פירושים ב'דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו'

הראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו. הביא בספר י"ג אורות (ח"ג, ע' ק"נ) **מה ששמעתי מפי מו"ח זצ"ל, דהרה"ק מראפשיץ זללה"ה הקשה בגמ' זו דלכאורה מפני מה הראה הקב"ה לאדם גם את הדורות, הלא די להראות לו את דורשיה וחכמיה. הוא מותיב והוא מפרק בגודל ענוותנותו זי"ע, שאם היו מראים לאדם הראשון ש"נפתלי" יהיה מנהיג, "וואלט ער זיך אנגעכאפט ביים קאפ", לכן הראה לו מקודם את דורו, ובזה נחה דעת אדה"ר שהבין כי קורא הדורות מראש העמיד חכמי ודורשי הדור לפי צורך הדור.**

פירוש אחר אמר הרה"ק הרי"ם זללה"ה (ליקוטי הרי"מ ח"א, ע' קל"ח) **בשם הרה"ק הרבי מפארשיסחא זללה"ה** שפי' ש'דור דור ודורשיו' היינו שהש"י מעמיד להם לישראל דורשים לפי צורך הדור, דהיינו אם הדור הוא בקטנות ושפלות נצרכים לדורש יותר גדול, כמו למשל חולה כל שהוא מסוכן ביותר נצרך לרופא מומחה ומובחר יותר, **כמו כן בדורות אשר צריכים יותר סיוע וסעד לתמכם לבל יפלו בשפלות הדור, מקבלים גם חכמי ודורשי הדור הכשרים סייעתא מן שמיא לפי הצורך לבל תשתכח תורה מישראל ח"ו.**

[וכהא דפי' בגמ' מגילה (י"א ע"א) **לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם "שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות"]**

עמ' כתובות:

דף ס"ב

אנחה המשברת גופו של אדם בתשובה הוא תיקון גם על חטא הידוע, ופי' הפסוק בפרשתן 'ויאנחו בני ישראל וגו', ותעל שוועתם וגו"

אמר רב אנחה שוברת חצי גופו של אדם, ורבי יוחנן אמר אף כל גופו של אדם, ורב נמי הכתיב ונמס כל לב ורפו כל ידים וכהתה כל רוח. שאני שמועה דבית המקדש דתקיפא טובא. ביאור דברי הגמ', ולישנא דקרא בפרשתן 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, **ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה', פי' רביה"ק זי"ע בדברי יואל** (פר' וארא עמ' ד"ר) בהקדם מה שכתב בספה"ק דברי חיים (פר' נח) על מה שאמרו חז"ל דבקושי גדול מועיל תשובה על חטא הנורא של פגם הברית, וטעם הדבר מבואר בספרים דבהחטא פוגם האדם במדותיו, ובמדה שחוטא מסיר עצמו משרשי הקדושה וכו', ומקלקל צנור המשכתו מלמעלה מלקבל קדושה וברכה באותו אבר שפגם וכו', ולכן בעשותו תשובה מביא חיות חדש משורשו אל האבר והצנור שנחלש וכו', אך בחטא חמור הזה ר"ל הוא כמסיר שרשו לגמרי כמבואר בספה"ק, ולכן בקושי עולה לו רפואה. ובמקום אחר כתב דלפי שחטא זה הוא בכח כל האיברים, וכל האיברים נעשו פגומים ר"ל, על כן קשה התשובה בזה, והעצה היעוצה לעבוד השי"ת במסירת נפש אמיתית, וזהו תקנה לכולם עכת"ד ז"ל.

ולפי דבריו הק' עוד אפשר להמציא תקנה לזה, שיאנח האדם אנחה תקיפא על עונותיו, ועל חורבן בית המקדש וגלות השכינה, ואמרו רז"ל אנחה שוברת כל גופו של אדם, ואף למ"ד דס"ל חצי גופו לבד, הרי מודה באנחה תקיפא השוברת כל גופו **ועד"ז יהיה התיקון בכח כל הגוף וכל האיברים. לטהר אותו מזוהמת החטא שדבקה בו, ולשוב ולהטהר לפני אבינו שבשמים.**

והנה בני ישראל במצרים אף שהיו שמורים ונקיים מעריות כמו שהעיד עליהם הכתוב, ואמרז"ל (ויקרא רבה פ' ל"ב סי' ה') אחת היתה ופירסמה הכתוב, מכל מקום להיותם בארץ טמאה ערות הארץ, ומשועבדים למזוהמים ומושחתים אומה של מצרים, לא נמלטו מקצתם מהרהור עבירה וחטא הנורא הידוע ר"ל, והיו צריכין בהכרח לתקן ולהעלות ניצה"ק שנתפזרו בסיבת החטאים, ולא היו יכולין להיגאל בלאו הכי כו', **אמנם ע"י אנחה כמשה"כ "ויאנחו בני ישראל וגו' ותעל שועתם אל האלקים" היינו שנאנחו בשביל גלות השכינה, אשר כמבואר לעיל דע"י אנחה המשברת גופו של אדם מתקנים פגם זה, עי"ז תיקנו פגם החטא מידה כנגד מידה, ובזה זכו לנפשי' לצאת מגלותם**, ויה"ר שיקויים בנו מהרה הן גאלתי אתכם אחרית כראשית כו' בב"א.

הנשים מקבלות שיעור חצי שכר הבעל, אך אין זה נגרע משכר הבעל. והיא המידה גבי תומכי תורה ישששכר וזבולון

כן יתן לידידו שנא אלו נשותיהם של תלמידי חכמים שמנדדות שינה מעיניהם בעולם הזה ובאות לעולם

טעם מחודש בטעם ההפלגה בשמחת חתן כלה, אשר לפי זה יש סמך על ההוצאות על שמחת חתונה להרבות בהלל והודאה

האשה אשר נתת עמדי וגו', כאן כפר בטובה. מתאמרא משמי"ה דהגה"צ רבי דוד יונגרייז זצ"ל ראב"ד ירושלים ת"ו, (הובא בנעימות החיים ע' שע"ח) שהסביר ענין שמחת חתן וכלה, שבכל חתונה וחתונה שמחים במיוחד יותר משאר השמחות, וכל חתונה הוא שמחה שלימה בפני עצמה, אף ששמחת חתונות הוא דבר שמצוי בלע"ה מידי יום ביומו. והטעם בזה, בעבור שאמר אדם הראשון אל הקב"ה (בראשית ג, יב) האשה אשר נתת עמדי וגו', ואמרו חז"ל כאן כפר בטובה. **ולכן עד היום הזה, בכל חתונה וחתונה, בעת שכל אחד ואחד זכה למצוא את זיווגו בעזרת השי"ת, עורכים שמחה גדולה מאוד וששים ושמחים בכל מיני שמחות, כדי לגלות לעין כל השמחה וההכרת הטוב, שעשה הקב"ה עמנו, ולא לכפור בטובה,**

והעולה מזה גדר מחודש דענין ריבוי השמחה במה דאפשר אינו רק מצוה מצד המשמחים כפשטות מצות שמחת חו"כ, אלא הוא גם ענין מצד המחותנים והחתן וכלה גופא, ובזה יש סמך ויוצדק מאד ד'**ההוצא"ה יתירה - על השב"ח**' כענין סעודת הודאה להלל ולשבח להש"י ולהכיר בטובתו של מקום בפרסום גדול ושמחה יתירה דייקא, **ואף שאין ח"ו בזה היתר לבזבז ממון ישראל למגנא כמובן, אבל גם באופן שקול הרי הוא הוצאה יתירה שאין כדוגמתו כמעט, ולהנ"ל יש סעד לתמוך מנהגי ישראל בזה.**

עבודה זרה - דף י'

משל ומליצה להבין דימוי ישראל לרוחות אשר אין לעולם קיום מבלעדם

כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות כך אי אפשר לעולם בלא ישראל. זה לשון ספר 'בניהו' להגאון בעל בן איש חי מבאגדאד זצ"ל, (ח"א דף מ"ט טו"ג), **צריך להבין** מאחר דגם הטל לא נעצר, וא"א לעולם בלעדו, למה לא דימה אותם לטל, **ועוד קשה** דבאמת מצינו במיכה ה' שדימה אותם לטל, דכתיב **'והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל מאת ה'**', ולמה הוצרך לדמותם עוד לרוחות.

ויתבאר הדבר לאשורו על דרך משל לאחד שהיה חוכר מן המלך צידת הדגים מן הים, והיה חוכר בערך טוב, ולכך לא היו אחרים מוסיפין על חכירותו אלא הוא היה לוקח החכירות בכל שנה, ופעם אחת הלך אדם אחד וחכר צידת הדגים מן המלך וכתב לו המלך פורמאן (כתב חכירה) על חכירותו, וכששמע זה הראשון הלך וצעק לפני המלך באומרו, כיון שהוא חוכר בכל שנה, וזה בא באקראי, אין מן הראוי שיתנו החכירות ליזה, א"ל המלך כבר כתבתי פורמאן ודבר המלך אין להשיב, אך אתה תברור לך חכירות אחרת ואעשה לך, **ויאמר האיש** אני לא ארצה לחטוף משל אחרים כאשר עשה זה האיש עמי, אך אני ארצה שתחכור לי דבר חדש שעדיין לא חכרת אותו לשום אדם לא אתה ולא מלכים שהיו לפניך, ויאמר המלך איך הוא הדבר הזה, **ויאמר תחכור לי הרוח** דמאחר שאתה מלך והארץ שלך, הנה כל הרוח אשר נמצא בחלל הארץ, וכל אשר יושב בה הוא ג"כ שלך.

ויצחק המלך ויאמר מה תעשה ברוח, ואיך תאחזנו ואל מי תמכור אותו, ואם תקחנו היכן תניחנו לשמרו אצלך, **ויאמר האיש** אני יודע מה לעשות בו, ורק אתה אדוני המלך תקח ממני דמי הרוח ויובא הכסף לאוצר המלך ותכתוב לי פורמאן בו, ואני אעשה מה שאעשה בו, אך כיון שזה דבר חדש צריך לעשותו כפי חוקי כל החכירות שחוכרים מאת המלך, שצריך לכתוב שם הדבר והערך שאני נותן בו במכתב גלוי הנקרא פוצל"ה, והממונה על דברים כאלה יחזיר הפוצל"ה על כל או"א מאנשי העיר, שאם יש אחד מוסיף על הערך שאני נותן ירשום הערך בפוצל"ה, ותשים בה זמן עשרה ימים או יותר, וסוף הזמן ינתן הדבר לאחרון המוסיף.

וכן עשו, ויכתב מטעם המלך פוצל"ה בדבר הזה, וזה האיש כתב בפוצל"ה שהוא חוכר בסך עשרה אלפים זהובים, והממונה על זאת החזיר הפוצל"ה על כל אדם, **ויהי לשחוק בעיניהם** באומרם מה יעשו ברוח ואיך יאחזו בו לקחת אותו ואל מי ימכרוהו, ויחשבו את האיש למשוגע שקבל ליתן בעד זה הדבר עשרה אלפים זהובים, ואחר שנשלם הזמן של הפוצל"ה לא נמצא שום אדם שכתב תוספת על ערכו ונגמר המקח על שם אותו האיש וכתב לו המלך פורמאן על שנה אחת.

והנה בשבוע הראשון הלך אצל כל בעלי מלאכה של כלי ברזל ונחשת, ואצל צורפי זהב וכסף אשר מלאכתם נעשית ע"י מפוח שנופחים באש, ויאמר עליהם איך אתם מבערים האש ועוסקים במלאכה שלכם, ויאמרו לו ע"י מפוח זה שהרוח נכנס בתוכו ויוצא ומבעיר האש ובזה נעשה מלאכתינו, **ויאמר** זה הרוח שלי הוא שקניתי אותו מן המלך כפי הפורמאן שבידי תנו לי דמי הרוח, וישם על כל או"א סך קצוב בעד כל שבוע ושבוע עד סוף השנה, **ואח"כ בשבוע שני** הלך אצל בעלי הספינות שנושאין דגל והוילונות שקורין שרא"ע, וע"כ הולכת הספינה ברוח הים, ויאמר להם הרוח שלי הוא תנו לי דמי הרוח כפי פורמאן המלך שבידי, ופסק סך קצוב עליהם בעד כל חודש וחודש, עד סוף השנה, **ובשבוע שלישי** הלך אצל כל בעלי בתים שיש להם חלונות פתוחים לרוח היום ויאמר להם למה לכם חלונות אלו ויאמרו כדי להכניס הרוח לפנים מן החלונות, ויאמר הרוח שלי הוא תנו לי דמי הרוח, וגם כן פסק עליהם סך קצוב בעד כל השנה כולה, **ובשבוע רביעי** תבע מכל אחד ואחד לבני הממשלה באומרו אם יסתם החוטם של אדם שאין הרוח נכנס ויוצא בו ימות, וישם סך קצוב על כל אדם לשנה אחת, ויצעקו כולם לפני המלך על הדבר הזה שהוא דבר חדש שלא נשמע, וזה אוסף ממון רב ועצום מן הדבר הזה, **ויאמר המלך מה אעשה עתה שכבר כתבתי פורמאן ודבר המלך אין להשיבו** ע"כ.

נמצא לפ"ז הטל הוא לצורך האדמה והזרעים שבה, **אבל הרוח הוא צורך כל הבריות אדם ובהמה וחיות ועופות שכולם הם חיים ע"י הרוח וע"י הנשימה שבהם שהיא רוח,** וגם הוא צורך הספינות והמלאכות וצורך ישוב ודירה של בני אדם, **לכן דימה את ישראל לרוחות שהם צורך הכל, כן ישראל בזכותם יתקיימו ויחיו כל הבריות שבעולם.**

הבא, ופירש בזה הרב המובהק בשו"ת הנקרא פרי עץ חיים **שהנשים נוטלות מחצית שכר המגיע לתלמידי חכמים ואף על פי כן אין הקב"ה מגרע שכר התלמיד חכם, רק הוא נוטל שכרו משלם ולהנשים נותן הש"י מחצית שכר משלו, והוסיף על זה בספה"ק 'בני יששכר'** (מאמרי חודש סיון, מאמר ח') וזל"ק: **ונראה לי דהדבר מוכרח הוא,** כיון דהשכר הוא רוחניי, וקיימא לן שאינו נעתק ממקום למקום רק מתרבה כידוע, והנה השכר המתוקן לתלמיד חכם הוא במקום המיועד לו, **והנה מהויב ליתן מחציתו לשארו הקרובה אליו המנדדת שינה מעיניה, והנה נותן ואינו חסר והוא כמדליק מנר לנר והראשון אינו חסר, וכן נראה לי בנידון זבולון וישששכר וכיוצא בהם, שהמסייע לתלמיד חכם לבצע את מעשהו נוטל מחצית שכרו והתלמיד חכם אינו חסר כלום.**

וזהו שיש לפרש, **ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאי"ש** [העושה המצוה בסיוע אשתו] **כמעשהו** [כאילו היה הכל מעשהו בלא סייעתא, הגם שהיה על ידי סיוע אשתו או אחר המפרנסו ונוטל מחצית שכרו, עם כל זה משלם לו הקב"ה כאילו היה במושלם מעשהו, והוא החסד הגמור], **ובזה יתפרש גם כן** מה שאמר בועז לרות **ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלימה** וכו', כי אמר לה בתחלה (רות ב, יא) הגד הוגד לי אשר עשית את חמותך וכו' היינו שעשית בסיוע חמותך ואף על פי כן תהא משכורתך שלימה וכו' והבן.

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מזלא טבא והדיא יאה

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהודא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה מרובה וגדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו, ה"ה

הרבני הנדיב הנעלה ההנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה רפאל פערלמוטטער הי"ו

מראשי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

מגדולי העושים והמועשים למען הקמת הבית הגדול
לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו הכלה החשובה שתחי' למצ"ט ובשעטו"מ
עם כ"ש הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר מנחם יהושע שאלומאנן נ"י
בן ידידינו החשובה והנעלה מוה"ר יואל שאלומאנן הי"ו

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתידותינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תודה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אודך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכיה"ר.

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו
ומברכים ברגשי הוקרה והערכה לעומתו

יצחק אייזיק וויס | יואל בראוועד

בשם וועד קרן הבנין
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות בני ברק יצ"ו

י"ז טבת

הגה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע
בעל התניא ושו"ע הרב

צור קודש מחצבתו

הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי זי"ע הי' בן אחר בן דור שביעי לגדול הדורות המהר"ל מפראג זי"ע, ונולד ע"י ברכתו של מרן הבעשטה"ק זי"ע ביום ח"י אלול תק"ה בעירה לאזני שברוסיא לאביו הצדיק נסתר הרה"ק ר' ברוך זי"ע, מרן הבעשטה"ק הדריך את הוריו איך לחנך ולגדל את בנם, וכשאביו בא אצל הבעשטה"ק שאלו בפרטות אודות הילד, וסיפר אז אביו להבעשטה"ק אשר במלואות להילד רק שנה החל כבר לדבר בלשון ברורה, הבעשטה"ק אמר אז לאביו שלא יאמר להילד שהוא הבעש"ט שאם יאמר לו אזי יגיע לו עבודה יותר בניקל.

במעלליו יתנכר נער

הי' ילד פלא מאד בעל מח עצום וגדול ובעל זכרון להפליא וחכמה למעלה מהשגת אנוש, כשמלאו לו חמש עשרה שנים כבר הי' מלא וגדוש בש"ס ופוסקים, וכשה' בן י"ג שנה קבלוהו לחבר בחברא קדישא בעירו ליאזנא, ולפנינו עדות נאמנה מאחד מגאוני הדור ר' יעקב מפלענצנא זצ"ל בעל "ישועות יעקב" (על המדרש), שכתב עליו בפנקס חברא קדישא של קהילת לאזני באותה תקופה: "זקני תלמידי חכמים, כל מה שמזקינים דעתם נתוסף בתורה וביראת ה' תוסיף ימים ושנים, בשנתמלא שנת הי"ג, זמן קהלה להקהל בני חבורתא קדישתא, ה"ה החכם המופלג תנא ופליג החתן מוה"ר שלמה זלמן בהרב המקפלג מוהר"ב, דין זרע ברוך, זה ינחמנו כי סליק לגבוה בין אסיפת חכמים", כמו"כ כותבים בניו הקדושים בהקדמתם להשו"ע הרב: כי בעודו בן ח"י שנה גמיר לכולא תלמודא עם כל נושאי כליהם ספרי ראשונים והאחרונים.

האיש מקדש

שמו הטוב הלך למרחוק ובהגיע לגיל ט"ו דברו בו נכבדות עם אחד מגנידי וחשובי העיר וויטעבסק ר' יהודה לייב סג"ל ז"ל, ואחרי החתונה לקחו לביתו להיות סמוך על שולחנו, ושם בבית חותנו הוסיף שקידה על שקידתו בדרך פלא, וכאמור דבהיותו בן ח"י שנים גמיר לכולא תלמודה עם נושאי כליו ספרי הראשונים והאחרונים, וגם בלימוד הקבלה עסק אז, ובעבודה שבלב זו תפילה היה מתפלל בהתלהבות עצומה, והי' מובדל מבני אדם תמיד, אך דא עקא שדרכו דרך הקודש הי' מוזר בעיני חותנו ובני ביתו והיה נראה להם לאיש משוגע בכל הנהגותיו, ואמרו לאשתו שתקבל גט פיטורין ממנו, אך היא לא רצתה בשום אופן, ועל כן הרבו לעשות יסורים לו ולה, וכמה פעמים לא נתנו לו נרות והי' לומד לאור הלבנה, ובלילי חורף הי' סובל קור, גם כמה פעמים לא נתנו לו מה לאכול, אך כל זה לא הועיל להם להזיזו אף זיז כל שהוא מעבודתו,

ימי ההילולא

כ"א טבת

- רבי ארי' לייב מוכיח מפולנאה (קול אריה) ב"ר יחיאל מיכל - תק"ל
- רבי ישראל אברהם ב"ר משולם זושא מאניפאלי - תקע"ד
- רבי ישראל דוב בער מווילעדניק ב"ר יוסף (שארית ישראל) - תר"י
- רבי משה אליקים בריעה מרומברובא ב"ר ישראל אלימלך מזאבנא - תרע"ז

כ"ב טבת

- רבי שלמה מסטרעליסק ב"ר אורי - תקפ"ז
- רבי נפתלי רובין מראדיחוב ב"ר יצחק מבראד - תר"ל
- רבי שמואל העליר מצפת ב"ר ישראל - תרמ"ד
- רבי אברהם איגר מלובלין ב"ר יהודה לייב - תרע"ד
- רבי שמואל מדעמבין ב"ר ראובן - תרפ"א

כ"ד טבת

- רבי נפתלי הכהן ב"ר יצחק (סמיכת חכמים) - תע"ד
- רבי שניאור זלמן מליאדי ב"ר ברוך (בעל התניא) - תקע"ב
- רבי יוסף מיאמפאלי ב"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב - תקע"ב
- רבי אברהם נפתלי ב"ר זאב וואלף מטשערניאוסטראה - תקצ"ג
- רבי מאיר אייזנשטאט מאוגוואר (מהר"ם א"ש) ב"ר יודא לייב -תרי"ב
- רבי משה יוסף מאוהעל ב"ר יקותיאל יהודה מסיגעט - תרנ"ז
- רבי שמואל מסוכטשוב ב"ר אברהם (שם משמואל) - תרפ"ז

כ"ה טבת

- רבי משה צבי מסאוראן ב"ר שמעון שלמה - תר"ה

וגם היא סבלה יסורים הרבה מהם וקבלה הכל בכי טוב ועמדה על דעתה לא להתפרד ממנו.

בצל רבותיו

בשנת תקכ"ז כשהי' בן עשרים גמר בדעתו לעזוב את ביתו לכמה שנים ללמוד תורה בגולה, בימים ההם נשמע בעולם שמע תלמידי הבעש"ט הק' וביותר שם מעזריטש ששם מתפללים הרבה, וגם נשמע אז שם ווילנא ששם לומדים הרבה, והי' שוקל בדעתו אם לילך לווילנא או למעזריטש, שוב החליט ואמר: ללמוד כמדומה לי שאני יכול, אך איך להתפלל איני יודע עדיין כלל, על כן שם פעמיו מעזריטשה להסתופף בצל הרה"ק הרבי ר' בער המגיד ממעזריטש זי"ע, ועל דרכו והילוכו הסכימה גם אשתו (מחמת היסורים שהי' לה בבית אביה) רק שלקחה ממנו תקיעת כף שלא ישתהה שם יותר משנה וחצי, ובמה לנסוע לא נתנו לו על כן הלך ברגליו.

המגיד הכיר אותו ואת תוכנו מיד, וקירב אותו מאד, עד שבחר בו להיות חבר עם בנו יחידו ה"ה הרה"ק ר' אברהם המלאך, ולמדו יחד בנגלה ונסתר ודרכי עבודת ה', והי' לומד התניא עם המלאך ג' שעות בנגלה והמלאך עם התניא ג' שעות נסתר (וסיפר דכשלמד עם המלאך בגמר הג' שעות הי' מסבב את המורה שעות בחזרה שילמוד עוד עמו, ואמר שהלימוד בעת ההוא הי' טוב מאוד בבחינת מים גנובים ימתקו). גם בעת שלמד המגיד עם בנו הי' מצטרף עמהם גם התניא, התלמידים הק' של המגיד בעת ששמעו ממנו דברי תורה לא יכלו לעמוד מגודל התפעלות, והתניא הי' יכול לעמוד כל זמן אמירת התורה עד שגמר, ומתחלה חשבו התלמידים שמפני שאינו מבין אינו מתפעל ומשום זה יכול להחזיק מעמד אך אח"כ נתוודע בהיפוך שזה גדולתו, ונתקשר מאד לרבו זה ונעשה מגדולי תלמידי המגיד.

ימי ההילולא

כ"ו טבת

- **רבי אברהם חיים מזלאטשוב ב"ר גדליה** (אורה לחיים) - **תקע"ה**
- **רבי ישכר בער ב"ר ארון ארי' מפרעמישלאן - ת"ר**
- **רבי הלל מראדישיץ ב"ר יצחק - תרס"א**
- **רבי אברהם שוואַרטץ** (חתן ר' צבי הירש מליסקא) **ב"ר קלונימוס קלמן - תרע"ב**

כ"ז טבת

- **רבי שמשון ב"ר רפאל אריה הירש מפראנקפורט** (ר' שמשון רפאל הירש) **- תרל"ץ**
- **רבי אברהם יהושע העשיל מחלם ב"ר יעקב מאיזביצא - תר"ף**

כ"ח טבת

- **רבי מנחם מענדל מלינסק ב"ר אברהם חיים - תרכ"ח**
- **רבי נפתלי מליטובסק ב"ר ישכר דוב - תרנ"א**
- **רבי יעקב יצחק מקוידינוב ב"ר יוסף - תרע"ט**

כ"ט טבת

- **אברהם אבינו ע"ה - ב"א קכ"ג**
- **רבי נח שמואל ליפשיץ אב"ד טורבין וברעזין** (תלמי החוזה) **ב"ר יהודה לייב** (זר זהב) **- תקצ"ב**
- **רבי משה צבי** (השני) **מסאוראן ב"ר ברוך מסאוראן - תרנ"ו**
- **רבי משה יהושע יהודה לייב דיסקין אב"ד בריסק ב"ר בנימין - תרנ"ח**
- **רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר ב"ר יחיאל** (ישמח ישראל) **- תר"ע**

כמו"כ שלחו רבו ביחד עם הרה"ק הרבי ר' מענדעלע מויטעבסק לפרסם ולהודיע את דרך הבעשטה"ק, ואחרי פטירת המגיד זכה התניא לעסוק בהתעסקות הטהרה והקבורה של המגיד הק' כיון שהי' מהח"ק בעירו (אף שהי' מהתלמידים הצעירים) וזכה ע"י הגורל להתעסק בראשו כתם פז.

גם קיבל מהרה"ק רבי פינחס מקאריץ זי"ע ומהרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע ששלח אותו המגיד אצלו כששבת במעזריטש, וקיבל ממנו ענין המופתים וכוונות המקה (הנדפס בסידור הרב) וגם קיבל ממנו ניגונים מהבעש"ט הק', כמו כן קיבל מהאחים הקדושים הרה"ק ר' שמעלקע מניקלשבורג זי"ע ובעל ההפלאה זי"ע שהעריצוהו וכיבדוהו.

לאחר פטירת המגיד הק' בשנת תקל"ב המשיך להסתופף בצל בנו המלאך הק' זי"ע שנפטר ב' שנים אחר אביו הק', אח"כ נסע להרה"ק רבי מנחם מענדל מויטעבסק זי"ע, ובשנת תקל"ז כשעלה הרר"מ לאה"ק נסע אתו התניא בדעתו לעלות לא"י, אבל בהיותם על אם הדרך בעיר מאהליב בקשוהו שישאר בחו"ל שיהי' המנהיג לעדת החסידים, גם הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע שהצטרף להנסיעה בקשוהו שישאר בחו"ל והוכרח למלאות בקשתם.

רבן של כל בני הגולה

ואכן כך עשה וחזר לרוסיא וקבע ישיבתו בעיר מולדתו לאוז'ני, ובשנת תקמ"ז פונה אליו רבו באגרת שיקבל על עצמו בפועל את ההנהגה, וכך כותב לו: "ילך בכוחך זה והושעת את ישראל", ומסיים שם: "אהובי ידידי, חזק והתחזק לעצור בעם, כי עשה תעשה ויכול תוכל", או אז החל להנהיג את העם ועל ידו נתפשטה תורת החסידות

ברחבי רוסיא וליטא, ואלפי ישראל התחילו לנהור אליו, כמו שהעיד פע"א הגה"ק משינאווא באמרו: שיכולים לנסוע לרבי ולא ליכנס אליו והא ראיה דהא הבעל התניא הי' לו שמונים אלף חסידים ואיך אפשר שכולם נכנסו אליו להתברך ממנו, אלא רואים שיכולים ליסע גם מבלי ליכנס.

הרה"ק הרר"מ מויטעבסק במכתביו אל תלמידיו בחו"ל ציום שיכניעו את עצמם לבעת התניא וז"ל באחת ממכתביו: "אהובינו אחינו מה אנחנו שואלים מאתכם כ"א לאהבה עם לבבנו כבוד הרב חביבא ידידנו האמיתי מעולם אשר נפשנו קשורה בנפשו כ"ק מוהרש"ז נ"י הגדול מאחיו, גדלהו משל אחיו, כולכם חייבים בכבודו, שהרי כמה יגיעות יגע וכתת רגליו הרחק נדוד, נע ונד זמן טובא למען שמוע דברי אלוקים חיים, ואותו משחנו להיות מורה צדק במדינתכם שלא תהי' עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה".

חג הגאולה

התפשטות החסידות על ידו ובפרט הדפסת ספרו לקוטי אמרים - תניא חרה מאוד להמתנגדים ונתעוררה המחלוקת נגד החסידים, ואז הלשינו אותו לממשלה הרוסית ובתחלת שנת תקנ"ט לקחו אותו במאסר ושם עבר עליו עינוים קשים שישב בחושך בהמבצר של מורדים במלכות, ושלשלאות של ברזל על ידיו הק', וגם לרבות החקירות והשאלות באמונת ודת ישראל ודרך החסידות.

ביום י"ט כסלו שנת תקנ"ט יצא הבעל התניא ממאסרו בפעטערבורג וז"ל במכתבו שכותב להרה"ק מבארדיטשוב זי"ע: ברם כגון דא צריך להודיע, כי יום אשר עשה ה' לנו, יום י"ט כסלו יום ג' שנכפל בו כי טוב, יום הילולא רבא דרבינו הקדוש נ"ע, וכשקריתי בספר תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו יצאתי בשלום מה' שלום".

ומן הענין לציין כי ב"שו"ת מן השמים" (לרבינו יעקב מקורביל זי"ע מבעלי התוספות) נזכר תאריך זה של י"ט כסלו על אחת השאלות ששאל מהשמים, ובתשובה שקיבל נאמר "היום יום בשורה", ובספה"ק "משמרת שלום" כותב בזה"ל: "ביום י"ט כסלו ברייסין ובכמה מקומות אין אומרים בו תחינה ונוהגים בו שמחה", ומוסיף שם: כי בשו"ת מן השמים לא נרשם בשאלות כל תאריך, פרט לשאלה זו שציין בה תאריך ונודע שבו ביום ההילולא דרבינו הקדוש מוהרד"ב ממעזריטש, גם יצא תלמידו הגדול רבי שניאור זלמן מלאדי מבית האסורים והיה טובה כללית.

יסופר שפע"א כשבא הבעל התניא להמגיד, סיפר לו ר' זושא שרבם אמר לו ליכתוב אליו הגאון שלי, נתעלף הבעל התניא, ונחלש מאד, ונפל למשכב, והחברייא קדישא פחדו לספר לרבם המגיד מה שקרה עם הבעל התניא, ורצו לעשות בעצמם איזה פדיון, אבל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע אמר שמוכרחים לספר לרבם, ונכנסו התלמידים וספרו לו מה שקרה, אמר בזה"ל: וד' העלים ממנו, הוא יש לו הרגשה כבן, אני נחשבתי כבן אצל הרבי שלי והוא נחשב כבן אצלי, ולא הבינו התלמידים את הדברים, כעבור שנה כמה ימים לפני פטירתו של המגיד אמר המגיד לתלמידיו מה שאתם מרגישים עכשיו כבר הרגיש ר' זלמן לפני שנה, לפני הסתלקותו לקח המגיד את ידיו של הבעל התניא ואמר: י"ט כסלו הוא יום הגאולה שלנו, ואכן בי"ט כסלו נפטר המגיד, ובי"ט כסלו אחר כ"ו שנים נשתחרר הבעל התניא ממאסרו.

בשנת תקס"א נאסר עוד פעם ביום ד' כסליו עד יום ה' דחנוכה אבל אסרו עליו לצאת מעיר פעטערבורג עד חוה"מ של פסח שאז מת הקיסר ונתמנה מלך חדש אשר נטה עליו חן וחסד והרשה לו לצאת מפעטערבורג אחרי שיחרורו בפעם השני' עזב את עיר מולדתו והתיישב בעיר לאדי, ומאז נתפרסם שמו בקרב ישראל ל"הרב מלאדי".

הבעל התניא ראה את רבו הק' המגיד זי"ע כשהי' במאסר פעם הב', כפי שכותב במכתב לתלמידו הגדול הרה"ק רבי אהרן מסראטשעלע זי"ע, וז"ל: "אודיע כי נתנוני בכלא מיוחד ביום ד' כסליו וכמעט שבע ימים ישבתי בלא נטילת ידים, ולא נתתי שינה לעיני בימים ובלילות, עד שברוב רחמי השי"ת הביאו לי מים וזה אירע ביום טו"ב כסליו, והנה לעת ערב באי אלי הפרוקורור פעם הג' מקודם.. הסיר מעלי הנחושתיים מעל ידי ורגלי והרשה ליתן בחדר כלאי שמן למאור, ובלילה נפל שינה עלי והנה בחלומי כי בא לחדר כלאי כ"ק אדמו"ר הצדיק הרב המגיד זי"ע נ"ע בלוית בנו אדמו"ר הק' נ"ע בג"מ, ואמר לי בזה הלשון: מיין טייערער זלמינא תדע אז מיר האבין זיך געירט פון גן עדן און מיר וועלן זיך צוריק ניט זעצען אויף די ערטער ביו השי"ת וועט די ארויס פירין פון אללע דיינא צרות און גרויסע נוטין און אין גיכן אויף תמיד, ע"כ זלמינא לעב שטארק זיך ע"כ לשה"ק נ"ע מהרב המגיד זללה"ה, ואיקץ וכמעט שראיתי אותם נ"ע עוד בעינים פתוחות".

רב תניא ופליג

כשעלה על דעת רבו הק' המגיד ממעזריטש זי"ע לסדר מחדש את השלחן ערוך שיכיל את כל הדינים בצירוף טעמו ונימוקו ומקורו של כל דין ודין, בחר בתלמידו החביב ופקד עליו לחבר את השלחן ערוך שלו המפורסם בשם שו"ע הרב, והוא הי' אז בן כ"ה שנים, וז"ל בהקדמת בניו: "ויבחר בכבוד אאמו"ר ז"ל אשר בו בזמן הי' מלא וגדוש מים התלמוד והפוסקים והפציר בו עד בוש ואמר לו אין נבון וחכם כמוך לירד לעומקה של הלכה לעשות מלאכה זו מלאכת הקודש להוציא לאור תמצית ופנימית טעמי הלכות הנזכרים בכל דברי הראשונים והאחרונים זקוקים שבעתיים כל דבר על אופניו בלי בילבול ותערובות ופסק ההלכה המתברר ויוצא

מדברי כל הפוסקים עד חכמי זמנינו".

ואכן מיד בראשית מלאכתו זכה להערצת גדולי תורה וביניהם האחים הקדושים הרה"ק הרבי ר' שמעלקע מניקלשבורג זי"ע ובעל ההפלאה זי"ע שאחר שראו מחיבורו הל' ציצית והל' פסח שזאת חיבר עוד בהיותו במעזריטש, קילסוהו ושבחוהו עד למאוד, ואמרו לו: "חזק והתחזק לברך על המוגמר, לך נאה ויאה, וזכות התורה יעמד לך ולזרעך ולכל ישראל".

גם מחותנו המגיד הק' ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע ראה חיבורו זה בעין יפה, וכן כותב בהסכמתו הנלהבת: "כי גם אני בשלהוביתא דנורא דלבא התלקחתי מזמן זמנים, ואמרתי מתי יבוא איש אשר ידבנו לבו להאיר אור חדש וקדוש הזה בעולם", הגה"ק בעל אבני נזר זי"ע אף התבטא פעם ואמר: "מי שיש לו עינים מאירות (לעכטיגע אויגן) רואה כיצד מתורצות בשו"ע הרב קושיותיו של הגאון רבי עקיבא איגר זי"ע".

וסיפר הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זי"ע כי המגיד הק' ממעזריטש ציוה לתלמידו הק' הבעל התניא לסדר את השו"ע, וכשגמר את ארבעת הסימנים הראשונים נכנס אל הקודש להראותם לרבו הק', אמר לו רבו: לחבר שולחן ערוך בשביל העולם צריכים לכתוב עם לבוש ולא בגלוי... והתחיל הרה"ק הבעל התניא לחבר שוב מחדש את השו"ע, וכידוע נשארו גם ארבעת הסימנים הקודמים.

בשנת תקל"ב שנה אחת לפני פטירתו של המגיד, אמר פעם המגיד להרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע תכתוב להגאון שלי, ר' זלמניו ליטווק, שיבוא הנה, ומאז קראו להבעל התניא בשם "הרב", בנו של המגיד סיפר לאביו שהתלמידים קוראים לו "הרב", נענה ואמר שכיונו אל האמת, שמא מילתא, והילכתא כרב, השו"ע הרב יתקבל בתפוצות ישראל.

בשנת תקנ"ז הופיע בסלאוויטא ספרו הק' "ליקוטי אמרים" הנודע בשם "תניא", בהסכמת רעו הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע, הכותב: "בראותי את הכתבים של הרב האי גאון איש אלקים קדוש וטהור, אספקלריא המאירה, וטוב אשר עשה ואשר הפליא ה' חסדו, ונתן בלבו הטהור לעשות את כל אלה להראות עם ה' דרכיו הקדושים".

ספרו זה נערץ ונקדש ביותר בקרב צדיקי הדור, הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע אמר: שגם אבותינו הק' אברהם יצחק ויעקב הלכו בדרך העבודה הכתוב בליקוטי אמרים", כך מוסר בעל ה"חקל יצחק" זי"ע בהקדמתו לספה"ק אמרי יוסף, עוד כותב שם ששמע פעם מפי אביו הגה"ק בעל ה"אמרי יוסף" זי"ע שהוא עבד את השי"ת כמה זמנים על ידי הספה"ק ליקוטי אמרים ושקד מאוד בלימודו בו.

הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע מזכיר בספריו את התניא בהערצה רבה, וכך כתב ב"הוספות מהרצ"א" ל"סור מרע ועשה טוב" של שר בית הזוהר ה"עטרת צבי" מזידיטשוב זי"ע: "אם תרצה לרוות צמאונך עיין נא בספר התניא נקרא בשם ליקוטי אמרים הנדפס מחדש מגאון זמנינו".

אף גאוני הדורות שיבחוהו ביותר, וכפי שהעיד חתנו של הגאון ר' עקיבא אייגער זי"ע שחותנו עסק בספר התניא, וכן מצינו בחתם סופר עה"ת (פר' בהעלותך) שמפרש "על פי מש"כ בספר לקוטי אמרים".

מלבד השו"ע הרב והתניא חבר עוד ספרים אחרים כמו "לוח ברכת הנהנין", "סידור הרב", ולאחר הסתלקותו הופיעו ספריו "תורה אור" על בראשית שמות, "ליקוטי תורה" על ויקרא במדבר דברים, וכן "ביאור הזהר", ו"בונה ירושלים", ומאמרים בחסידות.

גם השאיר אחריו כידוע עשר ניגוני קודש שנתפשט אצל החסידים, שאמרו צדיקי עולם על זה שמרומזים כנגד "העשר ספורות" ואלו הן הידועים: הניגון הידועה ביותר היא ארבעה בבות שחיבר עוד בהיותו מסתופף בצל המגיד הקדוש, ותשע אחרים הן: אבינו מלכינו, קול דודי דופק, אלי אתה, ניגון דביקות לשבת, צאינה וראינה, ניגון דביקות לר"ה, כאיל תערוג על אפיקי מים (וההמשך היא פלא בתיבות: "והיו לטוטפות בין עיניך"), לקראת שבת, וניגון ישן הידוע בין חסידי חב"ד, ועוד חיבור ניגון על הפיוט בני היכלא שחיברו האר"י ז"ל לומר בסעודה שלישית, וי"א שגם צמאה נפשי (שרבינו הקדוש זי"ע ניגנו בסעודת ל"ג בעומר) חיבר התניא, וי"א דגם ניגון "תשב אנוש עד דכא וגו" חיבר התניא.

אשכבתי' דרב

בסוף ימיו החל המושל מצרפת נאפאליאן לערוך מלחמה נגד רוסיא, כידוע נחלקו גדולי ישראל מה הוא יותר טוב לישראל אם ינצח צרפת או רוסיא, התניא קדישא סבר דהוא סכנה גדולה לכלל ישראל אם ינצח צרפת את הרוסים ככותב במכתבו וז"ל: "ביום א' דר"ה הראו לי אם ינצח נאפוליאן יורבה העושר בישראל ויורם קרן ישראל, אבל יתפרדו ויתרחקו לבן של ישראל מאביהן שבשמים, ואם ינצח אדונינו אלכסנדר אם כי יורבה העוני בישראל ויושפל קרן ישראל אבל יתקשרו ויתחברו ויתעקדו לבן של ישראל לאביהם שבשמים, וזה לך לאות שבקרב הימים יוקח מחמד עיניכם (וכאן רמז על פטירתו באותו שנה) ובקרב הימים יתחילו ליקח לאנשי חיל מאחב"י, והוי זכור במה שנתפרדנו בפ"ב בהביאור שרים רדפוני חינם ומדברך פחד לבי, נ. ב. ולמע"ה לדון את האגרת הזאת בשריפה" ע"כ.

כשהתקרב חיל צבא צרפת ללאדי עיר מגורו התחיל לברוח עם כל משפחתו לתוך ארץ רוסיא, וכמה חדשים טלטל בקור העז של חורף רוסיא והוא בן שישים ושמונה שנים ומתוך כך נחלה מאוד, גם מגודל מרירותו מתלאות עם ישראל מפאת המלחמה, ויצאה נשמתו בטהרה, ולפני

הסתלקותו לא פסק פומי' מגירסא עד יום מנוחתו, ואחר שהתפלל תפלת ערבית והבדלה בחונן הדעת בדעת צלולה ומיושבת בדביקות נפלאה במוצש"ק פרשת שמות כ"ב טבת תקע"ג לפ"ק, נסתלק בכפר פייענא והובילוהו לקבורה בעיר האדיק.

ומסופר בשם הרה"ק בעל הצמח צדק מליובאוויטש זי"ע שבאותו מוצש"ק אמר הבעל התניא: הבדלה יש סברא שהיא דאורייתא, ותפילת ערבית רק רשות, והעת קצר, על כן יקדים הבדלה לתפילת ערבית".

על מצבת קדשו חרות: "פה נגנז ארון הקודש הרב הג' האלהי, חסיד ועניו קדוש וטהור ראש גולת אריאל כתר תורה מעין החכמה צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל ורבים השיב מעון אדמו"ר שניאור זלמן במוהר"ר ברוך נ"ע נכסף אל קדשו ושבה אל ה' נפשו ביום ראשון בשבת כ"ד לחודש טבת שנת התקע"ג ליצירה".

גדולים צדיקים במיתתן

שני יהודים נתגלגלו פעם לרגלי מסחרם לרוסיא ונשתקעו שם כמה שנים והצליחו במסחרם אך במשך הזמן פרקו מעליהם עול מצוות ויתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם, כעבור שנים רבות החליטו לשוב לעיר מולדתם, בלילה הגיעו לכפר אחד וסרו לבית אחד הגוים ובקשו מקום ללון, בעל הבית הגוי קיבלם בסבר פנים יפות והם נכנסו אל הבית ובקשו חמין לשתות, הגוי העמיד מיד את המיחם ונתן להם לשתות, אחרי השתיה שאלו אם יש משהו לאכול כי הם רעבים, שאלם הגוי מה הם רוצים לאכול, והשיבו שהם רוצים סעודה הגונה בשר ודגים וכל מטעמים, והם ישלמו בעד הכל, אמר להם הגוי: הלא אצלי בשר טריפה, חייכו האורחים ואמרו לו שלא איכפת להם ואעפי"כ הם רוצים, הגוי יצא לחוץ כדי להסיק את התנור ולבשל את הבשר, כעבור זמן מה נכנס הגוי עם גרזן בידו ופניו מפיקות אימה, ולתמהונם של האורחים פנה אליהם הגוי בחמת רצח ואמר שעליהם להתכונן למות, כי עוד מעט והוא יהרוג אותם, האורחים נתבהלו מאוד והתחילו להתחנן על נפשם, והוא באחת, לא יועיל לכם כל תחנוניכם, גזלן אני וזו מלאכתי, יצא הגוי מחדרם ונעל את הדלת מבחוץ, והמה שומעים שהוא משחיז את הגרזן ואומר לבנו שכאשר הבוקר יכנסו שניהם אל החדר ויהרגו את האורחים, כשראו היהודים שקיצם מתקרב ובא בכו בכי תמרורים והתחילו להרהר בלבם מה ה' להם לעזוב את מקום מולדתם ולנדוד למקומות רחוקים, והגוי פתח את הדלת ונכנס אליהם ואמר: נשאר לכם רק זמן מועט לחיות ואם אתם רוצים לומר ווידוי או להתפלל אתן לכם חדר מיוחד לכך, אבל אל תעשו שהיות מרובות, נכנסו היהודים לחדר שהראה להם הגוי, ופתאום הרגישו חרטה עמוקה והתעוררות תשובה על כל מעשיהם הרעים, ועמדו להתפלל עד כמה שעות זכרו מסדר התפילה מימים עברו, בבכיות וצעקות יוצאות מן הלב.

עבר זמן מה והגוי נכנס שוב אליהם וכמעט שלא הכירוהו, פנים שוחקות ה' לו, ואמר להם: אתם חפשים, מעולם לא נתכוונתי ח"ו להרוג אתכם, איננו רוצח ושופך דמים, אלא מעשה שהיה כך היה: לפני שנים רבות עבר דרך כפר זה יהודי קדוש אחד והתאכסן בביתי הוא חלה כאן ונפטר בחדר זה, לפני פטירתו ברך אותי באריכות ימים, ואמר לי בקשה אחת לי אליך, כשיעברו עוברי אורח יהודים לכאן תקבלם בסבר פנים יפות ואם מי מהאורחים ירצה לאכול בשר טריפה תאיים עליו באיומים גדולים ואפילו באיום של מיתה, כשנפטר הצדיק הק' הוליכוהו בני משפחתו לקבורה לעיר הסמוכה, ואני סגרתי מיד את החדר בו נפטר ואיני מכניס לשם שום איש מלבד כשבא יהודי ורוצה להתפלל אני מכניסו שם להתפלל, ועכשיו תבינו למה איימתי עליכם שארצח אתכם, אחרי שבקשתם לאכול בשר טריפה, לשמע הדברים נשמו היהודים לרווחה, והתחילו לחקור ולדרוש מי ה' אותו צדיק והיכן נקבר, ונודע להם שהכפר הוא כפר פייענא, והצדיק ה' הרה"ק הבעל התניא זי"ע כשברח יחד עם כל משפחתו בשעת מלחמת הצרפתים ברוסיא, ונפטר כאן בשנת תקע"ג והוליכוהו לקבורה בעיר האדיק, נסעו היהודים ישר לעיר האדיק וסרו אל אוהל הקדוש והשתטחו שם זמן רב על ציונו בתפילה ובפרקי תהלים מתוך בכיות ואנחות היוצאות מן הלב, ולא זזו משם עד שנעשו בעלי תשובה גמורים.

כ"ד טבת

הגה"ק רבי נפתלי הכהן כ"ץ זי"ע מפוזנא בעמח"ס "סמיכת חכמים"

מתולדותיו

נולד באוסטרהא בשנת ה'ת"כ לאביו 'הרב הגדול המופלג בדורו' (מתוך נוסח המצבה ע"פ צוואתו) ר' יצחק הכהן שהי' דרשן בפראג ובלובלין ואב"ד סטעפין, עודו עול לימים נראו בו סימני כשרון וחריצות שכל, ויתנהו אביו ביד רבו החריף ר' יהושע מלמד מפרעמיסלא, עודו צעיר לימים הי' בצרה גדולה שנשבה בידי הטטרים הפראים, ויסחבוהו עמם הרחק מבית הוריו, ובדרך נס נפדה מיד גוי אכזרי, כאשר מספר בשיחו הגדול המחובר לספרו 'סמיכות חכמים' וז"ל: נפת תטפנה פי ושפתי שיר ושבח לד' פדה אותי משבי הקשה מצרות, קראתי ועננני בצר לי, יללה הגה נהי ושברים בקול שאגתי משבי הקדרים, בשברון לב ובריסוק אברים... נפת צוף מרחמיו טעמתי, מרחוק אשיב למנוחתי אל בית אמי חדר הורתי, אל מקום אוה מושב לי, ע"כ.

האיש מקדש

הודות להנס הנעשה לו שב ללימודו ולשקידתו, לחזור על שיעוריו, ש"ס בבלי וירושלמי וכו' בעל פה, עד כי שמעו הולך בכל מדינות אשכנז ופולין לגאון וחריף איש פלא, ויתן לו הגאון האדיר ר' שמואל שמעלקא אב"ד ור"מ אוסטרהא את בתו לו לאשה, חותנו בראותו גדלותו נתן אותו בראש ישיבתו כאשר מספר בשירו הנ"ל וז"ל: נפתולי אלקים נפתלתי, עם חותני גאון נתחברתי, להיות לראש ישיבה נמניתי, נעימים נפלו חבלים לי, ילוו אלי אשים חשובים, יגילו בי רעים אהובים, בתורתי יהגו ימים רבים, בחשקם יאמרו מזה אל תפן, ע"כ. לאחר הסתלקות חותנו, בשנת תמ"ז, נתמנה למלאות מקומו כאב"ד אוסטרהא והגלילות.

ישיבתו בפוזנא

בשנת ה'תמ"ט נתמנה לכהן כרב בעיר הגדולה והחשובה אשר כיהנו בה גדולי ארץ ק"ק פוזנא, שם בפוזנא, התקין "בית וועד", וציווה לדורות ששום בית-דין לא יפסוק דין תורה הבא לפניו, כי אם באותו בית, וכאשר ציווה כן עשו כל הבתי הדינים אחריו, יסופר סיפור נורא, הגאון רבי עקיבא אייגר זצ"ל שכיהן בפוזנא כמאה ועשר שנים אחר ר"נ, בא לפניו דין תורה ואותו היום ה' יום גשם מאוד והדרכים היו מלאים טיט ורפש, פסק הגרע"א את פסקו, לא ב"בית הוועד" אלא בביתו, כשהוא אומר כי אין דברי ה"סמיכת חכמים" אמורים במקום סכנה וכדו', בלילה ההוא, נתגלה לרע"א בחלומו אביו, ויאמר לו: צו לביתך כי הנך מת.., שאלו מה פשעו ומה חטאתו אשר חטא, באה תשובת אביו יען כי פסק דינו שלא במקום המיועד, ורבי נפתלי התקינו בכח גדול, שלא יוכלו לטעון שם טענה שקר וכוזב, ביקש רעק"א מאביו שיעורר עליו רחמי שמים, והוא יתקן את אשר עיוות, בבוקר השכם הזדרז הגאון לאותו בית לראות ולהתבונן איזה כוחות טמונים שם חיפש ופשפש ולא מצא מאומה, עד שהגיע אל המזוזה הוציאה מנרתיקה וראה שהיתה כרוכה בנייר, עליו הי' רשום "נפתלי הכהן", אז הבין שבשם זה טמונים כוחות הכותב (מאורן של ישראל – רעק"א, ח"א פ"י).

בשנים בהם שרת שם בפוזנא כרב קרה לקהילה דשם תלאות על גבי תלאות בעלילות עלילות ופוגראמים מהגוים על היהודים, והמלאך המשחית לא אמר הרף כי גם בו ובבת עינו נגעה יד ד', כי מת בנו החסיד ר' חיים כאשר מקונן בשירו הנז': נופת אלי נתהפך למר, גם עוגבי לאבל הומר, אף הנה א-ל שלום מר לי מר, כי ענה בי ש-ד-י המר לי ילהגו בי נתנו בי עינים, אשר שבק אל כולנו חיים בני הרב החסיד ר' חיים (שהי' רב דקלויז אוסטרהא).

שמו הטוב הלך למרחוק ודבריו נשמעו בין גדולי הדור ההיא, עד שמנוהו לראש של ועד ארבע הארצות כאשר יאמר בשירו הנז': "ולווני טובה כמה שנים, ונמניתי גם פרנס לקצינים".

ישיבתו בפראנקפורט

ט"ו שנים עמד בראש עדת פוזנא משנת תמ"ט עד שנת תס"ד, אז נפטר הגאון הגדול ר' שמואל אב"ד דפראנקפורט, אז נתנו עליו עיניהם ראשי העדה בראש ה"ועד ארבע ארצות" ה"ה ר' נפתלי ומנוחו כרב בעיר פראנקפורט, לערך שבע שנים ישב בשלוה בפ"פ עד אשר מצאתו התלאה דבכ"ד טבת שנת תע"א, יצאה אש מביתו ותאכל ותלהט את כל רחוב היהודים עם הבית הכנסת וכו' ונשרפו יותר מחמש מאות בתים ולערך שמנה אלף איש נשארו מבלי מחסה וכו' ורבים מצאו חן בעיני נוצרים האזרחים ויאספו אותם הביתה ויתנו להם לחם לאכול ובגד ללבוש, גם רבי נפתלי חנן אותו חייט נוצרי ליתן לו מקום ללון, אבל גם שם לא מצא מנוח כי העלילו עליו בבית המשפט כי ידו היתה במעל השריפה וישב בבית האסורים, ההמון האמינו לשמועות שיצאה עליו ביניהם כי רצה להראות כחו בהשבעות ובשמות, ויצת הוא בעצמו אש בביתו לכבותו ע"י קמיע, אך טעה וישבע את שר האש תחת שר המים שיעשה פעולתו, רבי נפתלי יצא לחירות כאשר נודע אמת כי חייט אחד עבד עבודתו לצורך בני ביתו ושכח את הנר דולק על השלחן ותאחז האש בכל.

ישיבתו בפראג

אבל לא קמה הסערה לדממה והוכרח לעזוב העיר, וגלה גולה אחר גולה עד שהגיע לפראג מקום מטה אבותיו (כי הי' נכד המהר"ל מפראג) ושם נרגע נפשו מרוב עמל וכעס, שם בבירת בעהמין הי' סמוך ונראה לבניו שכיהנו פאר בערי פלך הנז' ר' שאלתיאל אייזיק בפרוסניץ ר' עזריאל בגאמביטש ר' יעקב באוגאריש-בראד, ר' פנחס יצחק רב בקרעמזיר, ביקש לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של הרשע נחמי' חייא חיון שהי' מכת שבתי צבי ימ"ש שעוד קיננה בעיר סלוניקי, שבא אליו חיון, ובא במסוה פניו לעיר פראג, והוציא בערמה הסכמה על ספרו על קבלה "עוז לאלוקים", ואז הסיר נחמי' המסוה והעיז פניו לפני כל כי ידבר עם המלאך שר הפנים, ומלאכי מעלה הם משרתיו ויודע להחיות מתים וכדו', ויאמינו לו המון עם בראותם כחו בקמיעות, גם רב העיר רבי דוד אופפענהיים סמך על ההסכמה הנ"ל, רבי נפתלי בראותו כי הוא נפל בפח יוקשים ויסרוהו כליותיו להיות כתב ידו לאבן נגף ומכשול לאחרים, יצא נגדו במלחמת קודש עד חרמה לקנא קנאת ד' צבקות בדברים חוצבים להבות אש, ונסע אחריו לברעסלוי ולברלין להוציא מלב ההמון אמונתם בחיון, חיון פגש את רבי נפתלי בברלין בביהכ"נ, ככותב (במכתבו להחכ"צ) מברעסלוי ה'

אלול תע"ג לפ"ק: והייתי הולך רכיל ומגלה סוד כל תחבולותיו ומעשיו הרעים, ואח"כ לא ידעתי אז ולא ראיתיו כל ימי היותי שם רק פעם אחת בבית הכנסת בשבת שנתן לי שלום ולא החזרתי לו ושוב לא ראיתיו כל ימי היותי שם כי לא הי' שוב בבה"כ, והי' בדעתי אז לבוא עליו בעקיפין כדי להוציא ממנו את הסכמתו ולרסם את מעשיו, והייתי מפרסם את מעשיו ותחבולותיו ושקריו וכו', כשראה רבי נפתלי את תרמיתו של חיון שטעה אחריו ההמון, כתב להחכם צבי למען יהי' לו לעזר ללחום נגד המין הזה בהמשך מכתב הנ"ל כותב: ועתה נתגלגל שבא האיש הזה למחיצתו הרמה ידי עמו בכל אשר יעשה וכו', ופשיטא להכריז על הספרים לשרפם בבל יראה ובל ימצא וכו' ע"כ עם רום פאר מעלתו החכמה והמדע לידע כדת מה לעשות ואני באתי כמתנצל נגד ד' ונגד אחינו בנ"י שאין לי חלק במעל הזה כי מאז ומעולם אני מרחיק את הדת ההיא..., בשנים תע"ג ותע"ד החליף מכתבים עם הח"צ במלחמתם נגד חיון, ואז יצא איש המחלוקת של הרב הספרדים שהאמין בחיון נגדו וכאשר כותב ר' יעקב עמדין (בנו של החכ"צ ונכדו של ר"נ חתן בנו) בספרו מגלת ספר השתלשלות הדברים, וכשעלה עשן באפם של הספרדים ויתנו דבר בערכאות של גוים אז עזב החכ"צ את אמסטרדם, והודיע לר' נפתלי על החלטתו במכתב וכעבור שנה לא החליפו מכתבים, עד שהגיעו לברעסלוי שם פגש את רבי נפתלי שישב באותו עת בבערסלוי, והי' שמחתם רבה כאנשים שגורלם שוה, כי שניהם לעת זקנתם אבדו רבנותן ושניהם לחמו בעד רעיון אחד קודש לד', גם השתדכו ביניהם שנתן לבנו רבי יעקב (עמדין) את נכדתו רחל בת בנו ר' יעקב מרדכי, והי' שמחתו רבה ויתפאר כי הזוג הזה הוא כ'יעקב ורחל' מבחר האבות (כן כתב היעב"ץ בספרו הנ"ל). בדרך בעיר ליסא נחלה ושכב על ערש דוי בחולי גדול עד שנתחזק וישב לברעסלוי, ומשם לפוזנא, אח"כ חזר לעיר מולדתו אצל בנו הר"ר בצלאל אב"ד דשם.

איש אלקים קדוש

נתפרסם כאיש אלקים קדוש, ועשה נפלאות גדולות לישועתן של ישראל כשהוא משתמש לשם כך בקמיעות ואף בשדים וכמו שכותב הגה"ק מקאמארנא זי"ע ב"זכרון דברים" (ח"ב דף יד) "יש צדיקים שרואים אותן (את השדים) ומשתמשים עמהם... כי הם נכנעין מאד לתורה ולומדיה הצדיקים... וכך עשה רבינו נפתלי הכהן שהיה משתמש עמהם, עכ"ל, וכן כותב עליו החיד"א בשם הגדולים "הי' מקובל מופלא קבלה מעשית ואלקית",

כתוב בספר חוט המשולש וז"ל: אגב אזכיר דבר פלא, בהיותי בפוזנא בדירת זקני הגאון ר' עקיבא אייגר ראיתי על האכסדרה בכותל בולט ראש צבי גדול עם קרניו, ושאלתי לדעת מה זה, והשיבו לו: הראש צבי הזה עשהו הגאון הקדוש רבי נפתלי כהן זצ"ל כאשר בא לישב על כסא הרבנות בפוזנא, נתן שמות הקדושים בתוכו, ומנו אז והלאה בכל הרחוב ההוא אשר רובם יהודים דרים לא היתה שום שרפה (כי היתה שם כמה שריפות גדולות עיין בשו"ת מהרש"ל סי' ס"ד), וכאשר בא זקני זצ"ל (הגרע"א) לישב על כסא הרבנות שמה נטל השמות ובדקן והחזירון לתוכו ועד היום לא היתה שריפה שמה.

ובא השמש

אחר פטירת בנו האב"ד אוסטרהא, בכ"א סיון תע"ז, גמר בדעתו לעלות לארץ הקודש, בשנת תע"ח שם דרך פעמיו ביחד עם בני ביתו, המון רב לוותו ביחד עם רבני וגדולי הדור, ויבוא עד העיר קונסטנטינופל (קושטא, איסטאנבול) שמה חרדו לקראתו ראשי העדה, ויפגוש שם את הרשע חיון, והי' שם גדול אחד שרצה לעשות שלום ביניהם והוא באחד ומי ישיבנו חלילה להתחבר עם המין הזה, לא זכה קדוש זה לחונן את עפר ארה"ק, שם נפל לחולי אשר ממנה לא קם, עיין בספר 'שלשלת הזהב' שמביא באריכות ענינים נוראים ונשגבים אשר ראו אצלו כאשר קרבו ימיו האחרונים עלי אדמות, בהם גילה עתידות למו ושורש נשמתם של כל הסובבים אותו, וכן שנשמתו היא גלגול חזקיה מלך יהודה, לפני פטירתו קיבל את אבותיו הק' באמרו לכל אחד שמו ברוך הבא, וימת בעיר ההוא ביום כ"ד טבת תע"ח ויקבר שם, ידוע שכשהי' הבעשטה"ק בקושטא, בדרכו לא"י, והשתטח על קבר ר' נפתלי, ובלילה נתגלה לו ר"נ בחלום ואמר לו שתכף יחזור לביתו ולא ימשיך בדרכו לא"י כי אם לא כן, יגיע עת פקודתו בעודו בקושטא.

מספריו

"פי ישרים" – על התיבה הראשונה ע"ד הקבלה, "ברכת ה' ב"ח – ח"א 'סמיכת חכמים' שעל שמו נקרא, בו מקשר סמיכות כל מסכתא לזו שאחריה, ח"ב 'קדושה וברכה' עמ"ס ברכות, "שער הכונה וידויים ותפילות לחולה ובסופו צוואתו הקדושה, ועוד ועוד.

כולל עצי חיים

צדקת

רבי מאיר בעל הנס

מיסודם של הבוסטרן ומקיל למת

סיגוט • סאטמאר

אלקא דמאיר עננו

החוקת אנ"ש עניי ארץ ישראל על טהרת הקודש

ע"ץ חי"ם היא למחזיקים בה

באותות הוקרה וחיבה, נשגר בזה ברכה מרובה, ברכת מזלא טבא קדם מעלת כבוד ידידינו
ומכובדינו האי גברא יקירא, ארי שבחבורה, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך
נלהב לקהילתינו ולכוללינו המעטירה, עומד תמיד לימינינו בעצה ובמעש ברוח נדיבה
ומסורה, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, במידה מרובה וגדושה,

הרבני הנגיד הנכבד והנעלה

מוה"ר רפאל פערלמוטטער הי"ו

מראשי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

עמוד התווך של כוללינו הק'

לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו

באירוסי בתו הכלה החשובה שתחי'
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

עב"ג הבחור החשוב והנעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו כלולה

החתן **מנחם יושע שאלאמאן** הי"ו

בן מחו' ידידינו החשוב והנעלה

מוה"ר **יואל שאלאמאן** הי"ו

וזאת הברכה, יצו ה' ככה, שיזכה לרב תענוג ונחת מהם ומכל,
המשפחה וזכות מעשיו הטובים למען הפרט והכלל, ילווה
אותו ברכה והצלחה על כל צעד ושעל, וכל טוב סלה

המברכים בלונ"ח ובברכת הזדאה

הנהלת הכולל בארה"ק
הנהלת הכולל בארה"ב

דבר בעתו

גודל מעלת אמירת תהלים בימי השובבי"ם

לקט מדברי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, בגודל קדושת היום וסגולתו

בימי השובבי"ם יתאמץ ויזדרז לקרות התהלים בשלימות בכל יומא ויומא כי הוא תיקון גדול לפגם הברית, תהלים נוטריקון ת'ועלת הל'ימוד י'תוקן מ'ילה.

(הכתוב לחיים)

◆◆◆

מובא בספר יראים לגמור בכל שבוע שני פעמים תהלים, וזה תיקון לכל העבירות ובכללות גם כן תיקון גדול לפגם היסוד, דהיינו שיאמר תהלים בכל יום, ופעם אחת כל התהלים בלי הפסק וזה מסר הבעש"ט זי"ע שהוא כמנין כפ"ר שני פעמים ק"ן מזמורים.

(טהרת הקודש)

◆◆◆

כתב בספר מדבר קדמות וז"ל: דוד המלך התפלל יהיו לרצון אמרי פי, שהקורא תהלים יהא חשוב כעוסק בנגעים ואהלות, וכתבו גורי האריז"ל כי העוסק בסדר טהרות היא תיקון לפגם הברית, ואפשר שזה היתה כוונת דוד המלך ע"ה דהקורא תהלים יהיה חשוב כנגעים ואהלות ויהיה תיקון משום פגם הברית עכ"ל.

(בנין יוסף)

◆◆◆

וצריך לתקן לגמור תהלים פעם אחד בכל שבוע ושבוע בציבור כי הוא תיקון ויסוד גדול לירידת השפע וזהו הדרך ישכון אור באור החיים לאחוז האדם דרכו לעשות תקנות לגמור תהלים פ"א בשבוע בציבור והיינו באשמורות ליל ו' שהוא תיקון גדול מאד כידוע.

(קדושת יו"ט)

◆◆◆

קבלתי מרבותי הגה"ק בעל ייט"ל מסיגעט ומבנו מ"מ בעל קדויו"ט זצוק"ל והם לא באו להעמיס על החוטא אדרבה רק ענינים קלים, ואת זה אשר הראה לי מו"ר בעל קדושת יו"ט בספר לקוטי עצות להקדוש מוהר"ן זצ"ל וז"ל תיקון גדול למקרה לילה ח"י לומר עשרה קאפיטל תהלים לאותו היום ואלו הן, טז, לב, מא, מב, נט, עז, צ, קה, קלו, קן, ומי שזוכה שאומרם באותו היום אין צריך לפחוד עוד מהפגם הנורא כי בודאי נתקן ע"ז.

(נר דוד)

◆◆◆

סיפר לי ש"ב הרה"ק ר' איטשילא מפרשיסחא בשנת תרכ"ד, בהיותי לבקר ציון א"ז היהודי ז"ל, שפעם אחת שאל הגה"ק מו"ה ישעי' ז"ל מפשעדבורז תלמידו המובהק, על מנהגו שהיה לו לומר איזה מזמורי תהלים קודם התפילה, הלא אמרו חז"ל שביקש דוד המלך ע"ה שיהי' נחשב אמירת תהלים כנגעים ואהלות, והוא בכ"ף הדמיון, והשיב לו על פי מה שאחז"ל כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ורמזו בזה הספה"ק שאין אדם רואה על עצמו שום חסרון, ועפ"ז י"ל שביקש דוד המלך שע"י אמירת תהלים יהא נחשב כנגעים ואהלות דהיינו שיזכה לראות נגעי עצמו וחסרונותיו שיוכל לתקנם, ולכן בימי השובבי"ם כאשר האדם מפשפש במעשיו ורוצה לשוב אל השי"ת בתשובה הזמן גרמא להרבות באמירת תהלים כדי שהקב"ה יאיר עיניו שיראה נגעי לבבו.

(תפארת היהודי)

◆◆◆

אמירת תהלים מסוגל לתשובה, כי יש נון שערי תשובה, ומ"ט שערים יכול האדם ליכנוס בהם ולהשיגם, אך שער החמישים הוא בבחינת התשובה של השי"ת בעצמו כביכול, כי גם אצלו ית' מצינו בחינת תשובה, כמו שכתוב שובו אלי ואשובה אליכם, ואלו המ"ט שערי תשובה הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות שני עשר שבטי יה כי כל שער ושער יש לה אות ממ"ט אותיות השבטים, והנה הכל חפצים ליראה את שמך, ואעפ"כ לאו כל אדם זוכה לעשות תשובה, כי יש אחד שאין לו התעוררות כלל לתשובה, ואפילו מי שיש לו התעוררות לתשובה אינו זוכה להגיע אל האות והשער תשובה השייך לו, ואפילו אם מגיע לשם, יכול להיות שהשער של תשובה סגור, ומחמת כל זה אין האדם זוכה לתשובה, ועל ידי אמירת תהלים אפילו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה, הוא מתעורר לעשות תשובה, וגם זוכה על ידי תהלים להגיע אל השער ואות השייך לו ולפתוח השער, נמצא שזוכה ע"י תהלים לעשות תשובה, וזהו ואל"ה שמו"ת בנ"י ישרא"ל הבאי"ם מצרי"מ א"ת יע"ב אי"ש ובית"ע, סופי תיבות הם אותיות "תהלים" ואותיות "תשובה" כי על ידי תהלים זוכין לתשובה, שהיא בחינת "שמות בני ישראל הבאים מצרימה", כי מ"ט שערי תשובה, הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות בני ישראל הבאים מצרימה להזדכך שם כנזכר לעיל.

(ליקוטי מהר"ן)

מרומז בפ' שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה. הנה הראשי תיבות מן ש'מות ב'ני י'שראל ה'באים מ'צרימה הוא השבי"ם וסופי תיבות תהלי"ם, כי מסוגל לחטאים ובפרט בימי השובבי"ם לומר תהלים, ואמרו משמו של הרב הקדוש מוהר"ר מרדכי מטשערנאביל זלה"ה שסגולה היא להתענות בעש"ק ובשב"ק יאמר תהלים וטוב לתיקון החטא. (דברי יחזקאל)

~ נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת ~

וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד

סעודות שבת קודש (ג)

◇ שכר וסגולות הסעודות ◇

שכר וסגולת הסעודות

ניצול משלש פורעניות

אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא, כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות, מחבלו של משיחה (בזכות סעודה ראשונה), ומדינה של גיהנם (בזכות סעודה שניה), וממלחמת גוג ומגוג (בזכות סעודה שלישית), 'מחבלו של משיח' כתיב הכא 'יום' וכתיב התם 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום' וגו', 'מדינה של גיהנם' כתיב הכא 'יום' וכתיב התם 'יום עברה היום ההוא', 'ממלחמת גוג ומגוג' כתיב הכא 'יום' וכתיב התם 'ביום בא גוג'.

(שבת קיח.)

מיני' מתברכין כל שיתא יומין

כל הברכות שבעולם באים בזכות יום השביעי, וכל ששה ימים שהיה יורד מן במדבר לישראל, היה זה בזכות יום השביעי, וצריך לסדר השולחן לסעודות שבת, שיתברך השולחן כל ששת הימים, ועל ידי שמענג ואוכל סעודות שבת יהיה מצוי בשפע שובע ועונג בעולם, ומי שגורע סעודה אחת מהם, הפגם עולה למעלה ועונשו גדול, וצריך לענג ולשמוח בכל הסעודות שיש בהם אמונה שלימה, כי השבת יקרה יותר מכל החגים והזמנים.

וחכמי ישראל היו מזמינים בפה את עצמם לסעודה, באמירת 'אתקינו סעודתא דמלכא', וניצול משלוש פורעניות קשות כשאוכל סעודות שבת, ובפרט אם נזהר לעזור ולסייע גם לנזקקים, ומשמח אותם במאכלים טובים, ומי שעושה כך, מקבל לשבת קודש נשמה עליונה, נשמה שכל השלמויות נמצאות בה כמו עולם הבא, כי שבת שמו של הקדוש ברוך הוא, ואין בשבת דינים ועונשים, וחייבי גהנם נחים, ורק שמחה ועידונים יש בעולם, ואפילו בזמן תפילת מנחה שיש דינים כל יום, בשבת קודש יש רצון אהבה ושמחה בכל, כי משקל של שבת כמו כל התורה כולה, והשומר אותה כשומר כל התורה כולה.

(עפ"י הזוהר - יתרו דף פח ע"א)

ברכות שמברכין אותו כשהוא מענג וההיפך בהיפך

ועונש המבטל סעודה אחת משלשתן גדול, ובזהר פרשת פקודי (ח"ב דף רנב:), בהיכל הזכות אמרינן, דכל שלחנות של ישראל מסדרין המלאכים באותו היכל כשנכנס השבת, ואלף אלפין ורבוא רבבן ממנין על השלחנות, ומשגיחין איך סדרו ענג שבת, וחיה אחת על ארבעה שרפים, אם ראה השלחן בכל מיני ענג, מברך השלחן 'אז תתענג על ה'' (ישעיה, יד), 'אז תקרא וה' יענה' (שם שם ט), 'אז יבקע כשחר אורך' (שם שם, ח), 'הנה כי כן יברך גבר' (תהלים קכח, ד), וכל המלאכים עונין אמן, וכשלא ענג השבת, דוחין אותו השלחן חוצה, למקום הנקרא 'נגע', הפך אותיות 'ענג', ומקללין אותו 'ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה ותרחק ממנו' (שם קט, יז), 'ינקש נושה לכל אשר לו' גו' (שם שם, יא), 'אל יהי לו משך חסד' גו' (שם שם, יב) רחמנא לשזבן עד כאן, לכן החרדים אל דבריו יזדרזו.

(חרדים - פי"ד אות ג)

נגד ג' שבתות מציל מג' דברים

סעודות ליל שבת, שהוא נגד 'שבת בראשית' מציל מחבלי משיח, סעודת שחרית שהוא נגד 'שבת של מתן תורה', ניצול מגיהנום דאין שולט בלומדי תורה, וסעודה שלישית שהוא נגד 'שבת לעתיד', ניצול מגוג ומגוג.

(ב"ח - סי' רצא)

מבטל חלומות רעות

אמר רבי שמעון, אסהדנא עלי כל נשמות הצדיקים שבאו אלי (ביום הסתלקותו) שמיום עמדי על דעתי לא בטלתי הג' סעודות בשבת, ובזכותם לא הצרכתי להתענות תענית חלום, לא בשבת ואף לא בימות החול, כי בזכות הג' סעודות אין לחשוש על חלומות לא טובים.

(אדרא זוטא - האזינו דף רפה ע"א)

סגולה שלא ידברו בנ"א עליו לרעה

כל המקיים שלש סעודות ניצל מחבלי משיח, ה'חבלי משיח' הוא שיהי' קטגוריא רבה בתלמידי חכמים, כדאיתא בגמרא (כתובות קיב:), ופי' רש"י שם 'הרבה מסטינים ומלמדי חובה יעמדו עליהם', ואני יודע ברור שהמחלוקת שהיא לע"ע בדור הזה הוא חבלי משיח, ומי שמקיים ג' סעודות אין מדברים ממנו בנ"א לרעה.

(אמרי פנחס - שער ב אות כח)

כתבו חכמי מדע, כי מי שהוא זוכה לקיים הג' סעודות כהלכתן, יצא שפע בכל סעודותיו בחול ויאיר להם מקדושת שבת.

(פתח עינים, להחיד"א – שבת קיח אות ז)

ג' סעודת שבת משפיע פרנסה

במגילת חסידים מצאו כתוב אם תעזבני יום יומים אעזבך. והרמז בזה עפימ"ש בדברי מנחם (ליקוטים) דכל המשכות המזונות של ימי החול היה מן המן שאכלו בשבת, כי המן ירד על שלש סעודות של שבת, ועל כל סעודה לחם משנה שהם בכלל ששה סעודות נגד ששת ימי המעשה, וחיינו לפי שעל ידי האכילה המשיכו מזונא לכל ימות החול, עכ"ד. והנה ילפינן שלש סעודות בשבת מקרא (שמות טז, כה) ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. נמצא דכל אחד מתיבות היום משפיע לשני ימות השבוע, ומי שיחסר סעודה אחת של שבת יחסר לו ח"ו שפע של שני ימים בשבוע. וזה שאמר אם תעזבני יו"ם, פירוש אם תעזוב יום אחד מהג' היום הנאמר בשבת, אז יומי"ם אעזבך, תפסיד ההשפעה של שני ימים מימות השבוע.

(הגה"צ ר' יקותיאל יודא ט"ב זצ"ל ה"ד אב"ד סיגעט)

י"ל ע"פ מה שכתבו בספרי המקובלים דשבת נותן השפע לכל ימי החול, דהא סעודה ראשונה של שבת נותנת השפע לשני ימים הראשונים של חול, וסעודה שני' נותנת לשני ימים אמצעים, וסעודה שלישית לשני ימים האחרונים. ומזה תוכחה מגולה לרוב המון עם שאינם נזהרים בקיום סעודה שלישית, שעי"ז גורמים מיעוט השפע בשני ימים האחרונים של חול.

(לחמי תודה - עמוד ז)

אף שקשה לכוין בהן לשמה סגולתה מועלת

כל המקיים ג' סעודות בשבת, ניצול מחבלי משיח וכו' (שבת קיח:). דאף מצות ג' סעודות בשבת שהגוף מתענג בהם, וקשה לכוין בהם לשמה, אפילו הכי זכותה גדול להושיע את ישראל מכל צר ואויב.

(דברי יואל – פרשת תוריע עמוד שלד)

זוכה למזונות וניצול מכלי זיין

כמה צריך האדם להשתדל לענג את יום השבת שהוא ז' לימים, וסימנך זי"ן שמשמעו מזון, ומשמעו כלי זיין, שכל המרבה במזון ביום ז', ניצול מכל כלי זיין, על דרך שאמרו חז"ל ניצול ממלחמת גוג ומגוג, לפיכך צורת הז' היא דומה לחרב, ודומה לשבולת של חטים, וכל המוסיף מוסיפין לו נשמה יתירה ורוח הקודש.

(תקוני שבת - עניני ערב שבת)

שבת בשבתו

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

ביטול כובד הגלות והמשכת הטוב ע"י ש"ק

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את' יעקב' איש' וביתו באו, סו"ת שבת, וי"ל דמחמת גודל אהבה וחיבה היה מראה להם תיכף הישועה, ועל ידי שבת נמשך כל מיני טובות, וכך אמרי' בגמ' אפילו נגזר עליו גזר דין של שבעים שנה נתהפך לטובה, והטעם דתפס בגמ' שבעים שנה הוא מטעם דזה מצינו דבגלות בבל הראה ה' לנביאים כל שאר הגלויות וכל צער של ישראל עד עת קץ, **וכשאדם שומר שבת מגרש מאתו כל אלו הגזירות ונמשך עליו כל טוב, והראה להם ה' תיכף בעת שבאו למצרים כל מיני קדושות שיהא ביכלתן לבטל כל מיני צער ולהמשיך עליהם כל מיני טובות גאולות וישועות,**

(מהר"ש מבעלזא)

רפואה בלי תפלה ובקשה

ואלה שמות בנ"י הבאים מצרימה את יעקב איש ס"ת שבת, הנה ענין חולאת הבאה על האדם הוא בימי החול, שאז הוא במיצר ר"ל והדינים שורים עליו ח"ו, אבל שבת אמרז"ל אשר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא וממילא נמשך רפואה בלי שום תפילה ובקשה, וזו **ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, היינו אם ח"ו בנ"י באו למיצר מתוך חולאים ר"ל אז את יעקב איש ס"ת שבת, ועי"ז יהי' נמשך רפואה לכל חולי ישראל.**

(עטרת ישועה)

'אכלוהו היום' היינו שתמשיכו באכילתכם את קדושת היום לתוך אבריכם

שב"ק נקרא יום המדתו, המדת ימים אותו קראת (שמו"ע דשב"ק), שמסיר המדת ותאוות כל ימי המעשה ומסייע להביאם אל הקדושה, וג"כ מכח הביטול שנתבטל מאור שב"ק, וכאשר יבטל כח הגוף והחומר ממילא אכילתו אכילת ש"ק, וכל עניני המדת עוה"ז המה בקדושה, וכל העונג שיש לו בשב"ק הוא מה שכל הדברים האלה מהזקים כחו להודות ולהלל בתו"ת, וע"ז נאמר (שמות טז, כה) ויאמר משה אכלוהו היום, היינו שתאכלו ותמשיכו לתוככם את מעלת וקדושת היום, כי שבח ושיר של יום השבת הוא שבו טוב להודות לד', וזה כל מעלת ושבח שב"ק והאכילה שלכם יהי' ג"כ למען שתוכלו להודות לד', וממילא מעלה ע"י האכילה הזאת כל התאוות והמדת הזמן משאת ימי המעשה.

(ישמח ישראל - פרשת קדושים אות ג)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

ע"י אכילת שלש סעודות בשבת ניצול מחלומות רעים

סיפר הרה"ח ר' אורי רוזנבערג ע"ה מעיר הקודש ירושלים, שהי' מלמד בת"ת של שומרי החומות, הסיפור דלהלן, כי בשנת תרצ"ב כשהי' מרן רביה"ק זי"ע באתרא קדישא מירון יע"א, ניגש אליו יהודי מבני ספרד והתאנח לפני רבינו שכבר זה הרבה פעמים שרגיל לחלום בלילות חלומות רעים מה שצריכים להתענות עליהם, וזה גורם לו צער רב, יען שרוב החלומות האלו באים עליו בליל שב"ק והוא אובד עצות ואין לו במה להוושע, היהודי שפך את כאב לבו לפני רבינו זי"ע וביקש הימנו שיושיעו ויצילהו מאותו צרה וצוקה אשר מטרידו מאוד, ולהתפלל עליו שיסתלקו מאתו החלומות הרעים ושלא ישובו עוד אליו.

שאלו רבינו אם הוא זהיר בסעודת שלש סעודות בשב"ק, ענה לו היהודי שהוא אוכל בשבת רק ב' סעודות, אבל הסעודה שלישית אינו יכול לאכול כי אין לו תיאבון עד מוצאי שבת, א"ל רבינו קבל על עצמך שמהיום והלאה תזהר שלא תחסר מלאכול ג' סעודות ביום השבת, ואם כן תעשה כאשר דברתי יסיר מעליך החלומות הרעים.

מה שנסתיים מהאי עובדא לא ידוע, אמנם מובן מאליו שאכן קיים היהודי את דברי רבינו, והרי ידוע מה שצדיק גוזר הקב"ה מקיים, ומסתמא לא חזרו אליו עוד החלומות הרעים והפסיקו להטרידו.

אך לכל העם הנצבים עליו סביב רבינו זה הי' לפלא גדול, כי מה ענין סעודה שלישית אצל חלומות רעים, ואיזה מין סגולה היא מה שלא שמעו מעולם, אבל בטוחים היו באלה הדברים היוצאים מפ"ק של רבינו שיש דברים בגו ולאו דברים בעלמא, וכל מילה היוצאת מפה קדשו יש לה מקור או בתורת הנגלה או בתורת הנסתר, וא"כ מהיכן יוצא סגולה זו, הלך אחד מאנשי טבריא שהי' נוכח שם וסיפר את העובדא להגה"צ רבי משה קליערס זצ"ל הרב דטבריה, והוא שמע והאזין בקשב רב לכל מילה שסיפר לו ההוא מרבינו, ואמר עלה הרב דטבריה שדברי רבינו מקורם בזוה"ק.

התלמידי חכמים של טבריה הלכו ובדקו בספר הזוה"ק וחיפשו את מקור הסגולה, עד שהגיעו לאדרא זוטא בפר' האזינו (רפ"ח סע"ב) ושם מצאו כדלהלן: רבי שמעון אומר הנני מעיד עלי שמעולם לא חסרתי מלאכול כל השלש סעודות ביום השבת, ומשו"ה לא הייתי צריך להתענות בשבת.

קם הגאון ר' אשר שולמאן והוסיף ע"ז, גם אני הלכתי וחפשתי אחרי מקורה של דברי הרב מקראלע ומצאתי אותה במגיד מישרים של מרן הב"י בפר' צו, (אור ליום ג' של פסח) המגיד אמר לו לא היית צריך להתענות בשבת מחמת חלום, בעבור שקיימת לאכול השלש סעודות.

קרא אחד מזקני וחשובי יהודי טבריא ואמר, זה שהרב דקראלע יודע בע"פ את ספר הזוה"ק ואת הספר מגיד מישרים וכל כתבי האר"י ז"ל אינו פלא בעיני, אבל זה שהצדיק ידע לכוון שהיהודי הספרדי שסבל מהחלומות הרעים אינו זהיר באכילת סעודה שלישית זה פלא גדול בעיני.

אמר לו הגה"צ ר' משה קליערס, גם זה לא חידוש היא בעיני, כי כנראה אין לך מושג עד כמה מגעת גדולתו של הרב דקראלע.

(עולמות שיחרבו)

הרה"ק מרימאנוב זי"ע היה מתפלל בחול שיוכל לאכול סעודות שבת

אחר הסתלקותו של הרה"ק הרבי רבי מענדל'ע רימענובע'ר זללה"ה היה הרבי רבי הערש זללה"ה אצל הרה"ק רבי אורי

בסטרעליסק זללה"ה, והיה זה קודם שנתפרסם בגדולתו. ובישיבתם יחד בשב"ק ראה הרה"ק מרימאנוב שהרה"ק מסטרעליסק ממעט באכילתו מאד.

אזי אמר לו הרה"ק מוה"ר רבי צבי הכהן, מדוע לא תאכלו, הלא ראיתי את מורי הקדוש זללה"ה שהיה אוכל בשב"ק יותר מבימות החול, והשיב לו הרה"ק מסטרעליסק, מה לנו לעשות אם אין אנו יכולין לאכול. ואמר לו הרבי רבי הערש, מורי הקדוש זללה"ה היה מתפלל בימות החול שיהיה ביכלתו לאכול בשבת קודש כו'. והרים הרה"ק רבי אורי את עיניו והסתכל בפניו של הרה"ק מוהרצ"ה ואמר לו "יא יא, ווען מיר וואלטן געהאט אזא משמש ווי אייער רבי'ן וואלט'ן מיר אויך געקענט עסן".

(בארות המים החדש קנב, אוצר ישראל עמ' שנ)

להתפלל על הסעודות שיהיו כדבעי, כמו שמתפללין על התפילות

הרה"ק מצאנז זללה"ה הלך פעם לטייל ביום חמישי לפנות ערב לפני תפילת המנחה ואמר למלוויו שהוא כבר מרגיש את קדושת עונג שבת ועוד אמר כי האכילה והשתיה בסעודות של שבת הם גם כן בבחינת תפילות. לכן עלינו להתפלל שנזכה להרגיש ענג שבת בסעודות היום כראוי, וכמו שצריך להתפלל על כך שנזכה להתעלות במעלות קדושת תפילות שבת קודש.

(באר יעקב חיים ח"ב עמ' צז)

עשה ממאכלי השבת כמו פיל"ן של אפעטיי"ק ונתן לחולים ונתרפאו

עובדא ידענא שפעם אחת בא שליח משר אחד בשבת קודש אל הצדיק המפורסם ר' חיים דוד דאקטער מפיעטרקוב ז"ל שיסע תיכף אל החולה שהי' אצלו ונשלח אחריו מרכבה עם סוסים שהשליח הי' יושב בה והצדיק ישב אז על שלחנו בסעודה שני'. ועשה ממאכלי (קיגל קאהל) כדורין קטנים כמו (פילי"ן של אפעטיי"ק) ונתן זאת בעד החולה ונתרפא ע"כ, וכמדומה ששמעתי שהצדיק הדאקטער הזה התנהג כן תמיד בשב"ק ליתן להחולים ממאכלי שבת שלו ועי"ז נתרפאו. [הענין שמאכלי שבת הוא רפואה מבואר בספה"ק בני יששכר מאמר א' אות י"ב ומאמר ג' אות יו"ד ומאמר יו"ד אות ט'].

(שמע שלמה, שלשלת היוחסין עמ' קיז. ישרש יעקב סוף סק"ד)

עפי"ד הרשב"א בתשובתו יש לנו לסמוך שלא לחוש באכילת שב"ק לעניני רפואה

הה"צ ר' פייוויל הלברשטאם מקשאנוב זצ"ל העיד בגדלו מה שראה בילדותו אצל זקנו הגאון האדיר בעל ברכת חיים מאלטשטאדט ז"ל, אשר הרופאים אסרו לו לאכול מלח מחמת בריאותו, בליל ש"ק כאשר הניחו לפניו מאכלי שבת הזכיר דברי הרשב"א בתשובתו המפורסמת בענין קבלות המסורות מנשים זקנות, (בח"א סי' ט') שהקבלה תבטל החקירה לפי שחכמת השם למעלה מחקירתנו, וככה יקרה לנו מן הדין בכל דבר שיש קבלה ביד הזקנים והזקנות מעמנו, ולא נסתור קבלתם רק אחר הקיום שאינו באפשר חלילה, ולמה נסתור קבלתם ואין קבלה פושטת ביד עמנו רק שקבלו אותה דור אחר דור עד משה רבינו ע"ה או עד הנביאים, עכ"ל הרשב"א.

ואמר, הרי הנשים אומרים למה נקרא היליגער שבת ווייל די שבת היילט (שהשבת מרפא) מילא את ידו מלח והוריק שפע, (ועי' דברי יחזקאל החדש שינאווא, הליכות והלכות, עניני שבת קודש) ועי' בס' סגולות ישראל (מערכת שבת) בשם ס' דברים ערבים אשר אמו של הרה"ק בעל בני יששכר ז"ל שאלה אותו בילדותו הפי' של שבת קודש, ואמר לה דער היליגער שבת, והיא אמרה לו שבת קודש 'דער שבת היילט דיך' כי שבת הוא מלזעוק וק"ל. ובס' הדרת קודש מביא כעין זה בשם אמו של הרה"ק הרבי ר' מענדל מרימנוב זי"ע.

(קובץ ע"ץ חיים חי"ב, שי"ז אות ה')

נקרא שמה 'היליגער שבת' ווייל די מאכלי שבת היילן

פעם אחת בא איש אחד אצל עריכת שולחנו הטהור של הרה"ק הארי' דבי עילאה זללה"ה בשבת קודש, ונתן לו הרה"ק שיריים מהטשולנ"ט או מהפשטיד"א, אמר האיש ההוא להרה"ק שאסור לו לאכול מאכל זה כי כן ציוה לו הרופא, ואמר להרה"ק את מחלתו רח"ל שמאכל זה הוא לו כסם ר"ל, אמר לו הרה"ק "איך האב בקבלה פון מיין עלטער באבע ע"ה, פאר וואס הייסט דאס 'היליגער שבת' ווייל די מאכלים פון שבת 'היילן', עסו ועט דיר זיין צו רפואה, וכן הוה שהאיש אכל ונתרפא ממחלתו.

(שיח זקנים ח"ג עמ' קל"ג)

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ימלא פ"י תהילתיך

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהודא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במירה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה יוחם פישל חיים דיספלער הי"ו

מגדולי העושים והמעשים למען הקמת הבית הגדול
לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו הכלה החשובה שתחי' למצ"ט ובשעטו"מ
עם ב"ב הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר שלמה קליין נ"י
בן ידידינו החשובה והנעלה מוה"ר הלל קליין הי"ו

והברכה אחת לאמו החשובה שתחי' לאויט"א

אשת חיל עטרת בעלה החשוב המנוח, חקוק בלבינו ובלתי נשכח, הרבני הנגיד הנכבד
כונה ומקים עולה של תודה, מגדולי תומכי מוסדותינו המעטירה

הרה"ח ר' מאיר זעליג דיספלער ז"ל

ראש הקהל דקהילתינו הק'

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תודה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אודך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקירין השמחים בשמחתו, ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעמדו

יצחק אייזיק דויס | יואל בראוער

בשם וועד קרן הבנין
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות בני ברק יצ"ו

הגאון רבי ברוך בער לייבאוויטץ זצ"ל

לא ניתן להם לעבור את מפתן הישיבה

בעת מעמד חנוכת הבית לבניין החדש של ישיבת קאמענץ שהתקיימה ברוב פאר והדר בחנוכה שנת תרצ"ז לפ"ק הגיע תזמורת מקבוצת "בית"ר" בעיר, והציעו מעצמם לשיר ולזמר בעת המעמד חינם אין כסף, אבל רבי ברוך בער סירב בתוקף ולא נתן להם לזמר לפני הבחורים, באומרו: **"איני רוצה שהבחורים יסתכלו עליהם!"**, וכשרצו לשכנעו, הסביר רבי ברוך בער את דעתו החריפה: "הרבי (הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל) אמר שיהודי צריך לחיות באופן שיוכל להסביר לאחר אריכות ימיו ושנותיו, לפני הבית דין של מעלה, כל מעשה שעשה כאן בעולם הזה, אני יתאפשר לי להגיד בבית דין של מעלה שלא נתתי להם לעבור את מפתן הישיבה.

באותו חנוכת הבית הגיע גם רב אחד מהמזרחי שהיה רב בעיירה אחת בגלילות, אבל רבי ברוך בער התנגד בתוקף ולא רצה להושיט לו ידו לשלום. (מובא בספר הרב הדומה למלאך עמ' 398).

רוצח מסתובב בעיר

ידוע שאצל הגאון רבי ברוך בער נחשדו הציונים לשפיכת דמים ממש ולא רצה להתייחד עם ציוני, פעם ביקר בקאמעניץ אחד ממנהיגי הציונים, ובאותו יום איחר רבי ברוך בער זצ"ל ולא הגיע למסור השיעור בישיבה, וכשחתנו הג"ר ראובן גרוזובסקי ז"ל הגיע לביתו ושאלו למה אינו בא היום לישיבה, ענהו רבי ברוך בער, **כפי שמעתי מסתובב רוצח היום בעיר ומפחד אני לילך אל הישיבה.**

וכשהג"ר ראובן תמה ושאלו: **איזה רוצח?**, ענהו רבי ברוך בער: **הרבי** (רבי חיים מבריסק) **אמר, כי הציונים חשודים ברציחה!.**

פעם כשהשתתף רבי ברוך בער זצ"ל באיזה חתונה, והחילו לשיר את ההמנון הציוני "התקווה", מתחילה התיישב, אח"כ נעמד, ואז התיישב בחזרה.

ולאחמ"כ הסביר את פשר התנהגותו, **"מתחילה התיישבתי כדי למחות, לאח"כ עמדתי בשביל שפחדתי, מכיוון שהרבי אמר שהם עלולים לשפיכת דמים, אח"כ התיישבתי בדעתי, כי לא למחות כששרים את "התקווה" הוא ביהרג ואל יעבור לכן התיישבתי כדי למחות"**, (משכנות הרועים בשם הרה"ג ר' ברוך קאפלאן ז"ל).

בדומה לו היה כשבחור אחד הגיע אליו לבקש מכתב המלצה, ורבי ברוך בער בהכירו את הבחור וביודעו שנתפס בציונות, ביקש ממנו לבוא בעוד חצי שעה לקחת את המכתב.

ביני לביני נכנסו ב' מתלמידי הישיבה לבית רבי ברוך בער, ביקשם שיישארו עמו בבית, עד שאותו בחור יבוא לבקש את המכתב מכיוון **"ששמעתי מרבי שהציונים חשודים על הרציחה, לכן אני פוחד שאותו בחור ייקח אותי ויכניסני לשק ויזרוק אותי לים"**, כ"כ קיבל את דברי רבו בלי שום פשטים והתחכמויות.

המערכה נגד הבית ספר "תרבית"

במשך שנים ניסו פעילי הציונים בקאמעניץ לפתוח בית ספר בשם "תרבית" באותו סדר ואופן שהקימו ברבה עיירות בליטא, במטרה להכניס בלבות הצעירים את הרעיון הציונות, אבל רבי ברוך בער לחם כארי ולא נתן שיצליחו, וזכתה העיר קאמעניץ שלא הוקם שם אותו הבית ספר.

בערוב ימיו כשנחלש רבי ברוך בער, דימו הציונים בנפשם כי הגיע העת ועכשיו שעת הכושר לייסד את הבית ספר 'תרבית' בקאמעניץ, היה זה בתקופת חג הפסח, וכשנודע לרבי ברוך בער הצטער מאוד על הדבר ובמשך כל היו"ט דיבר מזה, וראו בעין שהדבר הזה הוא בנפשו.

לאחר החג קרא לכל אנשי העיר לאסיפה בבית המדרש המרכזי של העיר, ובאותו אסיפה סיפר רבי ברוך בער:

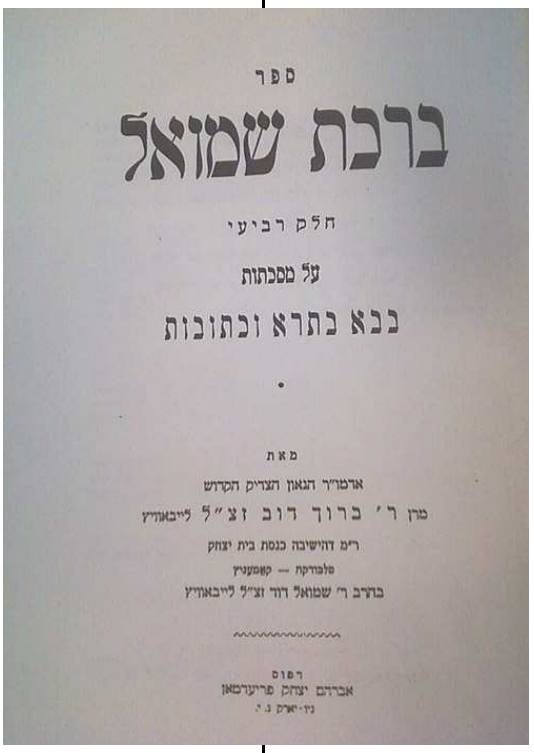
"אני זוכר, כשהגענו העירה, פתחו אנשי העיר את המוסרות של הסוסים, ומושכו בגופם את העגלה, לא יכולתי לסבול דבר זה, אך חתני ר' ראובן הרגיעני, שדבר זה היא לכבוד התורה, האם אפשר הדבר, שעכשיו תתנו יד שיקימו בעירנו בית ספר כזה שילמדו בו שנאת התורה חלילה?".

וגמר את דבריו כשקולו נחנק מדמעות:

"אוי לי שהגעתי לראות בשנות זקנותי איך שמכניסים עבודה זרה לקאמעניץ, מה אענה בשמים כשישאלו אותי, בעירך קרה כזה?".

כשגמר את דרשתו מעומק הלב, התיישב על הארץ והוריד את מנעליו מעל רגליו לסימן אבלות, מחזה שזעזע את הנוכחים והשאיר רושם עז, ולמותר לציין, שכל הרעיונות להקים את הבית ספר נתבטלו כלא היו.

כמו"כ ניהל מלחמת חרמה נגד קבוצת "השומר הצעיר" בקאמעניץ ותבע שלא יתחברו להם ולא יהא לאף אחד שום שייכות איתם, ולא לתת עם הבחורים ולא להשכיר להם חדרים וכדו', ובדרשותיו היה דרכו לספר בלהב אש קודש איך שהרשעים מעבירים על הדעת את בני ישראל, (ספר הרב הדומה למלאך).

ספר

ברכת שמואל

חלק רביעי

על מסכתות

נבא כתרא וכתובות

מאת

ארמו"ר הגאון הצדיק הקדוש

מוהר"ר ברוך דוב זצ"ל לייבאוויץ

ר"מ דהישיבה כנסת בית יצחק

פלבורקה — קאמענץ

בנו של כ"ק מרן רבי שמואל דוד זצ"ל לייבאוויץ

רפוס

אברהם יצחק פריעדמאן

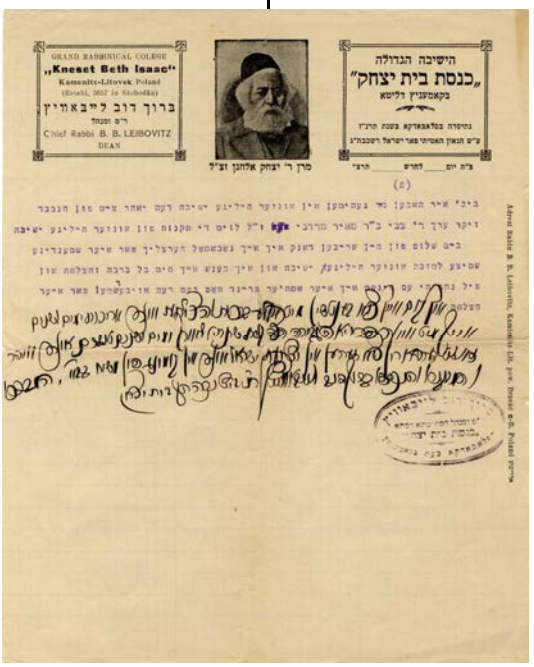
ניו-יארק נ. י.

נגד הציונות הדתי, המזרחי

פעם השתתף רבי ברוך בער באסיפת הרבנים שהתקיימה בעיר הנופש דרוזגעניק, ובין הנאספים היה רב מסוים שהשתייך אל המזרחי, ואותו רב התפאר בעצמו, שאמר למחלל שבת שפתח את חנותו בשבת, שאם יש לו הרגשה נציונאלי, צריך לסגור את חנותו בשבת, וכן עשה.

לאחר האסיפה אמר רבי ברוך בער למלוויו:

"אנו יראי ה' אומרים שקודש אבריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא, בלי תורה אין כלל ישראל, אבל הציונים אומרים, שהתורה היא אחד וכלל ישראל הוא דבר נפרד חלילה, והמזרחי אומרים, שעם ישראל הוא דבר נפרד, וחוץ מזה יש לנו הרגשה נציונאלי והיא התורה....., הרגש אפשר לקיימו ואפשר לא לקיימו תלוי מה שרוצים.....".

GRAND RABBINICAL COLLEGE
„Kneset Beth Isaac"
Kamenitz-Litovsk Poland
(Grodek, 1937 to Globokiye)
ברוך דוב לייבאוויץ
ר"מ ומנהל
Chief Rabbi B. B. LEIBOVITZ
DEAN

מרן ר' יצחק אלחנן זצ"ל

הישיבה הגדולה
„כנסת בית יצחק"
בקאמענץ דליטא

המשך יבוא אי"ה

פנימי תרכ"ח בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

המשך השיחה עם הגאון רבי שמעון יצחק שלעזינגער שליט"א

רב דק"ק קהל אנשי ירושלים בארה"ק – חבר הבי"ד ע"ן העדה החרדית ירושת"ו

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ב' פרשת לך לך תשפ"ב לפ"ק

לתועלת הקוראים והמעיינים כדי להבין המשך השיחה, העתקנו קטע מהשיחה ממה שכבר נדפס בגליון הקודם.

רבינו: ס'איז געווען א שאלה דא, מ'האמיר היינט צופרי גערעדט וועגן א פדיון הבן ביי די נאכט, פארוואס ס'איז אין פודין בלילה. איינער האט געהאט עפעס א צורך צו מאכן א פדיון הבן ביי די נאכט.

הגרש"י: וועז ס'פאלט אויס שבת מאכט מען עם מוצאי שבת. אזוי זאגט דער ש"ך (שו"ע יו"ד סי' ש"ח, ש"ך סקי"ב).

רבינו: דער דגול מרבבה זאט אזוי (על המג"א או"ח תקס"ח).[1]

הגרש"י: דער ש"ך זאגט אז מ'זאל נישט מאכן ווייל ס'פעלט אין פרסום.

רבינו: יא, ס'איז א אינטערסאנטע זאך וועגן פרסום, דער ש"ך זאגט נישט וועגן פרסום, דער ש"ך הייבט אן אז על פי הלכה קען מען מאכן, מיהו נוהגין לפדות ביום, דער ש"ך זאגט נישט דעם טעם, ער זאגט נישט פארוואס, און עפעס דער שערי תשובה דארטן אין אורח חיים סימן תקס"ח דארט זעהט אזוי אויס, אז דאס איז דער טעם, וועגן פרסום,[2] ס'איז א אינטערסאנטע זאך, אזא ענין פון פרסום, מ'טרעפט נישט קיין מצוה אז מ'זאל דארפן מאכן בפרסום, נאר נר חנוכה, ביי נר חנוכה איז דא א ענין פון פרסומי ניסא, אבער אזוי איז נישטא קיין מצוה וואס עם זאל אויספעלן ס'זאל זיין בפרסום, עם איז נישטא קיין מצוה צו עסן מצה ברבים, צי שאקלען לולב ברבים, לייגן תפילין ברבים, נישטא קיין מצוה וואס מ'האט אויף דעם מקפיד געווען.

א' הנוכחים: א מצוה דארף נישט זיין ברב עם הדרת מלך?

רבינו: ברב עם הדרת מלך איז יעדע זאך, די גמרא זאגט דארט אין יומא (ע.) ביים כהן גדול,[3] אבער ס'איז נישט קיין מצוה לעיכובא, אפשר א הידור, אבער צו זאגן אין פודין בלילה וועגן פרסום דאס איז א חידוש. אין שערי תשובה זעהט עם אזוי אויס, אז דאס איז דער טעם.

וועז מיין זון (רב דקהלתינו בוומסב"ג שליט"א) איז געבוירן געווארן בין איך געווען ביים פעטער ז"ל, האב איך געהאט א שמועס וועגן דעם, מיין זון איז דאך א בכור, און כ'האב געדארפט מאכן א פדיון הבן (שהתקיימה ביום א' ד' דחול

---

1 וז"ל שם: ולע"ד יעשה גוף הפדיון עם הסעודה בליל מ"ש, ואין זה דומה למ"ש הש"ך שם, דשם יום ל"א הוא תענית ציבור לכן אין מקדימין הפדיון ללילה שלפניו משום דלפעמים בליל א' אכתי לא נשלם כ"ט י"ב תשצ"ג, אבל נידון זה של המג"א שליל מ"ש כבר הוא ליל ל"ב, למה לא יעשה אז הפדיון עם הסעודה כאחד.

2 וז"ל: ולפענ"ד דהמג"א ס"ל דע"פ מ"ש לעיל בשם הש"ך אין להטעם כמ"ש בדגול מרבבה משום דיומנין דלא שלימו בלילה ל' י"ב תשצ"ג אלא הטעם משום פרסומא מילתא ומעיקרא הוי סבר דעיקר פרסומי בסעודה, ושוב כתב ושמעתי כו' וא"כ הפרסום הוא גוף הפדיון ולכן עכ"פ א"א שיעשו שניהם בלילה, ולכן כתב המג"א שהפדיון יהיה ביום והסעודה בלילה.

3 וז"ל הגמ' (שם) הרואה כהן גדול כו' לא מפני שאינו רשאי: פשיטא מהו דתימא כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות ומאי מצוה (משלי יד, כח) ברב עם הדרת מלך, קמ"ל:

המועד פסח) האב איך געפרעגט דעם פעטער ז"ל, ס'שטייט אין שולחן ערוך (יו"ד סי' ש"ה, ש"ך סק"ב) נוהגין לפדות ביום, פארוואס איז דער מנהג אז 'אין פודין בלילה'?, א ברית ווייסט מען דאך איז פון די זאכן וואס 'מצוותו ביום' (עי' מגילה כ.), אבער א פדיון הבן פארוואס מאכט מען נישט ביינאכט?.

האט ער געזאגט אזוי, אזא טעם, פדיון הבן איז דאך פון די מתנות כהונה, וואס דאס איז אן ענין פון א צדקה, צו שטיצן די עבדי ה',[4] און על פי האר"י שטייט אזוי (פרי עץ חיים שער מנחה ומעריב פ"ב) אז מ'גיט נישט קיין צדקה ביינאכט,[5] מילא איז וועגן דעם פירט מען זיך אז 'אין פודין בלילה'.[6]

חגרש"י: דער רבי האט דערמאנט פדיון הבן, אין שדי חמד שטייט אז די וועלט זאגט אז מ'עסט ביי א פדיון הבן איז ווי פ"ד תעניתים, זאגט ער אז ער וויסט נישט קיין מקור,[7] אין ספר פרי צדיק אין פרשת בא ברענגט ער

---

4 עיין רמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל פי"ג ה"ג, ובספר החינוך (מצוה תק"ח) וז"ל: משרשי המצוה כענין מה שכתבתי במעשר הניתן ללויים בסדר ויקח קרח עשה ד' בסימן שצ"א [מצוה שצ"ה]. והכהנים כמו כן שהם המשרתים תמיד פני השם ואין להם נחלה בקרקעות ולא בביזה זכה להם השם יתברך כל צורך מחיתם על ידי אחיהם, והנה נתן להם התרומה ומעשר מן המעשר שהם לחמם ויינם, ומתנות בהמה שהם זרוע ולחיים וקיבה וחלקם בקדשי מקדש שיש להם בשר די ספקם, ועדיין חסר להם מלבוש, זכה להם ראשית הגז למלבושיהם, ועוד זכה להם שדה אחוזה וגזל הגר והחרמים ופדיון בכורות לשאר הוצאות וצרכים שהאדם צריך, עכ"ל.

5 וז"ל שם בפרע"ח: ענין הצדקה אמר לי מורי זלה"ה שאינו כ"כ ענין הצדקה כמו בשחרית, כי עקרו בשחרית, אך עכ"ז היה נותן לצדקה שלשה פרוטות ג"כ במנחה, אבל בערבית אין זמן צדקה כלל, כי החצונים גברו מאוד. ועי' עוד בברכי יוסף או"ח סי' קל"ה סק"א.

6 וע"ע דברי תורה (מהדורה א' או קי"ז) מש"כ בענין מנהגו של הדברי חיים וז"ל: כאשר יבא לפניו עני שצריך לתת לו בלילה בודאי לא ימנע מלתת לו ח"ו רק טוב לעשות כמו שנהג מרן הגה"ק הדברי חיים זי"ע מצאנז אשר היו עניים בני ביתו תמיד לא יחשו כנודע ומפורסם, וכשהי' מצטרך ליתן בלילה שלא הי' יכול להמתין עד הבוקר, הי' אומר לו אז קח על הכנסת כלה או לדורון דרשה והוצאות החתונה, או על משקה והוצאות ש"ק, או על הוצאות הדרך וכיוצא לפי הענין, כדי שלא יהי' סתם צדקה רק בדרך מתנה וכיוצא שאז אין חשש בלילהג"כ והמצוה מקויים ממילא, ע"כ. וע"ע בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' מ"ג ד"ה ועוד).

6 וכדברי מרן זי"ע נקט בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' ק"י) למה אין פודין הבן בלילה יען כי בלילה הוא הזמן והגבול של המקטריגים ומובא דע, הפדיון פודין את הבכור מתחת המקטריגים, ולכן משום לא תחסום שור בדישו אין לפדות בלילה, וכמבואר בספרי המקובלים שאין נותנים צדקה בלילה מטעם זה.

וכן הוא בשו"ת גור אריה שנתן הטעם שאין פודין בלילה מדברי הירושלמי במסכת שקלים (פ"ה ה"ד) דאמר ליה לר' חינא בר פפא שר הרוחות שלא יתן צדקה בלילה משום דאז שליטת החיצונים ומשום

'לא תשיג גבול רעך' וכתב שכמו כן פדיון הבן שמציל ממיתה כמבואר בספר חסידים אין לפדות בלילה.

ועיין בגליון רעק"א ביו"ד כתב בשם הנודע ביהודה טעם למנהג הנ"ל דאין פודין בליל ל"א, משום דלפעמים לא כלו אז עדיין כ"ט י"ב ותשצ"ג חלקים כשהבכור נולד בסוף היום, ולפי טעם זה שפיר נוהגין לפדות הבן במוצ"ש כשיום ל"א חל להיות ביום שבת קודש, דהרי טעם זה אינו שייך אלא שלא לפדות בליל ל"א משא"כ ליל ל"ב, וכך נהגו בני אשכנז.

ובשערי תשובה (או"ח סי' תקס"ח אות ה) פירש טעם מנהג הנ"ל (באופן אחר דלא כבעל הנו"ב) והיינו שעדיף לפדות ביום משום דאז יש פרסומא מילתא טפי מבלילא.

אמנם מן הענין לציין מה שכתב היעב"ץ בספרו מגדל עוז וזה לשונו שם: לכאורה יש לי כעין ראיה מן התורה שמצות פדיון בכור בלילה דוקא כמו שהיתה מכת בכורי מצרים בלילה ומפני שניצולו בכורי ישראל לפיכך הצריכם הכתוב פדיון, עכ"ל.

7 עיי' מה שכתב בס' שדי חמד (ח"ב מערכת ס) וז"ל: "בהיותי בעה"ק ירושלים ת"ו הזמינו אותי לפדיון הבן, ולא הלכתי, ואמרו לי שיש בספרים דסעודת פדיון היא עולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה, שוב ראיתי בספר שו"ת הד"ר (סימן ל"ט) שכתב ש'העולם אומרים שסעודת פדיון הבן עומד במקום פ"ד תעניות כמנין אחה"ע כמו שמתענים בימי השובבים' ונראה שאין מקור לזה רק שיחה נאה בפי הבריות".

ובספר 'טעמי המנהגים' (הל' פדיון הבן) כותב "והרב הה"ג כש"ת מוהר"ר ישראל שליט"א אבד"ק בוקארעשט כתב לי ששמע מתלמידי מורו הקדוש מזידיטשוב זצוק"ל ששמעו מפיו הקודש שאמר בשם הרב הקדוש מוהר"ר פנחס מקאריץ זלה"ה שסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות".

ועוד מביא 'בספר טעמי המנהגים' שם בשם קונטרס 'קרן לצבי' שיש רמז לזה מהפסוק "פדת שלח לעמו צוה לעולם בריתו" "פדת" חסר ו"ו ר"ת פ' ד' ת'עניות, היינו שסעודת פדות פדיון עולה פ"ד תעניות, "צוה לעולם בריתו" שנחשב תיקון לברית.

ועי' עוד בסוף ספר דברי יחזקאל החדש מש"כ בענין זה שהרה"ק משינאווא שאל מהמסובים בסעודת פדיון הבן אולי יש א' שראה מקור על מאמר העולם הנ"ל, עיי"ש.

ועי' בס' י"ג אורות (ח"ב עמ' רצ"ה) שהגה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זי"ע היה בבעלזא בסעודת פדיון הבן של בנו של הגה"ק רבי פני'עלע מאוסטילא חתן הגה"ק המהרי"ד מבעלזא, ואז הזכיר המהרי"ד את הנ"ל שמתאמרא בפומי' דאינשי, ואמר: העולם אומרים שאם אוכלים מסעודת פדיון הבן הרי זה נחשב כמו פ"ד תעניתים, ואף שלא ראיתי דבר זה בשום ספר, מ"מ אם העולם אומרים כן, יש

דאם, און דער חידוש איז אז דער כף החיים אין הלכות שבת איז סימן רפ"ט, רעדט מען וועלכע סעודה מ'מעג מאכן שבת, ברענגט ער דארטן דעם פרי צדיק, אז ווער ס'עסט ביי א פדיון הבן איז כפ"ד תעניתים.

רבינו: אינעם פסוק כסף הפדיו"ם (שמוזכר בפרשת קח את הלויים תחת כל בכור), איז דא א רמז אויף פ"ד יום.[8]

הגרש"י: מ'האט נאכגעזאגט פון איינע פון די סלאנימער רבי'ם, אין ארץ ישראל גייט דער מנהג אז דער כהן וואשט זיך דער ערשטער און נאבדעם וואשט זיך דער גאנצער ציבור, און דער כהן עפנט א גרויסע חלה, און יעדער איינער כאפט, און איינער פון די סלאנימער רבי'ם איז געווען אמאל ביי א פדיון הבן, האט ער געפרעגט פארוואס כאפט מען? האט מען געזאגט, אז פדיון איז פ"ד, האט ער געזאגט, איך פארשטיי נישט, ד"ף גמרא האט אויך פ"ד, כ'האב נישט געזעהן אז דער עולם זאל כאפן א דף גמרא אזוי ווי מ'כאפט דעם קויליטש, אזוי זאגט מען נאך.

רבינו: ס'איז דאם באקאנטע ווארט פונעם בעלזער רב (הגה"ק מהרי"ד ז"ל) פרשת וילך, בד"ף היה מונח, אז לערנען גמרא איז ווי פ"ד תעניתים.[9]

א' הנוכחים: אז ס'געפאלט א תענית זאגט נישט דער מגן אברהם אז מ'מעג?

רבינו: דער מגן אברהם דארט אין [או"ח] תקס"ח זאגט נישט מ'זאל מאכן דעם פדיון ביי די נאכט. דער מגן אברהם היימט מאכן נאר די סעודה מוצאי תענית.

דער מגן אברהם איז שטארק מחמיר, ער האט נישט געווואלט מ'זאל מאכן ביינאכט, דער מגן אברהם האט נישט געווואלט מוצאי שבת אויך נישט, אפילו ס'איז שוין ליל ל"ב.[10]

א' הנוכחים: ס'איז דא וואם זאגן אלץ לא פלוג, ווייל אסאך מאל איז נאך פארץ זמן.

רבינו: דער דגול מרבבה לערנט אזוי, ווייל אז אסאך מאל איז נאכנישט נשלם געווארן די כ"ט יום מיט י"ב שעות מיט נאך אביסל, במילא האט מען געמאכט א לא פלוג, זאגט דער דגול מרבבה, אז טאמער ס'איז ליל ל"ב איז עס שוין נישט שייך קען מען שוין יא.

אבער אין מגן אברהם זעהט אוים אז ער האט געהאלטן אלעמאל, ער האט נישט געווואלט מ'זאל מאכן ביי די נאכט. וועז נישט וואלט דער מגן אברהם אויך געקענט זאגן מ'זאל מאכן מוצאי שבת, ער האט דאך אויך געווואוסט אז ס'איז דא א מוצאי שבת.

ס'איז דא וואם זאגן אזא אינטערעסאנטן טעם פארוואם אין פודין בלילה, דער ש"ך (שו"ע יו"ד סי' ש"ה, ש"ך סקי"ב) זאגט

דברים בגו, ואמר אז דבר תורה על יסוד ענין זה. – ופ"א בסעודת הפדיון הבן של בנו של הרה"ח רבי משה שמואל פארקאש ע"ה (ששחל"ח בחודש כסלו דהא שתא) שהי' מאנ"ש בב"פ, דיבר הגה"ק רבי איציקל עם רבינו ז"ל בעל דברי יואל מענין זה, ואמר רבינו ז"ל שאין לזה מקור בדברי חז"ל ובפוסקים, אבל כיון שאומרים כן בשם צדיקי אמת, זהו מקור

8 בפרי צדיק (ח"ג במאמרי פסח שני את ג) מביא זאת בשם רבותינו הק'. ובספר 'אילנא דחיי' (סוף פרשת במדבר) כתב "ויקח משה את כסף הפדיום' אמר דודי הק' זצ"ל מנעשכיז בעסה"ק תולדות יצחק שהעולם טועים במה שיאמרו שמה שאומרים שסעודת פדיון הבן נחשבת כפ"ד תעניתים נמצא באיזה ילקוט או מדרש, שאין נמצא מזה בשום מקום רק הוא נובע מאמרי פיו של אביו הקה"ט מוהר"ם זצ"ל מנעשכיז זי"ע שאמר שבכל התורה כתיב 'כסף הפדיום', ורק כאן בפר' במדבר כתיב 'כסף הפדיום' שהוא אותיות פ"ד יו"ם, לרמז על זה ע"כ דבריו הק' זצ"ל ומי יתן ונזכה לעמוד על דעת קדושים".

9 שמפרש שם בזה מאמר הכתוב (פ' וילך) לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אלקיכם והיה שם בך לעד, ופרש"י ז"ל נחלקו בו חכמי ישראל בבבא בתרא יש מהם אומרים דף היה בולט מן הארון מבחוץ ושם היה מונח, וי"א מצד הלוחות היה מונח בתוך הארון, ביאור הענין דהנה כתבו בשם האריז"ל (עיין לקו"א אגרת התשובה פ"א) דהתיקון לחטא פגם הברית רח"ל הוא פ"ד תעניתים, והטעם דיעקב אבינו כשהיה בן פ"ד שנים אמר כחי וראשית אוני, אולם לקיים תיקון זה היה אפשר בדורות הקדמונים אבל בדורות האחרונים משרבו ותקפו הצרות ונחלשו הדורות אי אפשר להתענות כל כך ימים, אלא התיקון הוא לעסוק בדברי תורה ולגדל את בניו לתלמוד תורה וזה מועיל כמו התעניות, וזה הפי' לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית, ופרש"י ז"ל נחלקו בו חכמי ישראל בבב"א בתר"א, היינו בזמן האחרון בדרא בתראה נחלקו למצוא דרך תשובה ותיקון לפגם הברית, יש מהם אומרים ד"ף היה בולט, היינו פ"ד תעניות צריך להתענות, ויש אומרים דבבבא בתרא התיקון הוא מצד הלוחות שהיה מונח בתוך הארון שאפשר לתקן על ידי התורה, עכדה"ק.

10 וז"ל המגן אברהם (או"ח סי' תקס"ח סק"י): וצ"ע אם חל יום ל"א בשבת וביום א' הוא תענית י' ימי תשובה אם מותרים לאכול, דהתו' כתבו במ"ק סוף דף ח', מילה מותר לעשותה בח"ה כיון שזמנה קבוע אין לבטל זה מפני זה אבל סעודת פדיון הבן צ"ע, וא"ל דא זמנה קבוע תינח בזמנה שלא בזמנה היאך יהא מותר עכ"ל, וקשה הלא מצינו ג"כ מילה שלא בזמנה אלא ע"כ מילה אף על פי שעבר זמנה כל שעתא ושעתה זמנה הוא דאסור לעמוד ערל, אבל פדיון הבן כיון שעבר זמנו יכולין לדחותו יותר כנ"ל לדעת התוס', וא"כ י"ל דלא מקרי סעודת מצוה לכן נ"ל דיעשה הסעודה בלילה, אבל כשהוא בזמנו מותר לאכול שם.

'נוהגין',[11] פארוואס איז דער מנהג ישראל אזוי, ווייל מכת בכורות איז געווען ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור, אבער זיי האבן מפרפר געווען א גאנצע נאכט, אין מסכת שמחות (פרק א') שטייט אזוי,[12] און ערשט מיתתם איז געווען בייטאג, אזוי ווי ס'שטייט אין פסוק ביום הכותי כל בכור, במילא וויבאלד דער גמר פון מכת בכורות איז געווען בייטאג, דארף מען גיין אויפן גמר, דער בערזשאנער רב זאגט אזא טעם.

הגרש"י: עס איז דא א חידוש אין רש"י אין פרשת האזינו (דברים לב, מה), ווייל מיר ווייסן אז מ'איז ארויס פון מצרים גלייך אינדערפרי, אבער רש"י זאגט אין סוף האזינו, אז ס'שטייט דריי מאל בעצם היום הזה, איין מאל ביי תיבת נח, איין מאל ביי יציאת מצרים, און איין מאל דארט ביי די התגלקות פון משה רבינו, זאגט רש"י, ביי תיבת נח האבן זיי געזאגט אז זיי וועלן נישט לאזן אריין גיין דארט אין די תיבה, האט דער רבונו של עולם געברענגט אריות ודובים, אין מצרים האבן זיי געזאגט אז ס'וועט קומען דערצו וועלן זיי נישט ארויס לאזן, זאגט רש"י בעצם היום הזה, זיי זענען ארויס געגאנגען בחצי היום, אזוי זאגט רש"י, מיר זענען צוגעווואוינט כי גורשו ממצרים, ארויסגעגאנגן תיכף אינדערפרי מ'האט נישט געקענט גארנישט צוגרייטן, רש"י זאגט אין חומש אז זיי זענען ארויס בחצי היום.[13]

רבינו: אז זיי זענען ארויס בחצי היום וואלט מען דאך געקענט מאכן געהעריגע צידה לדרך, זיי האבן דאך געהאט טייג.

הגרש"י: יא, און דער דריטער בעצם היום הזה זאגט רש"י אז דאס איז מיתת משה רבינו הרינו מכניסו בחצי היום, דארטן דארף מען פארשטיין וואס איז שייך נישט לאזן משה רבינו זאל נפטר ווערן. איז איינער פון מיינע בחורים האט מיר געזאגט אזא תירוץ, אזוי ווי ביי אהרן הכהן האט געמוזט זיין זיין התגלקות אויפן הר ההר, איז ביי משה רבינו האט געמוזט זיין זיין התגלקות אויף הר נבו, אזוי מ'זעהט אין פסוק דארט ווייטער (דברים לב, נ) 'ומת בהר אשר עתה עולה שמה והאסף אל עמיך כאשר מת אהרן אחיך בהר ההר', און זיי האבן געזאגט אז זיי וועלן אים נישט לאזן ארויף גיין (כן מובא בהרבה ספרי אחרונים בשם הגרי"ז מבריסק ז"ל).

רבינו: בפשטות רעדט מען פון דעם דארט, בעצם היום הזה שטייט ביי עלה על הר העברים.

און פון רש"י איז אפשר אויך אזוי משמע, ווייל רש"י זאגט דארט אז דער אויבערשטער זאגט 'הרינו מכניסו בחצי היום', מיינט עס לכאורה דאס גיין אויפן בארג.

הגרש"י: יא, אבער איך האב געזאגט אזא תירוץ אזוי צחות'דיג, ס'איז דא א מורא'דיגער שיטה מקובצת אין כתובות, שטייט אין די גמרא (כתובות קד.) אז ווען רבינו הקדוש איז געווען נישט געזונט האט מען געמאכט א

---

11 ז"ל הש"ך (שם) בהמשך דבריו: נראה דפודין נמי בלילה וכן משמע בפ"ק דקדושין דף כ"ט סוף ע"א וברש"י ותוספות שם, "מיהו נוהגין לפדות ביום", מיהו היכא דחל יום ל"א ביום תענית צבור יש לראות אם הגיע הבן לכ"ט י"ב תשצ"ג קודם יום התענית שהוא יום ל' יש לפדותו ביום ל' אחר כ"ט י"ב תשצ"ג כדלקמן סוף ס"ק י"ט, (ואפשר לומר דמשום סעודה לחוד לא מקדמינן לפדות ביום ל') ואם לאו אז יש לפדותו בליל ל"א של יום התענית, אבל אין לפדותו ביום התענית ולעשות סעודה בליל שאחר התענית דליכא פרסומי כה"ג, וכמו שכתב מהרא"י בת"ה סי' רס"ט גבי חל יום ל"א בשבת, דאם יפדוהו בערב שבת שלא יחול הפדיון עד לאחר שלשים דהיאך יעשו עם הסעודה לפרסם המצוה בעוד שאין בנו פדוי, ואם יעשו הסעודה בשבת שכבר הוא פדוי מאן נימא לן דאיכא פרסומא כה"ג שאין רואים הפדיון בשעת הסעודה ע"כ, מיהו שמעתי שנוהגין לפדות ביום התענית ולעשות הסעודה בלילה שאחר תענית, (ויש להלק בדך דמהרא"י) וק"ל.

12 עיי' שם פ"א: ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים וגו' וכתיב (במדבר, ח) כי לי כל בכור וגו' ביום הכותי כל בכור וגו' א"ר יוחנן אף על פי שהכה אותם מכת מות מחצי הלילה, היתה נפשם מפרפרת בהם עד הבוקר. משל הדיוט אומר נתת פת לנער הודע את אמו. אף הקדוש ברוך הוא אמר אודיע לבני המיתה המשתקת הזאת ששונאיהם היאך מתים בה אלא תשמור נפשותם עד הבוקר כדי שיראו בני בשונאיהם.

13 עיי' לשון הרש"י (דברים לב, מה) שם: בשלשה מקומות נאמר בעצם היום הזה, נאמר בנח (שם ז, יג) בעצם היום הזה בא נח וגו', במראית אורו של יום, לפי שהיו בני דורו אומרים בכך וכך אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה, ולא עוד אלא אנו נוטלין כשילין וקרדומות ומבקעין את התיבה. אמר הקב"ה הריני מכניסו בחצי היום, וכל מי שיש בידו כח למחות יבא וימחה. במצרים נאמר (שמות יב, נא) בעצם היום הזה הוציא ה', לפי שהיו מצרים אומרים בכך וכך אם אנו מרגישין בהם אין אנו מניחים אותם לצאת, ולא עוד אלא אנו נוטלין סייפות וכלי זיין והורגין בהם. אמר הקב"ה הריני מוציאן בחצי היום וכל מי שיש בו כח למחות יבא וימחה. אף כאן במיתתו של משה נאמר בעצם היום הזה, לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותו, אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיז לנו את השליו והעלה לנו את הבאר ונתן לנו את התורה אין אנו מניחין אותו. אמר הקב"ה הריני מכניסו בחצי היום וכו'.

גרויסער יום תפילה, מ׳האט געזאגט אז ווער ס׳וועט זאגן אז רבינו הקדוש איז נסתלק געווארן ידקר בחרב, פרעגט זיך א קשיא, שטייט טאקע אז מוציא דבה הוא כסיל, אבער פאר דעם וואס ער רעדט נישט קיין ריינע לשון קומט אים אז ידקר בחרב? אזא שארפער עונש?. זאגט דער שיטה מקובצת, ער פארענטפערט די קשיא, מיט א מורא׳דיגער פשט, אז אויב כלל ישראל וועט נישט וויסן אז רבינו הקדוש איז נסתלק געווארן, און מ׳וועט ווייטער מתפלל זיין, קען מען אים צוריק מחיה מתים זיין. אבער אין די רגע וואס מ׳וועט זאגן אז רבינו הקדוש איז נסתלק געווארן וועט עם זיי מהליש זיין און מ׳וועט מער נישט מתפלל זיין.[14]

דעריבער שטייט בי מיתת משה רבינו ׳בעצם היום הזה׳, ווען ס׳איז ביינאכט אדער פארטאג׳ס מ׳האט נישט אזוי קיין צייט וועט גארנישט זיין, אבער אינמיטן טאג ווען אלע האבן צייט וועט מען מאכן א גרויסע יום תפילה, מ׳וועט נישט לאזן משה רבינו זאל נסתלק ווערן, האט דער רבונו של עולם געזאגט, איך וועל עס מאכן ׳בעצם היום הזה׳ און מ׳קען פארמאכן אז מ׳זאל נישט קענען מתפלל זיין, אזוי האב איך געזאגט בדרך צחות פשט אין די רש״י.

רבינו: דער זיידע ז״ל אין ייטב לב (פר׳ פנחס) זאגט, אז משה רבינו איז געווען דער מנהיג פון כלל ישראל, דאס איז געווען דער ערשטער דור נאך מתן תורה, דער צווייטער דור איז שוין געווען אין א קלענערע מדריגה, ס׳איז שוין געווען א גרעסערע מרחק צווישן משה רבינו און כלל ישראל, האט משה רבינו שוין נישט געקענט זיין דער מנהיג פון כלל ישראל, יפקוד ה׳ איש ׳על׳ העדה, און נישט ׳מעל דעל׳, אזוי ווי מ׳דרשנ׳ט אין פסוק (דברים כה, ט) וחלצה נעלה מעל רגליו, ׳מעל דעל׳ איז שוין נישט גוט, במילא קומט אוים, האט משה רבינו שוין נישט געקענט זיין דער מנהיג, אבער ווען משה רבינו וואלט ווען געדעדט צום שטייז און כלל ישראל זעהט ווען דאס צו, וואלט כלל ישראל אויפגעהויבן געווארן, און דעמאלטס וואלט משה רבינו געקענט זיין זייער מנהיג ווייטער, ווייל זיי וואלטן געווען אין א העכערע מדריגה.[15]

ממילא קען זיין אז זיי וועלן נישט לאזן משה רבינו נסתלק ווערן, זיי וואלטן זיך געהויבן אין די מדריגה אין עבדות ה׳, וואלט משה רבינו געווען נאך ווייטער ראוי צו זיין זייער מנהיג.

הגרש״י: מ׳האט דערמאנט דעם שטיין, שמחת תורה זאגט מען ביי די תפילה, דאהי אין חוץ לארץ זאגט מען עם שמיני עצרת, מען בעהט (בנוסח תפילת גשם), על הטלע הך ויצאו מים בצדקו חוז השרת מים, דער רבי ר׳ אלימלך שרייבט אין נועם אלימלך א מורא׳דיגע זאך, אז משה רבינו האט זיך מוסר נפש געווען, ער האט געהאלטן אז ווען ער וואלט געדעדט צום שטיין וואלטן פשוט׳ע אידן נישט געקענט טרונקען דאס וואסער, נאר נאר הויבט דערהויבענע מענטשן, האט ער זיך מוסר נפש געווען, ער איז געווען גרייט צו קלאפן דעם שטיין, כדי אפילו פשוטי עם זאלן קענען טרונקען און האבן הנאה פון די וועלט, און דאם בעהט מען, אזוי ווי משה רבינו האט זיך מוסר נפש געווען פאר אלע דורות, אז אלע אידן זאלן קענען טרונקען, זאל עם מגין זיין אויך פאר אונז.

רבינו: אין פרשת בלק זאגט עם דער רבי ר׳ אלימלך, ער פרעגט דארט אז אויב האט מען נישט געדארפט שלאגן דעם שטיין נאר רעדן, נו פארוואס האט דער שטיין געגעבן וואסער ביים שלאגן.[16] אין אז דער שטיין האט

---

14 עיי׳ שם בשיטה מקובצת: ידקר בחרב דאלו הוו ידעי בבירור דמית לא הוו בעו רחמי עליה דלחיי דאתחיית המתים לא הוה בעו למבעי רחמי ואהכי אמר דאפילו הוא מית ואינהו לא ידעי דלהוו בעו רחמי עליה בחזקת שהוא חי כי היכי דלחיי בתפלתם.

15 וז״ל בייטב לב פ׳ פנחס: ...וידוע כי משה נקרא (דברים לג, א) איש האלקים, ואיתא במדרש (ד״ר יא, ד) מחציו ולמטה איש, מחציו ולמעלה אלקים. והיינו בחינת ממוצע בין אלקים ואנשים, כדי שעל ידו ישתלשל התורה מאת האלקים אל בני האדם. ולכן מהאי טעמא היה מנהיג ורועה לדור המדבר דייקא, דור דעה מקבלי התורה. אבל דור הנולדים אחריהם לא היתה ידם משגת לזה לקבל הארה ממשה שהיה גבוה מעל גבוה מעליהם, כי אם ממי שהוא רק בחינת איש. וידוע מה שדרשו חז״ל (יבמות קג.) על (דברים כה, ט) וחלצה נעלו ״מעל״ רגלו, ולא מעל דמעל. וזהו שנאמר יפקוד ה׳ וגו׳ איש (דייקא) ״על״ העדה, ולא איש האלקים שהוא על דעל. אשר יצא ״לפניהם״ וגו׳, לפי ערך פניהם... עכ״ל.

16 עיי׳ בנוע״א פ׳ בלק בד״ה יזל מים מדליו, ובתו״ד: כי יש להקשות למה נענש משה רבינו ע״ה במי מריבה בהכותו הסלע, הלא הסכים הקב״ה על ידו דכתיב ״ויצאו מים רבים״, וכיון שעשה שלא כהוגן לא היה להסלע להוציא מים וכי עביד רחמנא ניסא לשקרי, אלא נראה בוודאי חלילה לו לאיש האלקים שלא לעשות רצון הבורא ב״ה, אלא שדרך הצדיק תמיד לחזור אחר טובות ישראל, ואף שנראה לו איזה דבר קצת עבירה בעשותו הדבר ההוא אך שיהיה לטובות ישראל,

געגעבן וואסער איז דאך פשט אז דער אויבערשטער האט מסכים געווען דערויף.

דער זיידע ז"ל אין ייטב לב זאגט, אז משה רבינו האט געשלאגן דעם שטיין, וויל ווען משה רבינו רעדט ווען צום שטיין, און דער שטיין געבט ווען וואסער, וואלט געווען א גרויסער קטרוג פאר כלל ישראל, משה רבינו רעדט צום שטיין און דער שטיין טוהט דעם רצון ה', און ווי אזוי זעהט'ס עטץ אוים, אזוי ווי די מעשה מיט יונה הנביא וואס ער האט נישט געווואלט גיין קיין נינוה, האט משה רבינו נישט געווואלט רעדן צום שטיין, נאר שלאגן, כדי צו ווייזן אז עס גייט נישט אזוי, ס'איז נישט אזוי פשוט, עס גייט נישט נאר מיט רעדן, משה רבינו האט דאס בכוונה געטוהן וויל ער האט מורא געהאט פונעם גרויסן קטרוג וואס עס וועט זיין אויף כלל ישראל, דער ייטב לב ברענגט דאס אראפ אין פרשת וארא, פונעם ברודער פון רבי שמואל גארליצער (הגה"ק רבי שמואל טיטלבוים ז"ל אב"ד גארליץ) ברענגט ער דאס.[17]

עושהו ויקבל עליו אף להיות בגיהנם עבורם כי כל תשוקתו להטיבם. ובאמת הצדיק יכול להמשיך השפע ע"י דיבורו הקדוש בלי שום פעולה גשמיות כלל, רק שלפעמים צריך הצדיק דווקא לעשות פעולה גשמיות, כי בדיבור אינו יכול לפעול כי אם לבני אדם המאמינים בזה שהצדיק יכול לפעול בדיבור, אבל אותם שאין מאמינים בזה צריך הצדיק להמשיך לו בדרך הטבע, ולזה צריך לפעולה גשמיות, בדרך משל אל החולה שאינו יכול לקבל הרפואות הטובים לו מחמת שהם חריפים ביותר וצריך לבקש לו רפואה קלה לפי טבעו שיהיה יכול לסבול, אף אם היה לוקח הרפואה החריפה היה יותר בריא, מה לעשות לו כיון שאינו יכול לסבול, והנמשל מובן.

וכוונת משה רבינו ע"ה ג"כ שסבר אמת אם אדבר אל הסלע יהיה כרצון הבורא ב"ה, אבל לא אהיה יכול לפעול כי אם לאנשים הצדיקים כאשר בארנו, לכך מוטב אעשה פעולה גשמיות ויהיה טוב לכולם והכל שוין בטובה, ולזה הסכים הקב"ה על ידו בראותו כוונתו הטובה מאד, ולזה כתיב "ויצאו מים רבים" פירוש רבים שהיו בשביל רבים די לכולם כנ"ל.

17 וז"ל הייטב לב שם בפ' וארא: ...והיינו מה שהכה את הסלע ולא דיבר אליו. והענין, על פי מה ששמעתי מפי אחי הרב ר' שמואל נ"י אבד"ק גארליץ כי טעמו של משה היה לטובת ישראל, והוא על דרך שפירש מוהלה"ח (ישמח משה) ריש פרשת בא (אות ב) מה שאמר משה (להלן ו, יב) הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה, כלומר ואיך יהיה אם ישמעני פרעה ואני ערל שפתים, שיהיה פי סתום מלהמליץ טוב על ישראל, דמהאי טעמא ברח יונה תרשישה, כמו שאמרו חז"ל (פרקי דר"א י), ע"כ דברי מוהלה"ח. וזה היה כוונת משה שלא דיבר אל הסלע, שאם דיבר ונתן מימיו חש שלא יהיה קטרוג על ישראל שהסלע שומע בקולו והם לא שמעו. וזהו שאמר לו ה' (במדבר כ, יב) יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל דייקא, שאינם מבינים כוונתך, אבל אני יודע מצפוני לבך לטובתם של ישראל, ע"כ דבריו ודפח"ח... עכ"ל.

18 עי' בקו' כרם שלמה (מהגאון הצדיק רבי שלמה זלמן פריעדמאן ז"ל אב"ד טענקא שהוא פתיחה גדולה לספרו חמוד שלמה עה"ת ומועדים ושו"ת בהלכה, מהתלמידים החשובים של מוהר הגה"ק העצי חיים ז"ל) מה שסיפר הרה"ח ר' מתתי' ווינישטאק ע"ה מטערניוויע שהיה מתלמידי מרן הייטב לב ז"ל דפ"א באמצע ההקפות של שמחת תורה הפסיק באמצע הרקידה וקפל את טליתו מעל פניו ואמר לפני העם, אנו שמחים כי הוא זמן שמחתינו

*

הגרש"י: דער רבי גיט רשות צו נעמען שיריים פון די וויין?

רבינו: צי ס'איז שיריים.., ס'איז געטרונקען וויין.

הגרש"י לקח את כוס של רבינו וטעם מעט מן היין, ואמר:

הגרש"י: יעצט וועל איך זאגן לחיים.

לחיים, לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן דער רבי זאל זיין געזונט און שטארק, יאריך ימים על ממלכתו, און אונז פירן אלעמען אקעגן משיח'ן מיטן רבי'ן בראש, מלכינו בראשינו.

רבינו: אמן, דער אויבערשטער זאל העלפן, איר פון דארט און אונז פון דא, זאל דער אויבערשטער העלפן מ'זאל צוזאמען גיין מקבל זיין פני מלך המשיח.

הגרש"י: כ'וועל ענדיגן מיט א ווארט, די גמרא זאגט – על פי פשוטו וויים איך נישט פשט אין די גמרא, אפשר דער רבי וועט זיכער וויסן – די גמרא זאגט אין סנהדרין (צח.) אז משיח וועט קומען אדער בדור שכולו זכאי אדער בדור שכולו חייב, כולו זכאי פארשטייען מיר, אבער כולו חייב ווי אזוי קען שטיין די וועלט אז ס'איז כולו חייב. קיין פשט על פי פשוטו וויים איך נישט. אבער מ'זאגט נאך אז דער הייליגער בעל שם הקדוש זי"ע ועכ"י, האט אמאל געזאגט פאר די בני הכפרים, פאר די דארפישע אידן, אז זיי זאלן זיך גרייטן משיח גייט קומען, האבן זיי געזאגט פאר'ן הייליגן בעל שם, אז ער זאל בעטן משיח'ן זאל צואווארטן א צוויי וואכן, מ'דארף מסדר זיין די מילעך, די קיעהן, די שטרוי, ווען ס'וועט אלעם זיין מסודר וועט ער קענען קומען. מיט דעם קען זיין דור שכולו חייב, אז אפילו די בני הכפרים זאלן שוין זאגן אז משיח מוז קומען. היינט זאל ער שוין קומען.

רבינו: דור שכולו חייב, דער ייטב לב האט אמאל געזאגט ביי די הקפות, חיי"ב איז די ראשי תיבות י'עלזו ח'סידים ב'כבוד י'רננו.[18] ווען ס'וועט זיין דער כולו חייב, אלעם

וועט זיין יעלזו חסידים בכבוד ירננו, דעמאלטם וועט משיח קומען.

הגרש"י: דער רבי זאגט יעלזו חסידים בכבוד, ווען אלע חסידים וועלן זינגען איין ניגון אז משיח זאל שוין קומען.

רבינו: דער פעטער ז"ל האט אמאל געזאגט אויף זיך, אויף זיין נאמען, איז די ראשי תיבות י'ואל ב'ן ח'נני' י'ז"ט

(כן ידוע שאמר רבינו ז"ל להאהבת ישראל ז"ל ששמו ושם אמו מרומז בר"ת של הפסוק י'עלזו ח'סידים ב'כבוד י'רננו).[19]

אבער עכ"פ חיי"ב איז י'עלזו ח'סידים ב'כבוד י'רננו, אזוי האט דער ייטב לב געזאגט, דאם חיסט חיי"ב, ס'איז נישט געדרוקט אין ייטב לב, דער פעטער ז"ל האט דאם נאכגעזאגט בשם דעם ייטב לב.

ס'איז געדריקט אין דברי יואל אויף שמחת תורה (דף תרנ"ב) ער טייטשט דארט דעם אבינו מלכינו 'קרע' רוע גזר דיננו,

---

על שעשינו תשובה ועבירות נעשו זכיות, לכאורה איך אפשר לשמוח ואולי כתבו והתמו בשמים גזר דינו "חייב" ובשמים אין מוחקין, וכאשר שמעו העם את דבריו גענו בבכי והמתין מעט ואח"כ אמר: אל תדאג, כי הגם שאין מוחקין בשמים מה שנכתב ונחתם, אבל עושין תגין על תיגת "חי"ב שנוטריקון ח'סידים י'עלזו י'רננו ב'כבוד, לכן ריקדו בשמחה עכד"ק.

19 וכפי המסופר שבשנת תר"ע בהיות רביה"ק זי"ע במרחץ מאריענבאד ובאותו זמן היה שם גם כ"ק האדמו"ר בעל אהבת ישראל מווייזניץ ז"ל, והלך רביה"ק ז"ל בליל שב"ק לשלחנו הטהור של האדמו"ר מווייזניץ ז"ל, וכדרכו בקודש האריך בשלחנו בשירות ותשבחות, ורבינו נשאר עד תומו על אף שלא היה דרכו בכך כמנהג רבותינו הק'. בהפרדם, נענה הרה"ק זצ"ל לרבינו "אצל שבט לוי כתיב, זאת אשר ללוים מבן חמש ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבוא צבא וגו', ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד, ושרת את אחיו וגו'. ולכאורה קשה דהלא כל עבודת הלויים בביהמ"ק היה לנגן בעת הקרבת הקרבן כדי לעורר בתשובה את בעל הקרבן, א"כ מדוע יעבוד רק עד חמשים שנה ולא יותר, אלא י"ל כי משנת החמשים לימי חייהם הי' צורתם הקדושה בלבד-בלי נגינתם-משפיע התעוררות. ובזה התנצל בענוותנותו לרבינו ז"ל, שאילו הוא זקוק עוד לשיר, אבל אתם אין לכם כבר צורך בכך, דהיינו שבראי' בעלמא על צורתו הק' די הוא להתעורר.

וסיפר רבינו שאע"פ שהיה אז עוד אברך צעיר לשנים עכ"ז הזכיר את עצמו האהבת ישראל אצלו, שיזכרהו לטובה, ואמר לו את שמו י'שראל בן צפורה' ומסר לי סימן י'פרח ב'ימיו צ'דיק, הוא הר"ת של שמו י'שראל ב'ן צ'פורה. ואז הזכרתי גם אנכי את שמי שיזכור אותי לטובה, ומסרתי לו סימן י'עלזו ח'סידים ב'כבוד, הוא הר"ת של שמי י'ואל ב'ן ח'נה (מובא בספר הזכרונות להרב חיים משה שטאובער ע"ה).

אז מ'צורייסט דאם וואלט חיי"ב און מ'איז מהפך פון חיי"ב אויף יחב"י וואם איז ר"ת י'עלזו ח'סידים ב'כבוד י'רננו.[20]

---

20 וראוי להעתיק כאן קטע נחמד מדברו"ק של רבינו שליט"א באצל שולחן הטהור מוצאי שמח"ת בנעילת החג שנת תשס"ז לפ"ק, מה שביאור בתו"ד בענין זה:

.... והנה כבר אמרתי שסגולת הסוכה להשפיע פרנסה, דמבואר בספרים (פרע"ח שער חג הסוכות פ"ב) כי סוכה בגמטריא הוי"ה אדנ"י, שהוא שם המיוחד ית"ש בכתיבתו ובקריאתו. והנה מספר זה עולה שם קדוש פא"י שהוא שם הפרנסה ראשי תיבות פותח את ידיך, ובכן סגולת הסוכה הוא להשפיע פרנסה. אמנם לפי האמור י"ל עוד, כי כתב באמרי נועם שם לפרש בזה מה שהקריבו ע' פרים בחג הסוכות, שעל ידי המשכת אות עי"ן משמאל לימין, שנעשה מצירוף מות רעב צירוף לטובה מעות רב, נמשך חיים ועשירות, כדכתיב (משלי ג טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, עי"ש. ואם כן בחג הסוכות נשפע פרנסה ועושר בשפע רב.

אך כל זה הוא בחג הסוכות, אמנם גם בשמיני עצרת הגם שלא הקריבו רק פר אחד, עם כל זה ממשיכים השפעת פרנסה, וכמו שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (שמחת הרגל אות א) בפסוק (במדבר כט לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם, שבזה היום מתפללים על גשמי ברכה והיינו צרכי עצמו, וזהו עצרת תהיה לכם דייקא, ר"ל (ביצה כח:) לכל צרכיכם, עכ"ד. והוא בכח שמחת התורה המשפיע עושר, וכמו שכתב בשפתי מהר"ש (ל"ג בעומר) עצה אם ח"ו נגזר עליו מיתה, לדבק עצמו בתורה שיש בה נ' שערי בינה, ואז נכנס אות נ בין תיבת מות ונעשה מנות, ושוב ניצול ממות, עכ"ד. ומעתה על ידי שמחת התורה נשפע לנו מנות רבות מן השמים.

וכך אמר א"ז הייטב לב זללה"ה פעם אחת בעת ההקפות (הו"ד בדברי יואל לשמח"ת עמוד תרנב) דבאמת יש לתמוה איך יערב לבינו לשמוח כל כך ביום שמחת תורה אחרי שאין אתנו יודע האיך ומה נפסק עלינו בימי הדין, וגם בהאי יומא דשמיני עצרת גמר מסירת הפתקין דספרי חיים וספרי מתים פתוחין, והאיך נוכל לשמוח כל כך ולשמחה מה זו עושה. אמנם אפ"ל ע"ד שאנו אומרים אבינו מלכינו קרע רוע גזר דיננו, הכוונה שאף אם יצא ח"ו הגזר דין חייב יקרע אותו הקב"ה, והיינו שיהפוך צירוף האותיות של תיבת חייב להציג את השני יודי"ן בראשו ובסופו של התיבה ויהיה נעשה מזה הצירוף יחב"י, שהוא ראשי תיבות יעלזו חסידים בכבוד ירננו, ועל ידי כח השמחה של מצוה שאנו שמחים ביום הזה עם התורה הקדושה, יתהפכו כל הדינים לרחמים וחסדים, עכדה"ק.

ומבואר מזה גודל סגולת ההשפעה ביום שמיני עצרת ושמחת תורה, שעל ידי שבני ישראל מתאספים ושמחים עם התורה הקדושה, שמחים לכבוד התורה ולכבוד הקב"ה נותן התורה, וכמו שאומרים בהתחלת ההקפות הבו לה' כבוד ועוז הבו לה' כבוד שמו, שמחים ומרוממים כבוד שמו יתברך כבוד התורה וכבוד לומדי תורה בשמחה רבה, על ידי שמחה זו זוכים להפוך כל הציחופי אותיות, לטב לחיין ולשלם.

ובזה יתבאר החרוז, הגלה נא ופרוס חביבי עלי את סכ"ת שלומיך, שיפרוס וימשיך הקב"ה עלינו את כל מה שפעלנו לטובה במשך חג

*

הגרש"י: וואס גיט דער רבי עפעס א הדרכה צו זיין א דיין?

רבינו: איך דארף פאר אייך צו זאגן? איר דארפט צוקומען צו מיר? מ'דארף נישט צוקומען צו מיר.

כלל ישראל קוקט ארוים איר זאלט מצליח זיין.

הגרש"י: אמן.

כ'וועל ענדיגן מיט א בית יוסף אויף חושן משפט – אפשר וועט דער רבי מסכים זיין אז דאס איז די הדרכה – דער בית יוסף זאגט אין אנהויב חושן משפט, אויף דעם וואס די גמרא זאגט (סנהדרין ז.) כל דיין שדן דין אמת לאמיתו, שטייט שוין אין די ראשונים וואס איז דער כפל לשון, 'אמת לאמיתו', תוספות זאגט לאפוקי דין מרומה, אויב ס'קומט אוים פארן דיין אז ראובן איז חייב און שמעון איז פטור, אבער ער זעהט אז ס'איז נישט גלאט, און ער קען עס נישט אויפווייזן, וואלט ער געקענט זאגן, איך פסק'ן דער איז חייב און דער איז פטור, זאגט ער ניין, ער דארף עס אוועק שיקן צו איינעם וואס איז גרעסער. אזוי שטייט אין תוספות (שבת י.), און אין רא"ש.

דער בית יוסף זאגט פשט,[21] אז דער דיין פסק'נט אז דער איז חייב און דער איז זכאי, און ס'איז אמת, נישטא אפילו קיין שום דעה חולקת, אבער דער דיין האט א חשבון אז דער וואס איז ארוים חייב האט אים עפעס אמאל תובע געווען, פריידט ער זיך אז דער רבונו של עולם האט מגלגל געווען אז ער איז חייב, אדער דער וואס איז ארוים זכאי האט אמאל געטוהן א טובה, פריידט ער זיך אז ער איז ארוים זכאי, דאס איז נאר 'אמת', אבער 'אמת לאמיתו' מיינט בלויז נאר וויל דער רבונו של עולם האט געהיסן, און אהן קיין שום חשבונות.

דער רבי איז מסכים אז דאס איז דער ריכטיגע הדרכה?

רבינו: יא א וודאי, דער בית יוסף זאגט דאך אזוי.

ס'איז דא אן אינטערסאנטער אור החיים הק', ער זאגט אין די דברים סדרות, זאגט ער אויף א גדול בדורו, רבי משה בירדוגו, אז ער האט נישט געקוקט אויף די בעלי דינים.[22]

ער שרייבט אויף אים 'חביב עלי כרוחי', עפעס אזא לשון.

ס'איז ערגעץ יעצט זיין יארצייט.[23]

א' הנוכחים: יא, היינט (ה' חשון) איז זיין יארצייט.

רבינו: דער חיד"א אין שם הגדולים שרייבט אויך זייער גרויס פון אים, ער רופט אים הרב משבי"ר, ער האט א ספר ראש משבי"ר.[24]

הגרש"י: אין ש"ך שטייט אויך אז מ'זאל נישט קוקן אויף די בעלי דינים.

א' הנוכחים: מ'פירט זיך אזוי?

הגרש"י: רבי בנימין ראבינאוויטש (כ"ק האדמו"ר ממשכנות הרועים ז"ל וחבר הבי"צ בירושלים עיה"ק ת"ו) האט זיך אזוי געפירט, ער האט נישט געקוקט.

כ'בין אמאל געווען ביי א דין תורה וואו רבי בנימין איז געווען, ס'איז געווען א מורא'דיגע מחזה, ער איז געזיצן

---

22 עיי"ש שכ' עה"פ ואצוה את שופטיכם בעת ההוא לאמר (דברים א, טז), וז"ל: ושמעתי מפי חכם גדול חסיד וגדול בישראל חביב עלי כרוחי ה"ה הרב רבי משה בירדוגו זלה"ה שהיה מדקדק בשעת הדין שיהיו עיניו למטה, ולא היה נושא עיניו כלל עיקר, ושהיה מרגיש שאם היה נושא עיניו לצד ההכרה באיזה אחד מבעלי הדין היה מתבלבל שכנגדו, והוא אומרו שמוע בין אחיכם, שלא יעשו אלא השמיעה והדברים באים מהטוענים לפניהם באין השתנות לאחד מהם, ובזה ושפטתם צדק.

23 האון החכם רבי משה בירדוגו ז"ל חי בשנות תל"ט-תצ"א, היה בדורו של האוה"ח הק', ושימש כאב"ד ור"מ ק"ק מקנס במאראקו, חיבר ספריו שו"ת דברי משה, כנף רננים עה"ת, ראש משביר ב"ח, ועל שם זה נקרא בעל המשבי"ר, נסתלק לחה"ה ביום ה' מרחשון תצ"א ומנו"כ בעיר מקנס במאראקו.

24 מה נחמד להעתיק מ"ש החיד"א ז"ל בספרו שם הגדולים ח"ב, מערכת הספרים בס' משביר, וז"ל: "משביר - חיברו הגדול מ' משה בירדוגו ז"ל על שמו כי משביר נוטריקון משה בירדוגו. והי' הרב במערב הפנימי. ושמעתי מהרב המופלא ח"ק כמהר"ר חיים ן' עטר זלה"ה שהיה מספר בשבחו ביושר עיונו בעומק העיון. וכתב הרב מהרחב"ע הנז' בספרו חפץ ה' בשיטתו לשבת דף ז' ע"ב מהספר וז"ל רוח הקדש הופיעה ונתכוונו לו בהסח הדעת בבית הכנסת אני ואחי הגדול גדול החכמים הרב ר' משה בירדוגו אשר נפשי קשורה בנפשו, עכ"ל. וכמדומה שיש תשוב' להרב משביר בס' סמא דחיי ואינו פה עמנו הס' הנז' ואחר זמן בא לידי חלק מספר זה כ"י וזה שמו 'ראש משביר' והוא על ס' בראשית דרושים ובסופו לקוטים ויש שם דרוש שדרש על רבו החכם השלם חסיד ועניו כמהר"ר יוסף בהתית זצוק"ל בי"ג ניסן שנת תע"א. והרב משבי"ר הי' אב"ד ור"מ של ק"ק מכנאס".

הסוכות, להפוך צירופי אותיות לטובה על ידי הקריבת ע' פרים, ואחר חג הסוכות תאיר ארץ מכבודיך, על ידי גאולה ונשמחה בך, הוא מה ששמחים עם הקב"ה ושמחים עם התורה הקדושה, להיות הצירוף לטוב יעלזו חסידים בכבוד ירנו.

21 וז"ל הב"י (חו"מ הלכות דיינים סימן א): "נראה דבתיבת אמת הוי סגי להאי, ומאי לאמיתו, וי"ל דאע"פ שידון הדיין דין אמת, אם מצטרף לזה אהבת הדיין לזכאי או שנאתו לחייב, לא הוי לאמיתו".

אזוי, נישט נאר אז ער האט נישט געקוקט, ער איז געזיצן אזוי [אראפ געבויגן], אינמיטן האט איינער פון די בעלי דינים גע'טענה'ט אז דער צווייטער צד האט געזאגט א טענת שקר וואם איז ממש געווען ברויש גלי, האט רבי בנימין געגעבן א טאנץ אויף, געב מיר דאם צעטל איך וויל זעהן, ער האט עם נישט געקענט גלייבן.

אנדערע זאגן אז מ'קוקט נישט, ווייל ס'שטייט דאך אז זיי זענען אזוי ווי רשעים...

רבינו: יא, דער מחבר איז חושן משפט (סימן יז, סעי' י) זאגט דאך אזוי, 'לעולם יהיו שני בעלי הדין בעיניו כרשעים ובחזקת שקרן,[25] אויף דעם ברענגט דער ש"ך (ס"ק יג) אז מ'זאל נישט קוקן אין פנים וועגן אסור להסתכל.[26]

הגרש"י: יא, אבער דער ישמח משה זאגט אז מ'הייסט ארויס גיין, מ'זאל נישט הערן ווען דער בית דין איז דן.

רבינו: דאם איז אויך וועגן דעם, ווייל זיי זענען מוחזק פאר רשעים און שקרנים, איז נישטא דארט קיין השראת השכינה, פון די ד' כיתות וועלבע חז"ל זאגן אז זיי זענען אינם מקבלים פני השכינה, זאגט ער קען נישט זיין קיין דן דין אמת לאמיתו.[27] אין פרשת משפטים זאגט ער דאם, אויף מדבר שקר תרחק.

הגרש"י: יא, ער זאגט ווייל מסתמא איז איינער א שקרן, איז נישטא קיין אלוקים נצב בעדת א'ל.

רבינו: דער פעטער ז"ל אין דברי יואל, אין די תורות אויף פורים (דבר"י לפורים דף תמ"ח) זאגט ער, אז לויט די היינטיגע דין תורות מיט די בוררים איז שווער צו רעדן פון השראת השכינה, און לויט דעם ישמח משה וואלט מען היינט געדארפט ארויס שיקן די בוררים אויך, נישט נאר די בעלי דינים...

הגרש"י: על כל פנים ביי די בעלי דינים איז דאך זיכער דא איינער וואם זאגט נישט אמת, איז אלם ספק איז זיכער גוט אז מ'קוקט נישט.

רבינו: אין סיגוט איז געווען דער דיין דער ערך ש"י,[28] ער האט זיך אויך אזוי געפירט אז ער האט נישט געקוקט אויף די בעלי דינים.

מ'פארציילט אז דער ערך ש"י פלעגט צו פירן דין תורה'ס, און ער האט נישט געוואלט קוקן אויף די בעלי דינים, האט ער זיך אזוי אראפ געריקט דעם הוט, און אזוי האט ער געפירט די דין תורה, און געזאגט דו הייסט ראובן און דו הייסט שמעון, און ער פלעגט פרעגן ראובן וואם זאגסטו? שמעון וואם זאגסטו? איז געווען איינער וואם האט געוואלט אויספרובירן דעם ערך ש"י, ער האט געוואוסט אז דער ערך ש"י קוקט נישט אויף די בעלי דינים, איז ער געקומען מיט א ברודער און אזוי געשפילט א דין תורה, און דער ערך ש"י האט געזאגט אז דאם איז ראובן און דאם איז שמעון און ער האט ג'עפסק'נט אזוי ווי ראובן, איז ער געקומען דעם קומענדיגע טאג נאכאמאל מיט די זעלבע דין תורה און דער ערך ש"י האט ג'עפסק'נט פארקערט, האט דער ערך ש"י געזאגט אז סייעתא דשמיא האט מען נאר וועז מען קומט מיט א אמתע שאלה, נאר וועז ס'איז א אמת'דיג דין תורה, נישט קיין געמאכטע שפיל.

על כל פנים, דער ערך ש"י האט נישט געקוקט אויף די בעלי דינים.

הגרש"י: איך וויל זיך בלי נדר אויך אזוי פירן.

רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען מ'זאל האבן סייעתא דשמיא.

דער פעטער ז"ל האט אמאל געזאגט, פארוואם דער שולחן ערוך הייבט זיך אן מיט אורח חיים, און חושן משפט איז שפעטער, די תורה הייבט דאך אהן די דינים מיט פ' משפטים, נאר אזוי ווי אין שולחן ערוך חושן משפט שטייט דאם חשובות פון מאכן פשרות בדינים הנוגעים

---

25 וז"ל המחבר (שם): "ואם באו לפניו אחד כשר ואחד רשע לא יאמר זה רשע וחזקתו משקר, וזה בחזקת שאינו משנה בדבורו, אטה הדין על הרשע, 'אלא לעולם יהיו שני בעלי הדין בעיניו כרשעים ובחזקת שכל אחד מהם טוען שקר', וידון לפי מה שיראה לו מן הדברים, וכשיפטרו מלפניו יהיו בעיניו ככשרים כשקבלו עליהם את הדין, וידון כל אחד לכף זכות".

26 עיי' שם בדברי הש"ך שכתוב: "ועפ"ז כ' בס' חסידים דאין להסתכל בפני הבע"ד כשטוענים דאסור להסתכל בפני רשע".

27 עי' לשון הישמח משה באריכות שם (פ' משפטים) בתו"ד: "ועל פי זה אמרתי טעם על שמוציאין את הבעלי דינין לחוץ דוקא, ולא סגי שילכו לאיזה צד שלא ישמעו דברי הבית דין, כי אי אפשר לירד לעומק הדין אם לא בהשראת שכינה כאמור בחן טוב הנ"ל, והנה דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו (תהלים קא ז), וכת הראשונה היא מד' כיתות הנ"ל, ואפילו שקרן בגוומא בדברי הבל, ומכל שכן ברוצה לגזול בשקרנותו, ונמצא בבעלי דינים מסתמא חד מניהו רשע ומשקר ורוצה לגזול, ועל כן יהיו בעיניך כרשעים נאמר (אבות פ"א מ"ח), ואם כן בעודו במחיצה זו, אי אפשר לדין אמת לאמיתו", ודו"ק.

28 הגאון הגדול רבי שלמה יודא [לייב] טאבאק ז"ל, שנתמנה ע"י מרן הייטב לב ז"ל לדיין ראשי ומו"ץ דק"ק סיגעט יצ"ו, ושם מנו"כ.

בין אדם לחבירו, און א פשרה איז דאך טאקע נאר שיך אין חושן משפט, אז מ׳וועט לייגן חושן משפט צו ערשט וועט מען מאכן פשרות אויך אין די אנדערע ג׳ חלקי שולחן ערוך, בין אדם למקום.[29]

הגרש״י: מ׳דערציילט אזוי, עס איז אמאל אריין געקומען א איד צום רבין ז״ל דער דברי יואל און האט אים געפרעגט, פארוואס אין הלכות רבית וועלן נישט געבראכט אז וועט ס׳פארבארגט געלט אויף רבית וועט נישט אויפשטיין תחיית המתים, ס׳איז א תוספות אין סוטה (ה.), ס׳איז א פרקי דרבי אליעזר, פארוואס וועלן נישט געבראכט אין טור אדער אין שולחן ערוך, אין די פוסקים. האט דער רבי זיך אנגערופן אז דער ש״ך איז אויך א פוסק, האט ער געזאגט כ׳האב יעצט געלערנט הלכות רבית, און כ׳האב עס נישט געזען, האט דער איד געזאגט ס׳וועט נעמען אפאר וואכן כ׳וועל איבער לערנען אלע ש״ך און כ׳וועל זען, נאך א פיר וואכן איז ער צוריק געקומען צום רבין, רבי כ׳האב אדורך געלערנט אלעס און כ׳האב עס נישט געטראפן אין ש״ך, אפשר האט דער רבי אן אנדערער דרוק פון שולחן ערוך...?

האט דער רבי געזאגט, ניין, אין סוף יורה דעה איז דא א שיר פונעם ש״ך, היינט איז עס שוין געדרוקט אין אלע בענדער, אבער דעמאלטס איז עס געווען געדרוקט אזוי נאר אין סוף יורה דעה חלק ג׳, דארט שרייבט דער ש״ך אז וועט ס׳פארבארגט געלט אויף רבית וועט נישט אויפשטיין תחיית המתים, און דער רבי האט געקענט דעם ש״ך אויך.

רבינו: יא, אויף אלע נושאים דארט האט ער געמאכט דעם שיר, ביי רבית שרייבט ער אזא לשון לא ייקץ עמנו. וימוט מלוה הונו, בַּבָּשָׂךְ מָמוֹנוֹ, מֵעִיד הוּא בְּזְדוֹנוֹ, שֶׁכּוֹפֵר בַּאֲדוֹנוֹ, לֹא יִיקַץ עַמָּנוּ.[30]

הגרש״י: זיי האבן אנדערש געלערנט, הלוואי זאלן מיר קענען לערנען אזוי ווי זיי האבן געלערנט.

רבינו: יא, ס׳איז געווען תורתם מתברכת.

וכירכו רבינו: זייט געזונט, הצלחה און סיעתא דשמיא, מיט אלעם גוטן תמיד.

הגרש״י: אמן, א יישר כח, א גוטע נאבט.

וליוה אותו רבינו ברוב ידידות

שיר מבעל המחבר שפתי כהן

אשורי שיר רבותי, פשוט ושש נעימות, לזורע צדקות מעבות ישועות, תרומים על הלכות הקבועות, וכל סוגי הוא הטרם הוא אז״ל שבשנה הואת״, נגמר הדפסת החיבור באופן הנאות, בעזרת אלהי הצבאות. הוא״ב ושמי בו נצטעות, האל יראני נפלאות, ויצילני מהלאות, ויעשה עמי לשובה אות, כי בך ה׳ בטחתי אל למושעות, החונן לאדם דעות:

הלכות שחיטה	אתן שיר ושבחה	לאל המוציא רוח	הבין לנו טבחי	דינו על פה צוני[2]
הלכות טריפות וחלב	בגבלה ומרפה	נקשטו נקרקפה[3]	כי זאת הנשקפה	בחלב החוסה[4]
הלכות גיד הנשה	גיד נשה מקומו	ויאבק עמו[5]	סקאל שר עמו	כי נגע הוא עצמו
הלכות דם ומליחה	דם שהנפש בו	הקנוס בלבבו[6]	בקרת חיבו	אך אל טורב טוב
הלכות סכינו בחשה וחזה	הנאכלין חלבן	היא שאין לה ניבין[7]	בלבד שיכיר בן	נמל עלי אל בין[8]
הלכות דגים חולדים וחגבים	ומיני חולעים	גם דגים הטמאים	חגבים הנמצאים	בשמם אין נקראים
הלכות פת ושלקות וירק	זאת תורת השחוטה	בחלב נאמרה[9]	אין לו אם ביצירה[10]	עתר מן התורה
הלכות עבודת כוכבים	חשו לבמותיהם	על בן יין נסכיהם	פתם בשולחנם	הוא בגזרותיהם
הלכות רבית	טמא טמא תקראו	המסכה עדה[11]	כדוה תוגרה[12]	אין בהם שום עזרה
הלכות כישוף ומעשה שדים	כשוף[13] מעשה שדים	גם שאלת המלדרים[14]	נתחק הכלדים[15]	שכוסר מאדונו[16]
הלכות נדה	לא תקרב אל נדה[17]	כל תקל ראש נגדה[18]	שכן הוא ביהודה	לא נחש ביהודים
הלכות נדרים	מה שתאזור שלמו[19]	כי אם העלם העלם	אחריתך תכלם	קורין לה מלאזדה[20]
הלכות כסוי אב ואם ות״ת	נם כפר הורים ורב	ראש מאמרו נערב	נאה דרש הרב[21]	אז לפני הר חורב
הלכות תלמוד תורה	סעיפוני באשישה[22]	אתתנן בפקשה[23]	מעתיק קדישא	בתורה הקדושה
הלכות צדקה	עני תמיוק ירד	והיה משגב לדך[24]	תן עליו מהודך[25]	תמשוך עמו חסדך[26]
הלכות מילה	פרי צצאציו	חתם אות מלכנו[27]	תורת עזה לנו	לשול את בניו
הלכות עבדים ושפחה	צוה לטול ערים	הבה בפעורים	פרעה עם המצרים	כי שמו באורים
הלכות ס״ת תפילין ומזוזה	קול קול יעקב קורא	כתבו לכם תורה[28]	ומזוזה לדירה	ותפלין לזכירה[29]
הלכות שילוח הקן	רשום דיני ערלה	כלאים סביב לה	תוקר אש[30] תעלה	מן הארץ בלה
הלכות כלאי	שה יקדה בחמור[31]	בבכוריהם אמור	חפץ דיעם לעמור[32]	לכן עזה לשמור
הלכות חלה תרומה ומעשרות	תרומו תתרומה[33]	מעשה מעפה	גם יעלה לחלומה[34]	מעשר פדיון שומא
הלכות תרומ	שבתי אני גם ראה	ראיתי תלאה	המצא וכאה	על תרם ושבועה[35]
הלכות ביכורי הולים	תבהן הקרבה	בבגדים היה בא	בגלל חולי אהבה[36]	התפלל הקשיבה
הלכות אבילות	חזק קריתנו	שלם יום אבלנו	נחמנו עוריו	ממעשה ידיו

*רבית האחרון (המודעם) בכרוס כל שורה בגמטריא ת״ו.

1. בראשית מב, טז.
2. חולין מז, א וזימכ״ם שחיטה א, ד.
3. תענית שמיני סימן ה.
4. שיר השירים ו, ו.
5. שמות כט, כו.
6. ויקרא י, טז.
7. בראשית לב, כה.
8. תהלים קלט, יט.
9. שם לב, כו.
10. ויקרא יז, יג. רמב״ם מאכלות אסורות ו, א וכהרחיות כ, ב.
11. שה״ש ד, יד שם, א.
12. שה״ש שם.
13. שה״ש ד, יד קצה, א.
14. שה״ש ד, יד סוף סה, ג.
15. שבת קל, א: ולחלין קיץ, א יצא עוף שאין לו חלב אם (ואולי כוונתו לחלין חלק וכר, וקיץ במקץ סוף סוף סימן ר).
16. שבת יז, ב.
17. עבודה זרה לה, ב. רמב״ם מאכלות אסורות יז, טו.
18. שה״ש ד, יד קיז, א.
19. ויקרא יג, מה. ולקמן שכתבנו תרוייז סימן תקנא ע״ז מכתב אנונימי.
20. ישעיהו ז, כב. עבודה זרה ה״ג מהמשנה ו.
21. תהלים קטו, ו.
22. בבא מציעא עא, או: כל המלוה ברבית נכסיו מהמשתעין.
23. שם. ובירושלמי שם פ״ה ה״ח, כל המלוה ברבית סופו בעקר.
24. שמות רבה משפטים פרשה לא, אמר הקב״ה כל שחיה ברבית בעולם הזה לא יהיה בעולם הבא.
25. עין דע״א ד״ה מקום, א, טז.
26. עין משפחים פיג, ב. רמ״א שם ובאורי הגר״א שם סכ״ז.
27. במדבר כה, כב.
28. ויקרא יח, יט.
29. עין שו״ע יו״ד קצה, א.
30. ראש השנה טו, א. אמר רבי עקיבא כשהלכתי לגלוא את קורין למגילה נלמודה, מוטה מב.
ובירושלמי ברכות פ״ב ה״א.
31. קהלת ה, ד ובירושלמי נדרים פ״א ה״א ושו״ע דיש סימן רו.
32. קידושין לא, א: כשנה שאמר הקב״ה ״אנכי ר׳לא יהיה לך״, אמרו אומות העולם, למצוד עצמו הוא רוצה, כיון שאמר ״עבד את אברך ואת אמך״, חזרו והודו לאומרות הראשונות.
33. שיר השירים ב, ה.
34. פליטות לעוס נחליח: תורה הקדושה, התחנה

שרייבט ער אזא לשון לא ייקץ עמנו. וימוט מלוה הונו, בַּבָּשָׂךְ מָמוֹנוֹ, מֵעִיד הוּא בְּזְדוֹנוֹ, שֶׁכּוֹפֵר בַּאֲדוֹנוֹ, לֹא יִיקַץ עַמָּנוּ.[30]

הגרש״י: זיי האבן אנדערש געלערנט, הלוואי זאלן מיר קענען לערנען אזוי ווי זיי האבן געלערנט.

רבינו: יא, ס׳איז געווען תורתם מתברכת.

וכירכו רבינו: זייט געזונט, הצלחה און סיעתא דשמיא, מיט אלעם גוטן תמיד.

הגרש״י: אמן, א יישר כח, א גוטע נאבט.

וליוה אותו רבינו ברוב ידידות

30

רבינו הש״ך חיבר שיר נפלא ונחמד זה, בהודאה להשי״ת על שזכה לחבר ספרו על כל שולחן ערוך חלק יו״ד, שיר זה הוא מסודר בכ״ה שורות, וכל שורה של חמש בתים, לפי סדר כל ההלכות שבשו״ע יו״ד, ועל הלכות רבית כתב שורה הנ״ל.

29

נדפס בספר חידו״ת למסיבות להחזקת המוסדות, בפ׳ וישב, ליל ב׳ דחנוכה תשי״ג בסוף הדרשה, שמזכיר רביז״ל שאמר זאת בקיץ העל״ט שנת תשי״ב בעיר אנטווערפן, עיי״ש.

מוסדות יסב"ע
דרבינו יואל
מסאטמאר
מח"ס ע"ק ע"ק עטרן דבר"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהשמטת ק"ק עטרן דבר"ק בעל ברך משה זי"ע
בהשראת כ"ק עטרן אדמו"ר שליט"א
עיה"ק ירושלים תובב"א
שירו לו
שיר ציו"ן
אילו פינו מלא שירה, אין אנו מספיקים להביע ברכותינו כדת וכשורה, קדם האי גברא יקירא, עומד בראש הפעולות דמוסדותינו לעבדה ולשמרה, אפס קצהו ממעשיו הכבירים מי יוכל לשערה, ותהי ידיו אמונה כחשיכה כאורה, ברוח ובנפש מסורה, בעוז ובגבורה, לעמוד בראש מוסדותינו המעטירה, זה חלקו מכל עמלו לעמוד לפני העדה לשרתו, וזה חפצו ותשוקתו, להרבות פעלים לטובת בנ"י ציו"ן היקרים, לעשות נחת רוח לרבותינו עטי התמרים, מנצח על מלאכת בית ה' מהחל ועד גמורים, עליו תלוי כל שלטי הגיבורים, ע"כ נברך אותו בשבחות ושירים.
ה"ה הרה"ח המפואר, בהן שרעתו יפה
מוה"ר
בן ציון אברהם כהן
הי"ו
מנהל מוסדות יסב"ע באה"ק
לרגל הולדת נכדתו בסימן טוב ובמזל טוב
אצל חתנו האברך כמשמעו וכמדרשו, מופלג במעלות ובמדות נשגבות, כש"ת
הר"ר ישראל מאיר שפילמאן הי"ו
מה יענו משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די'
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני חוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגני צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולט
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשבר פעליו ומעשיו לטובת הכל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתו
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים
הכו"ח בברכת ציון וירושלים
בשם הנהלת המוסדות בעיה"ק ירושלים תובב"א
יעקב יצחק שמואל

מעמד "אסיפת העיר"

קרית יואל והגלילות

יום ה' פרשת ויחי שנת תשפ"ב לפ"ק

פתיחה

וואַרטן און אַרויסקוקן צו הערן דעם דבר ה' נתעורר וועלן צו תשובה

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, **ויקרא יעקב לבניו**, יעקב אבינו האט צוזאמגערופן די קינדער די הייליגע שבטים, ויאמר און ער האט געזאגט, **האספו**, נעמט ענק צוזאמען, **ואגידה לכם**, און איך וועל ענק זאגן, **את אשר יקרא אתכם באחרית הימים**. דער מדרש (ב"ר פצ"ח ס"ב) זאגט וואס איז טייטש האספו, הטהרו, מ'זאל זיך מטהר זיין, ווי קומט האספו צו מטהר זיין, ברענגט די מדרש אראפ א פסוק (נחמיה יב כח) ויאספו, און דארט איז טייטש והטהרו, מ'האט מטהר געווען די לשכות, און דער תרגום יונתן טייטשט עס טאקע אזוי, האספו, אדכו מסואבותא, מ'זאל זיך רייניגן פון די טומאה.

קען זיין אזוי, דער זיידע ז"ל אין ייטב פנים (לי"ג מדות אות ה) טייטשט אוים די משנה אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, וואויל איז ענק אידן, לפני מי אתם מטהרין, פארוועם זענט עטץ זיך מטהר, ומי מטהר אתכם, און וועל איז ענק מטהר, אביכם שבשמים, דער הייליגער טאטע אין הימל, שנאמר, ווייל ס'שטייט אין פסוק, וזרקתי עליכם מים טהורים, ואומר און ס'איז דא נאך א פסוק, מקוה ישראל ה', זאגט דער תנא, מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, דארף מען צו פארשטיין וואס איז די דאפלטע לשון לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם.

ברענגט דער זיידע ז"ל אראפ פון הגאון רבי לייב חסיד, ס'שטייט וזרקתי עליכם מים טהורים והטהרתם, הקב"ה וועט שפריצן אויף כלל ישראל מים טהורים, פון זיך אליינס, אן א כוונה פון דעם מטהר. פרעגט ער א קשיא אויב אזוי, ווי אזוי נוצט די טהרה, מ'פסק'נט (מקואות פ"ה מ"ו) גל שנתלש מן הים, אויב ס'האט זיך אראפגעריסן א וואל פון ים, ונפל על האדם, און ס'איז ארויפגעפאלן אויף א מענטש וואס איז געשטאנען אין די זייט פון ים, פסק'נט מען אז לא עלתה לו טבילה, ס'האט נישט געענוצט די טבילה, וויל טבילה דארף האבן כוונה, און דער מענטש האט נישט אינזין געהאט, אויב אזוי, אז דער אייבערשטער שפריצט און דער מענטש האט נישט אינזין ווי אזוי וועט ער טהור, אויף דעם ענטפערט דער פסוק מקוה ישראל ה', אידישע קינדער האפן צום אייבערשטן, און מ'פסק'נט (חגיגה יט.) אז יושב ומצפה, ווען איינער שטייט נעבן ים און ער האפט אימתי יתלש הגל עליו, ווען וועט זיך אפרייסן א וואל וואס זאל אים טובל'ן, דעמאלטס האט יא גענוצט די טבילה, וויל ער האט ארויסגעקוקט דערויף. זאגט דער תנא רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים, פאר וועמען זענט עטץ זיך מטהר, אז עטץ ווילטס ענק מטהר זיין, דעמאלטס ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, אזוי

ברענגט דער זיידע ז"ל אין ייטב פנים אראפ פון דעם הגאון רבי לייב חסיד.

קען נאך זיין מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, שטייט אין דגל פרשת ראה אויפן פסוק שמור ושמעת, די משנה זאגט אין אבות פ"ב מ"ב, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב, יעדן טאג גייט ארויס א בת קול פון הר חורב, און די בת קול זאגט אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, איז דאך ידוע דאס ווארט פון בעל שם הקדוש, דער בעל שם הקדוש האט געזאגט אז יעדער איד הערט דעם בת קול, דאס זענען די הרהורי תשובה וואס יעדער איד האט יעדן טאג, אזוי האט דער בעל שם הקדוש געזאגט. זאגט דער דגל ווער ס'זוכט דעם דרך ה', און ער האפט ער זאל זוכה זיין צו די התעוררות לדבר ה', ער זאל הערן דעם בת קול, דער איז זוכה צו הערן דעם בת קול, און ער איז זוכה צו הרהורי תשובה. זאגט דער דגל, שמור, איז א לשון פון ווארטן, דו זאלסט ווארטן צו הערן דעם דבר ה', אויב ס'וועט זיין שמור, וועט זיין ושמעת, וועסטו הערן דעם בת קול, די הרהורי תשובה וואס קומט יעדן טאג, ווי דער בעל שם הקדוש האט געזאגט.

דאס קען זיין זאגט דער תנא רבי עקיבא, מה מקוה מטהר את הטמאים, א גל שנתלש מן הים איז נישט מטהר נאר ווען מ'איז א יושב ומצפה אימתי יתלש הגל, אף הקב"ה מטהר את ישראל, דורך דעם בת קול ס'זאל מעורר זיין לתשובה, נאר פאר די אידן וואס זיי האפן און זיי קוקן ארויס צו הערן דעם דבר ה', דעמאלטס זענען זיי זוכה צו הערן דעם בת קול.

און דאס קען זיין דוד המלך האט געזאגט (תהלים קל א) ממעמקים קראתיך ה', אפילו פון די טיפענישן וואו א איד נעבעך געפינט זיך, **יעדע אידישע נפש רופט צום הייליגן באשעפער, איך בעט דיך הייליגער באשעפער, העלף מיר איך זאל נתעורר ווערן צו תשובה.** זאגט ער קויתי ה' קותה נפשי, איך האף!, איך בין א יושב ומצפה צו הערן דעם דבר ה'!, אויב אזוי, אז ס'איז קויתי ה' קותה נפשי, אז איך האף צו הערן דבר ה', איז לדברו הוחלתי, וועל איך קענען הערן דעם בת קול, די הרהורי תשובה וואס דער אייבערשטער איז משפיע פאר א איד ער זאל נתעורר ווערן צו תשובה.

וועגן דעם האט יעקב אבינו געזאגט האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם, זאגט דער מדרש הטהרו, פונקט ווי ווען איינער איז זיך מטהר נוצט נישט קיין נפילת הגל נאר ביי יושב ומצפה אימתי יתלש הגל, אזוי אויך ואגידה לכם, דער בת קול וואס מ'הערט, ס'גייט ארויס יעדן טאג, וועט מען אויך נישט זוכה זיין נאר די וואס זיי האפן און זיי קוקן ארויס זוכה זיין צו הערן דעם דבר ה'.

חבר אני לכל אשר יראוך

צו וועלכע מחנה געהערן מיר?

ס'איז שוין אויסגעקומען צו רעדן דעם פארגאנגענעם כ"א כסלו איבער די מצב פון אונזער קהילה - און באמת איז דאס דער מצב פון אלע קהילות קדושות בישראל איבעראל - וואס זיי וועלן צוטיילט אין צוויי מחנות, ס'איז דא איין מחנה וואס מיר וועלן עם אנרופן 'מחנה אלקים', חשוב'ע בעלי בתים, טייערע יונגלייט - איך רעד יעצט פון די יונגלייט וואס זענען עוסק אין מסחר, אבער - זיי ווייסן זייער תפקיד בעולם הזה, ממילא שטעלן זיי אראפ ס'זאל זיין תורתן קבע, זיי דאוועגען אין ביהמ"ד מיט א קביעות מרישא ועד סיפא, זיי האבן א שיעור תורה יעדן טאג בקביעות חוק ולא יעבור, זיי גייען בקביעות אין מקוה יעדן טאג ווי א חסיד'ישער איד, מדקדקים בקלה כבחמורה, זייער שטוב ווערט געפירט על דרך התורה והיראה, אין צניעות און אין כשרות, און זיי אליין זענען א פרי ברכה פאר זייער משפחה און פאר די קהילה, אשרי שלהם ככה, ווייל זיי זענען לשם ולתפארת ולתהלה.

לעומת זה איז דא נעבעך א צווייטע מחנה, וואס איז געזינקען אין הבלי עולם הזה, ראשם ורובם איז מרבה צו זיין תאות עולם הזה, זיך אנצופילן די תאות הבהמיות, יעדע מין תאוה וחמדה וואס גליסט זיך בבית, און אויב פעלט זיך אויס איז עס מבחוץ, וואס מ'הערט אינדרויסן. אנגעבינדן מיט די סמארטפאנס צו אלע מיני גרופעס, דורכדעם קומט אויס האט מען נישט קיין שום הרגש און קיין טעם, קיין הייליגן טעם, נישט אין תורה, נישט אין תפלה, נישט אין קיין שום דבר שבקדושה, שבת ויו"ט איז א וויקעשען, ס'איז א וויקענד, מיט אלע מנהגי אמעריקע מיט אלע שגיונות, וילכו אחר ההבל ויהבלו.

מיר געפינען ביי אדם הראשון נאכדעם וואס ער איז נכשל געווארן מיטן חטא הקדמון, שטייט אין פסוק (בראשית ג ט) ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו אַיֶּכָּה. איז באקאנט די מעשה דער תניא איז געזעצן אין תפיסה, איז געקומען איינער פון די רוסישע מיניסטארן באזוכן דעם תניא אין תפיסה, דער איז געווען א געלערנטער מענטש, האט ער

געפרעגט דעם תניא א שאלה, דער אייבערשטער האט געטראפן אדם הראשון שטייט אין פסוק ער האט אים געפרעגט אַיֶּכָּה, וואו ביסטו, וואס הייסט דער אייבערשטער האט געפרעגט וואו ביסטו, דער אייבערשטער האט נישט געווואוסט וואו אדם הראשון איז?, האט דער תניא אים געענטפערט, די שאלה וואס דער אייבערשטער האט געפרעגט אַיֶּכָּה, דאס פרעגט ער יעדן איינציגן מענטש, און ער האט אנגעהויבן צו רעדן צו דעם מיניסטער, און ער האט אים געזאגט צום ביישפיל, ער פרעגט א מענטש דו ביסט אלט אזויפיל און אזויפיל יאר, וואס האסטו שוין געטון אויף די וועלט, וואסערע גוט׳ס האסטו געטון פאר די וועלט, וואס האסטו שוין אויפגעטון, און ער האט געזאגט פאר דעם מיניסטער פונקטליך די יארן וואס דער מיניסטער איז אלט געווען, אזוי אז דער מיניסטער איז געבליבן שטיין וואס ער האט אים אזוי צוגעטראפן, און ער האט אים געזאגט אַיֶּכָּה, וואו ביסטו?, וואו געפינסטו זיך אויף די וועלט?, וואס האסטו שוין געטון אויף די וועלט, דאס איז די שאלה פון אַיֶּכָּה.

לדרכינו דער אייבערשטער פרעגט יעדן איינציגן איד:

אַיֶּכָּה?, וואו ביסטו?, אין וועלכע מחנה געהערסטו, ביסטו אין די מחנה אלקים, צי ביסטו אין די אנדערע מחנה.

און באמת, יעדער טאטע און יעדער זיידע דארף דאס פרעגן זיינע קינדער און זיינע אייניקלעך: אַיֶּכָּה?, וואו ביסטו?, אין וועלכע מחנה געפינסטו זיך?!

ויקרא יעקב אל בניו, און ער האט זיי געזאגט, האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, מ׳וועט ענק פרעגן א שווערע שאלה, אַיֶּכָּה?! אין וועלכע מחנה געפינסטו זיך?!, און אויף דעם האט יעקב אבינו געזאגט האספו, מ׳זאל מאכן פעולות זיך צוזאמקומען, אויפצוהייבן די צווייטע מחנה, משפיע זיין פאר די צווייטע מחנה א אור קדושה, א ריח התורה, א חיות דקדושה, אז מ׳זאל פארשטיין וואס שלמה המלך זאגט ׳הכל הבל אמר קהלת׳, אריינצונעמען זיי אין די מחנה אלקים אין די מחנה הקדושה.

די זיסקייט פון לעבן מיט תורה און מצות

און דאס איז אונזער ארבעט בעולם הזה, אן עבודה קשה שבמקדש, אויפצוהייבן כל הקהל הקודש הזה, מ׳זאל זיי געבן טועם צו זיין מתיקות פון תורה הקדושה, די זיסקייט פון עבודת ה׳, דאס באַטעמ׳טקייט פון לעבן אין תורה ומצות, דאס איינגענעמקייט און דאס געהויבנקייט פון א תפלה בהתלהבות ובקול.

צו פארשטיין אביסל קדושת שבת, קדושת המועדים, וואס איז א פסח, וואס איז א יו״ט שבועות, וואס זאגט דער יו״ט סוכות, ווען ס׳קומט אלול אויף די וועלט, ווען ס׳קומט סליחות, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, דער הייליגער טאג, דער יו״ט סוכות, הושענא רבה, שמיני עצרת און שמחת תורה, יעדעס איינע פאר זיך איז א עקסטערע חפץ.

לחזות בנועם ה׳, צו וויסן און צו פארשטיין כי הם חיינו ואורך ימינו, און דאס איז שמחת לבינו, עבודת ה׳ בשמחה, עבודת ה׳ מיט התרוממות הנפש, א חיות דקדושה, א תענוג רוחני אין שמירת וקיום התורה והמצות, אזוי ווי ס׳שטייט אין קדושת לוי די וואך, ברענגט ער אראפ פון הייליגן מגיד ז״ל, שוש אשיש בה׳ (ישעיה סא י), איך פריי מיך מיטן באשעפער, זאגט ער ׳שוש׳, ביי מיר איז א שמחה, אז ׳אשיש בה״, אז איך קען מיר פרייען מיטן הייליגן באשעפער, איך וויים אז ס׳איז דא א באשעפער אויף די וועלט, און איך לעב מיטן באשעפער.

לבני אני צריך

דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון

האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים. יעדער מענטש דארף אריינטראכטן, עולם הזה איז א עולם עובר, ס׳איז א דורכגאנג, אלע תענוגי עולם הזה איז א צייטווייליג זאך לפי שעה, ס׳וועט קומען א זמן וואס מ׳דארף זיך געזעגענען פון דעם עולם אויף אייביג, האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, ווען מ׳וועט א רוף טון באחרית הימים, קום עמוד און געב א דין וחשבון אויף אלע דיינע מעשים, אויף יעדן דיבור, אויף יעדע מעשה, און אויף יעדע מחשבה. אשר ׳יקרא׳ אתכם באחרית הימים, דאס איז די ׳מאליו יקרא׳ וואס מ׳זאגט אין די תפלה פון ונתנה תוקף, אלעס וועט ווערן פארגעלייגנט.

די משנה זאגט אין אבות פרק ג׳, דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, דארף מען וויסן וואס א דין און וואס איז די חשבון. דין פארשטייט מען, דין איז אויף די מעשים

וואס מ׳האט געטון, חשבון, דאס איז שוין די חשבון אויף די חינוך וואס מ׳האט מחנך געווען די קינדער נאך זיך, וואס זיי האבן געזעהן די מעשים פון א טאטע, און זיי טוען נאך וואס דער טאטע האט געטון, לכאן אדער לכאן.

ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, מ׳וועט פארליינען נישט נאר די אייגענע מעשים, מ׳וועט פארליינען די מעשים פון די קינדער יוצאי חלציו, און אלעס איז אויף זיין חשבון.

ליגט א פליכט אויף יעדן ראש בית אב, ער זאל משקיע זיין כוחות עצומים אין די חינוך פון די קינדער, פון די זון און פון טעכטער, אז ס׳זאל זיין על דרך התורה והצניעות.

וואס האבן מיינע קינדער געזעהן ביי מיר?

ס׳איז באקאנט די גמרא אין תענית דף כ׳, רבי אלעזר ברבי שמעון איז געגאנגען אויפן וועג, און ער האט געטראפן א מענטש שהיה מכוער ביותר, ער איז געווען זייער מיאוס, האט אים דער היליגער תנא געפרעגט כמה מכוער אותו האיש, ווי שטארק מיאוס ביסטו, און דער מענטש האט אים געענטפערט לך אמור לאומן שעשאני, גיי זאגט עס פאר דעם מייסטער וואס האט מיר באשאפן. מ׳דארף צו פארשטיין וואס איז דאס געווען.

דער היליגער תנא האט אנגעקוקט דעם איד, און ער האט געזעהן אויף זיין פנים אז זיינע מעשים זענען זייער נישט שיין, אלעס איז אויפגעשריבן אויפן שטערן, ס׳איז געווען זייער מיאוס זיין פנים, האט ער געפרעגט כמה מכוער אותו איש, פון דיינע נישט שיינע מעשים, האט ער אים געענפערט לך אמור לאומן שעשאני, גיי זאג פאר דער וואס האט מיר באשאפן, **מיין טאטע האט זיך נישט שענער אויפגעפירט, איך האב דאס געזעהן ביי מיין טאטע, איך האב ביי אים נישט געזעהן קיין שענערע הנהגה, מורא׳דיגע דיבורים!.**

און דאס איז נוגע פאר יעדן איינעם, די קינדער וועלן זאגן איך האב נישט געזעהן ביי מיין טאטן שענער׳ס, און דאס איז די דין וחשבון, די חשבון אויף די קינדער.

און דאס קען זיין פשט אין די גמרא אין קידושין פ״ב, **אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה,** וואויל איז פאר דער וואס זעהט זיינע עלטערן אין א שיינע אומנות, **אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה,** ווי איז פאר דעם וואס זעהט זיינע עלטערן אין א געמיינע ארבעט.

וואויל איז פארדעם וואס ער זעהט זיינע עלטערן אין א שיינעם אומנות, ווען ער איז עוסק במצות. ער קויפט א שיינעם אתרוג - מיין טאטע האט געקויפט א שיינעם אתרוג. ער גייט באקן מצות - איך געדענק די שמחה וען מיין טאטע איז פאר פסח געגאנגען אין די מצות בעקערי באקן מצות. ער טוט א מצוה מיט א חיות דקדושה - וויל איך האבן געזען ווי מיין טאטע האט דאס געטון, אזוי האט זיך געפירט מיין טאטע, אזוי האט זיך געפירט מיין רבי, זייערע מעשים הטובים זענען שטענדיג פאר מיינע אויגן וען איך בין מקיים א מצוה.

אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה, וען ער טוט נעבעך זאכן וואס טויגן נישט, און מ׳פרעגט אים פארוואס טוסטו דאס?, זאגט ער וואס זאל איך טון?, מיין טאטע האט אויך אזוי געטון!, ווי איז פאר אים!, און מ׳קען זאגן ׳ווי איז פאר די עלטערן׳!

וואויל איז פאר דער וואס איז זוכה צו האבן ערליכע קינדער

רש״י זאגט **ויתחזק ישראל וישב על המטה, שהיתה מטתו שלימה.** יעקב אבינו האט זיך מחזק געווען אויף די עלטער, ער האט זיך אומגעקוקט און ער האט געזעהן אז ס׳קומט די זמן וועו מ׳דארף זיך געזעגענען פון דעם עולם השפל, יעקב הקטן, ער איז געווען ביי זיך צובראכן, אבער יעקב אבינו האט זיך מחזק געווען, איך לאז איבער קינדער, איך לאז איבער אייניקלעך, הולכים בדרך התורה אזוי ווי איך האב זיי מחנך געווען, דאס איז ויתחזק ישראל, יעקב אבינו האט זיך מיט דעם מחזק געווען, אז ס׳איז מטתו שלימה, איך האב א שיין לעכטיג אידיש הויז. דער של״ה הקדוש טייטשט דאס, יעקב אבינו׳ס חיזוק איז געווען עבור המטה, שמטתו שלימה, און דער של״ה הקדוש זאגט **אשרי מי שזוכה לזה,** וואויל איז פאר דער וואס איז זוכה צו האבן וואויל ערליכע קינדער, **על זה יתפלל כל חסיד שלא ימצא פסול בזרעו,** ס׳זאל נישט זיין חלילה קיין פסול אין זיינע קינדער, **שאין לו לאדם בעולמו,** א מענטש האט נישט אויף די וועלט עפעס אנדערש, נאר וען מ׳לאזט איבער בנים הגונים, חשוב׳ע קינדער.

ס׳איז באקאנט דער ערוגת הבשם פרשת מטות ברענגט אראפ בשם המפרשים, רבינו הקדוש דער מסדר המשניות דער רבן של כל ישראל האט געזאגט פאר זיין פטירה (כתובות קג.) לבני אני צריך, טייטשט די וועלט,

בעולם העליון איז לבני אני צריך, דארף איך אנקומען צו מיינע קינדער זאלן מיר טון א טובה.

דאס האט יעקב אבינו געזאגט ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, באחרית הימים וועל איך מיך בעטן ביי ענק אז עטץ זאלטס מיר א טובה טון בעולם העליון, דורך די מעשים טובים פון די קינדער און די דורות הבאים.

מנהג אבותינו בידינו

בן סורר ומורה - ער לערנט דעם טאטן זיינע שלעכטע וועגן

האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים.

דער פעטער ז"ל אין דברי יואל פרשת אמור (עמוד קפז) טייטשט כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, זאגט ער סורר פארשטייט מען וואס דאס מיינט, נעבעך ער גייט אראפ פון אידישן וועג, וואס איז ומורה, זאגט ער אזוי, די תורה ווארנט א טאטן, אז דו וועסט חלילה האבן א קינד וואס איז סר מדרך הישר, ער איז אראפגעגאנגען פון אידישן וועג, צום סוף וועט ער נאך זיין א מורה, ער וועט נאך זיין א לערער, ער וועט נאך אויסלערנען דעם טאטן זיינע דרכים, ער וועט נאך אויסלערנען דעם טאטן ער זאל נאכטון וואס דער קינד טוט.

האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, בסופו של דבר וועט ער נאך דעם טאטן איינלאדענען צו זיינע מסיבות צו זיינע פארטיס, צו זיינע וויקעשענס, ער וועט איינלאדענען דעם טאטן ער זאל קומען צו אים יו"ט וואו ער פארט אוועק אין די מקומות הרחוקים, פלעצער וואו ס'איז דא א גרויסע הפקרות, און ס'איז ליידיג פון יעדן זיק פון יראת שמים, ליידיג פון יעדן זיק פון אידישקייט - ווייל דאס ירידת הדורות איז מורא'דיג!.

אונזער דור האבן נאך געהאט די זכיה צו אויפוואקסן ביי עלטערן וואס זיי זענען געווען אלע תלמידים פון צדיקים און קדושים פון דורות העבר, און דאס האט אויף אונז משפיע געווען מאור קדושתם, אבער מ'טראכט אריין די דורות הבאים, די תאות הגשמיות פארשטארקט זיך און ס'וואקסט מיום ליום ביתר שאת אן א שיעור, און ווער ווייסט וואו נאך און וויי ווייט מען וועט נאך אנקומען, און נישט נאר זיי וועלן אנקומען, נאר זיי וועלן נאך מיטנעמען זייערע עלטערן וואו זיי זענען.

חלילה נישט מזלזל זיין אין מנהגי אבות

וואס איז די עצה, די עצה איז מ'זאל וויסן, אז מ'דארף זיך מדבק זיין אין מנהגי אבות, אנהאלטן אלע מנהגים וואס מ'האט געזעהן ביי די עלטערן אין אלע ענינים, אן קיין שום קולא, נישט זאגן: 'איך פארשטיי דאס איז נישט אזוי וויכטיג, דאס קען מען נאכלאזן, ס'איז היינטיגע צייטן, ס'איז היינט שוין צוואנציג איין און צוואנציג, שוין אנדערע צייטן', **חלילה מיקל צו זיין אין עפעס ווייל איך פארשטיי אזוי, איך בין א חכם.**

ס'איז דא מורא'דיגע ווערטער אין תשובת דברי חיים ח"ב או"ח סימן י"ח, זאגט דער הייליגער צאנזער זיידע: ווער ס'איז מבזה מנהג אבותיו, ווער ס'טוט גרינגשעצן אין די מנהג פון זיינע אבות, און ער איז נישט חושש נאכצוגיין, ער קלויבט זיך וואס ס'געפעלט אים לויט זיין שכל - זאגט ער אזא שארפן אויסדרוק - **יצא מכלל דת, ער גייט ארויס פון דת ישראל.**

א מורא'דיגע שארפע ווארט פון הייליגן דברי חיים, ווער ס'האלט זיך פאר א חכם, איך פארשטיי, איך קען נאכלאזן פון מיינע אבות, זיי האבן זיך אזוי געפירט, אבער איך פארשטיי שוין בעסער, איך בין קלוגער, איך וועל מיר אויסקלויבן, דאס פון דא, דאס פון דארט, איך וועל מיך שוין אויסקלויבן וואס געפעלט מיר, דער איז יצא מכלל דת.

און דאס דארף יעדער יונגערמאן וויסן, מ'דארף זיך צו האלטן צו מנהג אבותיו, זיינע אבות, און ער זאל נישט גיין קלויבן פון דעם מקום פון יענע מקום, ווייל זיין ארימע שכל זאגט אים אזוי, נאר ס'דארף זיין מנהג אבותיו בידו אין אלע ענינים, און נאר אזוי וועט מען מצליח זיין אין עבודת ה'.

דמות דיוקנו של רבינו

האלטן פאר די אויגן דמות דיוקנו פון רבין ז"ל זיך צו פירן אין זיינע וועגן

אונז געפינען מיר די וואך אין די סדרה, יעקב אבינו רעדט צו יוסף הצדיק און ער זאגט אים, **ראה פניך לא פללתי**

והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך, און דער זיידע ז"ל אין ייטב לב זאגט, ס'וואלט וועז געדארפט שטיין והנה הראה 'לי', דער אייבערשטער האט מיר געוויזן, 'אותי' איז טייטש מיר, וואס איז טייטש והנה הראה 'אותי'.

נאר דער פשט איז אזוי, יוסף הצדיק איז געווען אין מצרים, ער האט שטענדיג געזען פאר זיך דמות דיוקנו פון יעקב אבינו, ער האט שטענדיג געזעהן פאר זיך די צורה פון יעקב אבינו, און ער האט מחנך געווען זיינע קינדער מנשה און אפרים, אזוי און אזוי פירט זיך מיין טאטע, די און די חומרא האט זיך מיין טאטע געפירט. והנה הראה אותי, דער אייבערשטער האט 'מיר' געוויזן, 'מיין' התנהגות, 'מיינע' מנהגים, 'מיין' געשטאלט, גם את זרעך, אויך אין דיינע קינדער, דיינע קינדער זעהן אויך 'מיר' פאר די אויגן, זיי זעהן שטענדיג יעקב אבינו פאר זייערע אויגן, זיינע מנהגים, א עובדא פון יעקב אבינו, א מעשה פון יעקב אבינו, א דרך עבודה פון יעקב אבינו, שטענדיג האט מען דאס געזעהן פאר די אויגן, והנה הראה אותי גם את זרעך.

און דאס דארף יעדער איינער משריש זיין אין זיינע קינדער - אין די זון און אין די טעכטער - דמות דיוקנו פון רבינו הקדוש, זיינע ווערטער, זיינע דיבורים, זיינע מנהגים, וואס ער האט געלערנט צו טון, און וואס ער האט געלערנט נישט צו טון.

ווער ס'איז א תלמיד פון די ישיבה אדער א תושב קרית יואל והגלילות, דאס מיינט זיי זענען מסתופפים בצילו, האט א פליכט צו זיין דמות דיוקנו שטענדיג פאר די אויגן, און דאס משריש זיין אין די קינדער.

יוסף הצדיק איז בייגעשטאנען דעם נסיון כדי נישט אפצוהאקן דעם שלשלת הזהב

אין פרשת וישב ביים גרויסן נסיון פון יוסף הצדיק שטייט וימאן, אויף וימאן איז דא א שלשלת, וואס איז די שלשלת?

יוסף האט פארשטאנען אז ער איז ממשיך א שלשלת הזהב פון זיין טאטן יעקב אבינו, וואס ער האט מקבל געווען פון אברהם און יצחק, ער איז ממשיך דעם שלשלת די גאלדענע קייט פאר זיינע קינדער מנשה און אפרים און שפעטער, און אויב ער וועט חלילה זינדיגן וועט די קייט חלילה נפסק ווערן, און וואס וועט זיין מיט זיינע קינדער?

און דאס דארף זיין פאר די אויגן פון יעדן איינעם, **מיר זענען ממשיך די שלשלת הזהב פון אונזערע אבות פאר אונזערע קינדער, און יעדע דבר קטן און כל שכן א דבר גדול, איז פוגם אין דעם שלשלת הקודש, און דאס איז משפיע געוואלדיג אויף די קינדער.**

און דאס איז והנה הראה 'אותי', איך זעה דעם שלשלת, א גאנצע שלשלת אן א הפסק אן א חסרון אין די קינדער.

דער פעטער ז"ל זכותו יגן עלינו ברוב צדקתו וקדושתו בעומק חכמתו, האט די אלע זאכן פארשטאנען, און מהאי טעמא האט ער מייסד געווען די קריה נאמנה קרית יואל, אז דאס זאל זיין א מקום מוכשר מען זאל קענען ממשיך זיין דעם שלשלת הזהב פאר די קומענדיגע דורות, ס'זאל זיין מיוסד על אדני התורה והיראה, אן השפעות פון ציונות, און אן השפעות פון אמעריקע, וואס אמעריקע מיינט.

מצב היהדות בתפוצות ישראל

'תקנת העיר' צוליב די 'סכנת העיר'

די הנהלת הקהילה האט געוופן אן אסיפה פאר 'תקנת העיר'.

איך דערמאן מיך א מעשה פון הייליגן צאנזער זיידן דער דברי חיים ז"ל, ס'איז אמאל געווען ערב יום הקדוש וועז ער האט אין שטוב געבענטשט דעם ציבור וואס זענען געקומען, און אז דער הייליגער דברי חיים האט געבענטשט אידן, זענען אנגעלאפן אסאך אידן וואס האבן געוואלט זוכה זיין צו די הייליגע ברכה פון דברי חיים, מ'האט זיך זייער געשטיפט אז מ'זאל קענען צוקומען זוכה זיין צו א ברכה אין אזא הייליגן טאג, און אז מ'האט זיך געשטיפט איז געווען זייער ענג, אזוי אז מ'האט אנגעהויבן צו שרייען אז מ'זאל צוריק האלטן ווייל ס'איז סכנת נפשות, דער הייליגער דברי חיים האט געהערט ווי מ'שרייט סכנת נפשות, האט ער זיך אנגערופן נישט 'סכנת נפשות', נאר 'תקנת נפשות', און ס'איז ראוים הדברים למי שאמרם, ס'איז תקנת נפשות.

אז מ'שטעלט זיך אויף רעדן דער מצב אין אונזער שטאט קרית יואל והגלילות, געלויבט דעם הייליגן באשעפער, די שטאט פארבריטערט זיך, די גבולי הקדושה ווערן גרעסערער און שטערקער, די גלילות פון די שטאט

וואקסט זייער שנעל, און מ׳דארף אריינטראכטן צי דאס איז לטובת העיר ל׳תקנת העיר׳, אדער חלילה ׳סכנת העיר׳.

איך וויל נעמען א משל א שכינות׳דיגע שטאט דא מאנסי, אין די שטאט מאנסי איז דא זייער חשוב׳ע קהילות, זייער חשוב׳ע קהילות, ס׳וואוינען דארט זייער טייערע אידן, תלמידי חכמים, חסידים, יראי ה׳, עושה צדקה וחסד, מ׳קען זאגן אז ס׳איז א כלילת יופי אין אלע ענינים, א כרכא דכולי ביה, תורה עבודה גמילות חסדים, דאס איז אבער אין צד פון די מטבע.

פון די אנדערע צד איז דאס א עיר פרוצה, אן קיין שום בעלות, איש כל הישר בעיניו יעשה, ס׳הערשט דארט א פולשטענדיגע הפקרות, און די חשוב׳ע רבנים די עיני העדה שטייען און קוקן, און זיי האבן נישט קיין כח מתקן צו זיין, וויל וועלכע בעלי בתים זענען זיי, דאס איז די מציאות.

וען מ׳רעדט נאך פון די גלילות פון מאנסי איז נאך אסאך ארגער, הגם דארט וואוינען אויך חשוב׳ע אידן וואוילע אידן טייערע אידן, אבער דארט איז דא אלע מיני פירצות, סיי ביי מענער, אנשים נשים וטף, מ׳שניידט זיך די בערד, נשים גייען מיט פריצות, נשים דרייוון, ס׳איז אן התנהגות גרועה אין אלע ענינים, מלבושי פריצות אויף א שרעקליכן אופן, מ׳עסט אלע מיני מאכלים, די כשרות איז זייער מפוקפק, אדער אפילו אן א הכשר, ס׳איז נישטא קיין עינא פקיחא אויף די געשעפטן וואס מ׳זאל יא פארקויפן וואס מ׳זאל נישט פארקויפט, מ׳פארקויפט אלעס!, אלעס!, כהלכות גוברין אמעריקע בכל פרטיה ודקדוקיה, וועט ס׳רעדט מיט די עיני העדה וויסט און זעהט א געוואלדיגע ירידה ברוחניות אויף א שווערן אופן.

די שאלה פרעגט זיך, גייט חלילה קרית יואל אין די גלילות אויך אזוי אויסזעהן?, חס ושלום!

ס׳איז דא מענטשן וואס זיי האבן זיך געמאכט פאר א ציל, יא, זיי ווילן איבערדרייען קרית יואל און די גלילות פאר מאנסי, ס׳זאל זיין א פולשטענדיג הפקרות. ס׳איז דא א וואורט אין די וועלט ׳פארדארבן קען יעדער אייגנער, אויפטון איז שווער׳.

איך וויל דערמאנען אויף א משל - ס׳איז א אמת׳ע מעשה - ס׳איז געווען דא איינער וואס האט קובע געווען א חתונה דא אין שטאט, ס׳איז געווען אין די כ״ד חודש פון האבן א קינד, וועט ס׳וויסט אין די הלכה איז דאס א גרויסע שוועכע פארוויקלטע פרשה, און ס׳איז געווען א זמן פון א חתונה, זיי האבן געהאט א היתר פון א רב.

ס׳איז געווען צוויי טאג פאר די חתונה איז מען איינגעקומען צו מיר אז ס׳גייט זיין א חתונה, איך האב אויסגעפרעגט די פרטים, איך האב געזעהן דא איז דא שאלה מיט א מינקת חבירו, ס׳איז דא א היתר אז רב פלוני האט מתיר געווען, דאס איז אבער זייער א הארבע זאך, ס׳איז דא מתירים, ס׳איז דא מקילים, איך וויל נישט אריינגיין אין די הלכה, איך האב געזאגט: דא גייט נישט זיין קיין חתונה!, דא קען נישט זיין חתונה!, דער איד איז געבליבן שטיין, ס׳איז געווען צוויי טאג פאר די חתונה. וואס האט מען געטון, מ׳האט זיך אויפגעהויבן מ׳האט געמאכט א טעלעפאן קאל געמומען א זאל אין מאנסי און ס׳איז געווען א חתונה אין מאנסי, קיינער האט נישט געפרעגט, קיינער וויסט נישט, א געשיכטע וואס האט זיך דא אפגעשפילט דא אין קרית יואל.

נישט לאנג צוריק איז דאך געווען די שווערע זמנים, איז געווען דא חתונות אין די הייפער, אין די קרפיפות, אין די גלילות פון קרית יואל, מ׳איז געקומען פון פארשידענע מקומות, מ׳האט נישט געקענט חתונה מאכן, און ס׳איז געווען דא חתונות. איז געווען חתונות אזוי, אין די ספירה, סוף חודש, יעדע מקום קולא וואס מ׳האט געקענט טרעפן איז געווען א חתונה, ס׳איז געווען א פולשטענדיגע הפקרות, איך דארף איך נישט צו זאגן יעדער האט מיט געהאלטן.

יעצט די שאלה איז, ערגעץ אנדערש, וען איינער וויל מאכן קען ער מאכן, קיינער קוקט זיך נישט אים, די שאלה איז וויל מען קרית יואל זאל אזוי אויסזעהן?

אין מאנסי איז דא פארשידענע מוסדות חינוך, פארשידענע בתי מדרשים, פאר אלע מיני מענטשן, ס׳איז דא פאר חסידישע אידן, האלבע חסידים, ס׳איז דא פאר קלים פאר ריקים, אלע מינים איז דא, מ׳וויל חלילה קרית יואל זאל אזוי אויסזעהן?

זאת העיר כלילת יופי

ווי אזוי ווילן מיר קרית יואל זאל אויסזעהן?

דער פסוק זאגט האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, מ׳דארף אריינטראכטן וואס

ס׳קען אלץ פאסירן באחרית הימים, און אויף דעם דארף מען האבן התבוננות וועק מ׳טוט פעולות, איז דאס לטובת העיר קרית יואל?, אדער איז דאס א הירוס און א קלקול, וסופו מי ישורנו.

דער פעטער ז״ל האט מייסד געווען קרית יואל לשמו ולזכרו, און ער האט געזאגט אויב נישט קרית יואל האט ער גארנישט אויפגעטון, ס׳איז ידוע ער האט דאס געזאגט, און ס׳איז געווען חיות נפשו די שטאט קרית יואל.

געלויבט דעם הייליגן באשעפער אונז האבן מיר אסאך געטון, מיר האבן געהאט די זכיה מרבה צו זיין די כח הקדושה, מרבה צו זיין כח לימוד התורה, מרבה צו זיין די כח התפלה, צו הייבן די איכות החינוך, פון חינוך הבנים און חינוך הבנות, וואס איז נוגע בחורי חמד, יונגערע בחורים און עלטערע בחורים, ב״ה די פירות פון מוסדות החינוך אין קרית יואל איז לשם לתפארת ולתהלה, ס׳וואקסט ב״ה באיכות ובכמות יעדן טאג, ס׳שטייגט די כח הקדושה, די כח התורה, די כח עבודה, די כח פון גמילות חסדים, צניעות און קדושה אפילו אין עזרת נשים.

עם כל זה דער יצר הרע האט נישט איבערגעהיפט קרית יואל, ער האט נישט פארגעסן פון קרית יואל, און מ׳דארף עומד זיין על המשמר מאכן גדרים וסייגים, אז חלילה ס׳זאל נישט קומען דער מלאך המשחית לנגוף, אריינקומען דא אין שטאט, יעדן טאג איז זיך דער יצר הרע מתחדש ומתגבר - אזוי ווי די גמרא זאגט - מיט כוחות עצומים, און געלויבט דעם הייליגן באשעפער מ׳שטייט על המשמר צו מאכן משמרת למשמרת.

אבער מ׳איז באזארגט די דאגת המחר פון מארגן. אין דברי יואל פרשת אמור (עמוד רכא) זאגט ער קלאר ארוים: במילי דשמיא איז מען מחויב זיך צו זארגן דאגת מחר, אויפן מארגענדיגן טאג.

קרית יואל וואקסט, די גלילות וואקסן, וועל מיר אוט האבן א כח בעתיד עומד זיין על המשמר? אויב ס׳איז דא כוחות וואס ווילן צוברעכן די כוחות, ווער וועט זיין באחריות אין עתיד?, ווי אזוי וועט אויסזעהן די גלילות פון קרית יואל אין עתיד?, וואס די גלילות קרית יואל וועט משפיע זיין אויף די שטאט קרית יואל.

ס׳איז באקאנט פאר יעדן איינעם, ס׳איז נישט קיין סוד, יעדער קל אין קרית יואל - און פון אנדערע מקומות אויך - יעדער קל וואס וואונט אין סקווער, יעדער קל וואס וואונט אין מאנסי, אדער פון ווילאמסבורג, ציהט זיך אוועק צו די גלילות פון מאנסי, דאס איז ליידער א מציאות.

די שאלה איז צי די גלילות קרית יואל וועט אויך זיין א עיר מקלט פאר יעדן קל און פאר יעדן בור פון יראת שמים?, וואס פאר א השפעה וועט דאס האבן אויף קרית יואל?

און דאס איז די סכנה פון די שטאט, מ׳דארף זיין עומד על המשמר אז ווער ס׳איז נישט ראוי און הגון, ווער ס׳פאסט נישט אריין אין קרית יואל אלינס, זאל נישט אנקומען אויך נישט אין די גלילות פון קרית יואל, סיי ווער ס׳פאסט נישט אין אידעלע הנהגה, אדער סיי ווייל ער איז נישט מחנך זיינע קינדער ווי ס׳דארף צו זיין, אדער אויב ס׳הינקט אונטער אין צניעות, און אין די מלבושים פון מלבושי הנשים און פון די טעכטער.

והוי זהיר בגחלתן

קרית יואל איז מיוחד פאר וועך ס׳פירט זיך אין רבינ׳ס דרכים

דער פעטער ז״ל איז געווען א קפדן מאד אין ענינים וואס איז נוגע עניני קדושה און מלבושים, בפרט וואס איז נוגע צו אפשערן די האר פאר נשים נשואות, אדער דורכזיכטיגע זאקן, היינט צו טאג נשמתו בגנזי מרומים איז ער עומד ומשגיח אויף קרית יואל און אויף די גלילות קרית יואל והסביבה, אז ס׳זאל זיך נישט אריינכאפן דער משחית חלילה מהרס צו זיין די גדרי צניעות והקדושה, ווער האט נישט מורא פון זיין שוועדע הקפדה? גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם.

דער פעטער ז״ל האט געזאגט אין תשי״ט, וועק ער האט אויפגעשטעלט קרית יואל בני ברק, האט ער געזאגט ער האט געבויעט די קריה, און ס׳קאסט אים דמים תרתי משמע, האט ער געזאגט קלאר, ער האט דאס נישט געמאכט ער האט דאס נישט געבויעט נאר פאר וועך ס׳וויל גיין אין זיינע דרכים, און ער האט געזאגט, איך בעט יעדן איינעם וועך ס׳קען זיך נישט אונטער נעמען זיך צו פירן לויט זיין רצון, זאל אזוי גוט זיין און זיך אוועק ציען פון דאנעט, אזוי האט ער געזאגט.

און די זעלבע איז ער עומד ומשגיח אויף קרית יואל און אויף די גלילות, און ער זאגט היינט צו טאג מי בקש זאת

מידכם רמוס חצרי, וועד ס׳קען נישט אדער וויל נישט זיך פירן אזוי ווי זיין רצון, זאל גיין פון דאנעט!.

ניו יארק איז זייער גרויס, רחבת ידים, מ׳קען גיין וואוינען אין אנדערע מקומות, עטץ האט נישט וואס צו זוכן אין קרית יואל און אין די גלילות, קרית יואל איז זיין אהיים, און די גלילות איז זיין הויף, און וועד ס׳קען נישט זיך צופאסן צו זיין רצון, האט נישט קיין פלאץ נישט אין זיין הויז און נישט אין זיין הויף.

און דאס איז די ׳סכנת העיר׳, ס׳איז געוואלדיגע סכנה פון די הקפדה, וואס איז א ענין חמור מאוד, און וועד האט נישט מורא פארדעם!.

וועגן דעם וויל איך קומען באזהרה גדולה פאר אלע תושבי העיר והגלילות, קיינער זאל נישט חלילה מיקל זיין אין קיין שום זאך.

א ברכה פאר די אלע וואס פאלגן די תקנות העיר

און אוודאי וועט חל זיין ברכת צדיק פאר די אלע וואס זיי פאלגן זיינע וועדטער, און זיי פאלגן די תקנת העיר, ס׳וועט מקוים ווערן ביי זיי די ברכה וואס יעקב אבינו האט געבענטשט, המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים, און אויף דעם שטייט אין זוה"ק (פרשה זו דף רכט.) ולא אערע פסול בזרעי ס׳זאל נישט זיין קיין פסול אין די קינדער, דכולהו צדיקי, זיי זאלן אלע זיין צדיקים, ושלימי בשלימו, מיט א שלימות גמור.

תקנת העיר - דער דירעקטער אחריות פון יעדן יחיד

לגבי תקנות פון די שטאט וועלן מיר זאגן בפשטות, מ׳דארף און מ׳מוז מתקן זיין תקנות גדולות, מרים צו זיין די קרן התורה, די קרן הקדושה, די קרן יראת שמים, די קרן התפלה, און די קרן הצניעות, און ס׳ליגט א פליכט אויף יעדן אינציגן איד און יעדן איינציגן תושב, ער זאל צולייגן א האנט און ער זאל מסייע זיין לדבר מצוה מ׳זאל צוקומען לתכלית הנרצה, ויהיה מחנינו קדוש, כולו אומר כבוד שמים, דער אייבערשטער זאל העלפן די אלע תושבים, זאלן זיין כולם אהובים כולם ברורים כולם עושים באימה וביראה רצון קונם, עד כדי כך אז די בעלי הגשם די מגושמ׳דיגע מענטשן וועלן אליינם פארשטיין אז דא איז נישט זייער פלאץ, און זיי וועלן נישט וועלן קומען וואוינען דא, נישט אין קרית יואל, און נישט אין די גלילות, און דאס וועט זיין די גרעסטע תקנה פאר קרית יואל.

מחנה אלקים זה

קרית יואל איז איין מחנה פון יראי ה׳

איך וועל מסיים זיין מיט א ווארט פון טאטן ז"ל ער זאגט די וואך פרשת ויחי, יעקב אבינו האט געזאגט שמא יש ח"ו במטתי פסול, זאגט ער ׳פסול׳ מיינט מען א טיילוג פון א לשון (שמות לד ד) ויפסול שני לוחות אבנים, לשון כריתה ופסיקה, האבן די שבטים געענטפערט כשם שאין בלבך אין אחד, כך אין בלבנו אלא אחד, מיר זענען אלע מקושר באגודה אחת בלב אחד כאיש אחד לאבינו שבשמים.

לדרכינו דער פעטער ז"ל פרעגט ׳שמא יש פסול בקרית יואל׳, איז חלילה דא א פסול, א פסיקה?, איז חלילה דא צוויי מחנות אין קרית יואל?, א מחנה אלקים און א מחנה מגושמים? אויף דעם ענטפערן מיר, חס ושלום! קרית יואל והגלילות איז א מחנה אלקים!, א מחנה פון יראי ה׳ וחושבי שמו!, לומדי תורה מקיימי מצות ה׳ בכל נימי נפשם, זיי זענען מגדל די קינדער חינוך הבנים והבנות צו תורה און צו יראת שמים און צניעות, אזוי ווי דער מייסד הקריה האט אונז געלערנט אן קיין שום שינוי, און דאס איז די תקנת העיר.

זאל דער אייבערשטער העלפן, מיר זאלן קענען ממלא זיין אונזער תפקיד בעולם הזה, מגדל צו זיין דורות ישרים ומבורכים לה׳ ולתורתו הקדושה, און צו שטיין על המשמר לטובת קרית יואל והגלילות לטוב לנו כל הימים, וועלן מיר זוכה זיין להגדיל תורה ולהאדירה בכל העניינים, מיר זאלן געבענטשט ווערן לטובה בכל מיני ברכות וישועות, בכל עת ובכל זמן, בריות גופא, אריכות ימים ושנים, תענוג ונחת פון אלע קינדער, ביז דער אייבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

ברכת ציון וירושלים

באותות יקר ורביתא, כוס של ברכה נקריב בהדרתא, מלא חפני טיבותא, לרום האי מעלתא, איש המורם מעם ברב פעלתא, מנדולי תומכי אורייתא, תורה ועבודה משולבות אצלו, מה טוב חלקו וחבלו, מפורסם במעשי הצדקה וחסד, ותיק וחסיד אשר עם קונו מתחסד, ארצר כל כלי חמדה ומגולה, נודע לשבח ולתהלה, שמד לימינינו בכל עת ועונה, בדעת ובתבונה, שמו משבחים בשפתי רננה.

הה"ח ורבני הנגיד המפואר

מיוה"ר

רפאל פערלמוטער

הי"ו

מראשי קהילתינו הק' במאנסי יצ"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו פעיה"ק ת"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו שתחי' למז"ט

עב"ג הבחור סולמס, כלי מחזיק ברכה, נודע ברחוב פי שניים, תורה ויראת שמים, ומדות טובות בכפליים

הבה"ח **מנחם יהושע** ני"ו

בן ידידינו החשוב מוה"ר יואל שאלאמאן הי"ו

בה' יתן משאלותינו, משמק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
משמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רויחי אשיר ישיר וכי"ט
סל מלא ברכות, מגזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולעב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעלו ומעשיו לשבת הכל
יוכה לכל הברכות והישועות אשר בתוחינו הקדושה חקוק וכתוב
הבנה ותכנן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

ישכר יצחק יאקאן

בשם הנהלת המוסדות

בעיה"ק ירושלים תובב"א

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י רבינו הגדול
מוהרי"ט ז"ל זעקלהה"ה

בני ברק
תש"ע

בנושאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

טימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעונינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה שבמעון קדשו

בהולדת נכדתו תחי' במזל טוב

אצל נכדו הרב **יחזקאל שרגא טייטלבוים** שליט"א

בן חדב"ן הגה"צ רבי ברוך טייטלבוים שליט"א

רב דבת מדרשים "ויואל משה"–"ברוך משה" בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת מקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו